



KESKKONNAAMET

Avaste looduskaitseala, Kesu sookaitseala,
Avaste hoiuala ja Avaste merikotka püsielupaiga
(Avaste loodusala) kaitsekorralduskava
2015-2024



Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond



Eesti tuleviku heaks

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. ÜLDOSA	6
1.1. ALA ISELOOMUSTUS	6
1.2. MAAKASUTUS	7
1.3. HUVIGRUPID	10
1.4. KAITSEKORD	10
1.4.1. Avaste looduskaitseala kaitsekord	10
1.4.2. Kesu sookaitseala kaitsekord	11
1.4.3. Avaste hoiuala kaitsekord	11
1.4.4. Merikotka püsielupaiga kaitsekord	12
1.5. UURITUS	12
1.5.1. Läbiviidud inventuurid ja uuringud	12
1.5.2. Seire	14
1.5.3. Inventuuride ja uuringute vajadus.....	14
1.5.3.1. Kauni kuldkinga inventuur	14
1.5.3.2. Loodusliku veerežiimi taastamise tulemuslikkuse seire.....	15
2. VÄÄRTUSED JA KAITSE EESMÄRGID	16
2.1. ELUSTIK.....	16
2.1.1. Taimed	16
2.1.1.1. Kaunis kuldking (<i>Cypripedium calceolus</i>)	17
2.1.2. Seened, samblad ja samblikud	18
2.1.3. Kahepaiksed	18
2.1.4. Linnud	18
2.1.4.1. Kaljukotkas (<i>Aquila chrysaetos</i>)	20
2.1.4.2. Merikotkas (<i>Haliaeetus albicilla</i>).....	21
2.1.4.3. Väikepistrik (<i>Falco columbarius</i>)	22
2.1.4.4. Teder (<i>Tetrao tetrix</i>)	22
2.1.4.5. Metsis (<i>Tetrao urogallus</i>).....	23
2.1.4.6. Teised kaitstavad linnuliigid.....	24
2.2. ELUPAIGAD.....	28
2.2.1. Kadastikud (5130).....	33

2.2.2. Kuivad niidud lubjarikkal mullal (olulised orhideede kasvualad – 6210*).....	33
2.2.3. Lood (alvarid – 6280*)	34
2.2.4. Sinihelmikakooslused (6410).....	34
2.2.5. Rabad (7110*).....	35
2.2.6. Siirde- ja õõtsiksood (7140).....	36
2.2.7. Nokkheinakooslused (7150)	37
2.2.8. Liigirikkad madalsood (7230).....	37
2.2.9. Vanad loodusemetsad (9010*)	38
2.2.10. Vanad laialehised metsad (9020*).....	39
2.2.11. Soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*)	39
2.2.12. Siirdesoo- ja rabametsad (91D0*)	40
2.3. MUUD VÄÄRTUSED	42
2.3.1. Muinsuskaitsetised väärtused.....	42
2.3.2. Pärandkultuuriväärtused	43
3. ALA JA SELLE VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE NING KÜLASTUSKORRALDUS	44
3.1. KÜLASTUSTARISTU.....	45
3.1.1. Soontagana maalinna telkimisala.....	45
3.1.2. Infostendid, programmid, trükised.....	47
3.1.3. Endised külastusrajalised	48
4. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE.....	49
4.1. TEGEVUSTE KIRJELDUS	49
4.1.1. Elupaikade hooldus- ja taastamistööd.....	49
4.1.1.1. Loodusliku veerežiimi taastamine	49
4.1.1.2. Poollooduslike koosluste taastamine	52
4.1.1.3. Poollooduslike koosluste hooldamine	52
4.1.2. Kultuuripärandi hooldamine	53
4.1.2.1. Soontagana maalinna hooldustööd	53
4.1.2.2. Kiviaedade taastamine ja hooldus	53
4.1.3. Taristu	53
4.1.3.1. Külastusobjektide hooldamine	53
4.1.3.2. Infotahvli uuendamine ja hooldus	55
4.1.4. Loodusala tutvustava voldiku väljaandmine.....	55

4.1.5. Kaitstava ala tähistamine ja piiritähiste hooldus.....	55
4.1.6. Kaitse-eeskirja uuendamine	56
4.2. EELARVE	58
5. KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE	61
5.1. AVASTE LOODUSKAITSEALA KAITSEKORRALDUSKAVA 2003-2012 TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE	64
6. KASUTATUD ALLIKAD	65
Lisa 1. Avaste looduskaitseala kaitse-eeskiri	69
Lisa 2. Väljavõte hoiuala määrusest ja looduskaitseadusest	74
Lisa 3. Avaste loodusala välispiir ja tzoneering	77
Lisa 4. Kaitsekorralduskava 2003-2012 täitmise analüüs	78
Lisa 5. Väärtuste koondtabel	84
Lisa 6. Avaste loodusala hooldus- ja taastamistegevused	88
Lisa 7. Hooldustööd Maalina soosaarel	89
Lisa 8. Ettepanek Avaste loodusala kaitse eesmärkide ja Natura andmebaasi muutmiseks	90
Lisa 9. Kaitsekorralduskava avalikustamise materjalid.....	92
Lisa 10. Fotod	98

SISSEJUHATUS

Avaste looduskaitseala, Kesu sookaitseala, Avaste hoiuala ja Avaste merikotka püsielupaiga (Avaste loodusala) kaitsekorralduskava on koostatud aastateks 2015–2024. Kava koostamisel lähtuti olemasolevatest andmetest. Kaitsekorralduskava koostamisel juhinduti Eesti Vabariigi kehtivast seadusandlusest ja kaitsekorralduskava koostamise juhendist.

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 25 on kaitsekorralduskava hoiualade ja kaitsealade alapõhise kaitse korraldamise aluseks.

Kaitsekorralduskava kinnitab Keskkonnaameti peadirektor. Teave kaitsekorralduskava kinnitamise kohta avalikustatakse Keskkonnaameti kodulehel.

Käesoleva Avaste loodusala kaitsekorralduskava (edaspidi *KKK*) eesmärk on:

- anda lühike ülevaade kaitstavast alast (edaspidi *ala*) – selle kaitsekorrast, kaitse eesmärkidest, rahvusvahelisest staatusest, maakasutusest, huvigruppidest ning alal läbiviidavast riiklikust seirest;
- analüüsida ala eesmärke ning anda hinnang iga põhiväärtuseks oleva liigi, elupaiga vm väärtuse seisundile;
- arvestades alale seatud eesmärke, määrata mõõdetavad kaitse eesmärgid ja kaitsekorralduse oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks ning 30 aasta perspektiivis;
- anda ülevaade peamistest väärtusi mõjutavatest teguritest, kirjeldada kaitseks vajalikke meetmeid koos oodatavate tulemustega;
- määrata põhiväärtuste säilimisele, taastamisele ja tutvustamisele suunatud kaitsekorralduslike tegevuste elluviimise plaan koos tööde mahu, koha, ulatuse kirjelduse ja orienteeruva maksumusega;
- luua alusdokument kaitseala kaitsekorralduslike tööde elluviimiseks ja rahastamiseks.

Kaitsekorralduskava koostamisel viidi läbi kaks kaasamiskoosolekut: huvigruppidele suunatud kaasamiskoosolek 5. detsembril 2012. aastal Keskkonnaameti Pärnu-Viljandi regiooni Pärnu kontoris ning avalikkusele suunatud kaasamiskoosolek 23. juulil 2013. aastal Koonga vallamajas. Kuulutus kaitsekorralduskava avalikustamiskoosoleku toimumise kohta avaldati 9. juuli 2013. aasta ajalehes Pärnu Postimees ja 10. juuli 2013. aasta ajalehes Raplamaa Sõnumid. Toimunud koosolekute protokollid on esitatud lisa 9. Teade kaitsekorralduskava avalikustamiskoosoleku toimumise kohta avaldati Keskkonnaameti veebilehel 8. juulil 2013. aastal. Avaste loodusala ja koostatavat kaitsekorralduskava tutvustav artikkel avaldati 30. augusti 2013. aasta ajalehes Pärnu Postimees.

Kava koostamist koordineeris Keskkonnaameti Pärnu-Viljandi regiooni kaitse planeerimise spetsialist Meelis Suurkask (tel: 516 4997, e-post: meelis.suurkask@keskkonnaamet.ee).

Kava koostasid OÜ Consultare spetsialistid Mari Raidla, Sirje Azarov, Andres Tõnisson ja Kristo Kiiker (tel: 452 4995, e-post: info@consultare.ee). Ornitoloogilisi küsimusi konsulteeris Eesti Ornitoloogiaühingu linnukaitse programmijuht Veljo Volke. Kava koostamisel on arvestatud Keskkonnaameti ettepanekute ja suunistega.

Kaitsekorralduskava on valminud „Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007-2013” ja sellest tuleneva „Elukeskkonna arendamise rakenduskava” prioriteetse suuna „Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine” meetme „Kaitsekorralduskavade ja liikide tegevuskavade koostamine looduse mitmekesisuse säilitamiseks” programmi alusel Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest.

Kaitsekorralduskavas kasutatavad lühendid:

EELIS – Eesti Looduse Infosüsteem

ELF – Eestimaa Looduse Fond

HA – hoiuala

KA – Keskkonnaamet

kat – kaitsekategooria

KKK – kaitsekorralduskava

KR – Keskkonnaregister

LiA - linnuala

LiD – linnudirektiiv

LKA - looduskaitseala

LoA – loodusala

LoD – loodusdirektiiv

PEP – püsielupaik

PN – Eesti ohustatud liikide punane nimestik

PKÜ – Pärandkoosluste Kaitse Ühing

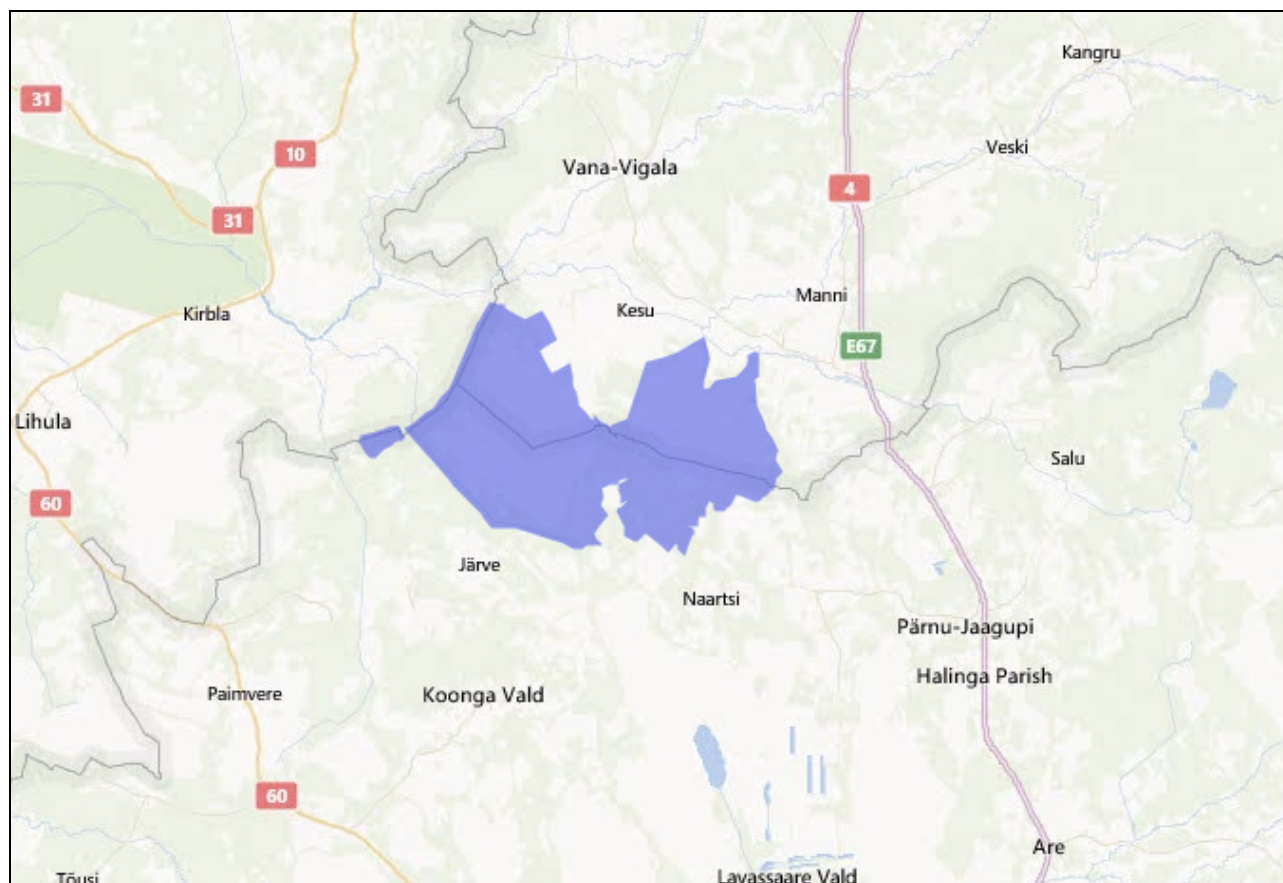
RMK – Riigimetsa Majandamise Keskus

VEP – vääriselupaiga tunnustega ala

1. ÜLDOSA

1.1. ALA ISELOOMUSTUS

Avaste loodusala asub Pärnu maakonnas Koonga ja Halinga vallas ning Rapla maakonnas Vigala vallas (joonis 1) ja hõlmab Avaste looduskaitseala, Avaste hoiuala, Kesu sookaitseala ja Avaste merikotka püsielupaika. 8494,6 ha suurune Avaste loodusala kuulub üle-euroopalisse kaitstavate alade võrgustikku Natura 2000.



Joonis 1. Avaste loodusala paiknemine (Natura standardandmebaas, 2013).

Avaste loodusala eesmärk on 12 loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaigatüübi kaitse, nendeks elupaikadeks on kadastikud (5130), kuivad niidud lubjarikkal mullal (olulised orhideede kasvualad – 6210*), lood (alvarid – 6280*), sinihelmikakooslused (6410), rabad (7110*), siirde- ja õõtsiksood (7140), nokkheinakooslused (7150), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusemetsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*).

Avaste loodusala tuumiku moodustab Avaste looduskaitseala, mis on loodud Eesti NSV Ministrite Nõukogu 25. mai 1981. aasta määrusega nr 340 „Sookaitsealade moodustamise kohta“ kaitse alla võetud Avaste sookaitseala baasil. Kaitseala põhieesmärk on Avaste soo ja seal esinevate kaitsealuste liikide elupaikade kaitse. Avaste soo omab nii geoloogilist, veekaitsealist kui ökoloogilist väärtust, pakkudes elupaika mitmetele ohustatud liikidele sh kalju- ja merikotkale, rohunepile ja metsisele. Avaste soostikus on üks Eesti suuremaid madalsoo komplekse. Praegu kuuluvad kaitseala koosseisu veel Avaste soost kagu poole jäävad märjad sooniidud ning vanad loodusemetsad. Avaste soo lõunaosas asub Soontagana maalinn, mille ajalugu ulatub juba 7.-8. sajandisse. Maalinna ümbritseb pärandkultuurmaastik – niidud ja

kunagised taluasemed. Siia, rikkaliku ajaloo- ja kultuuripärandiga paika, on Riigimetsa Majandamise Keskus rajanud telkimisala, metsaonni ja vaatetorni.

Avaste hoiuala on kaitse alla võetud Vabariigi Valitsuse 18. mai 2007. aasta määrusega nr 154 "Hoiualade kaitse alla võtmine Pärnu maakonnas" (RT I 2007, 38, 274). Avaste hoiuala tervikuna on ajalooliselt olnud kasutusel loomade karjamaana ja ilmselt olnud osaliselt ka niidetav. Karjatamine on tugevalt mõjutanud koosluste teket, mille tulemusena on välja kujunenud omalaadne metsa ja niidutaimede segakooslus. Alal kaitstakse loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaigatüüpe lubjarikkal mullal kasvavaid kuivasid niite (6210*), sinihelmikakooslusi (6410), siirde- ja õõtsiksoid (7140), vanu loodumetsi (9010*) ning loodusdirektiivi II lisas nimetatud kauni kuldkinga (*Cypripedium calceolus*) elupaiku.

Kesu sookaitseala moodustati Rapla Maavalitsuse 20. oktoobri 1992. aasta määrusega nr 97 „Objektide looduskaitse alla võtmine, nimetuse muutmine, pindalade ning uute pindalade kinnitamine”. Avaste merikotka püsielupaik on kaitse alla võetud Keskkonnaministri 21. juuli 2010. aasta määrusega nr 33 „Merikotka püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri”.

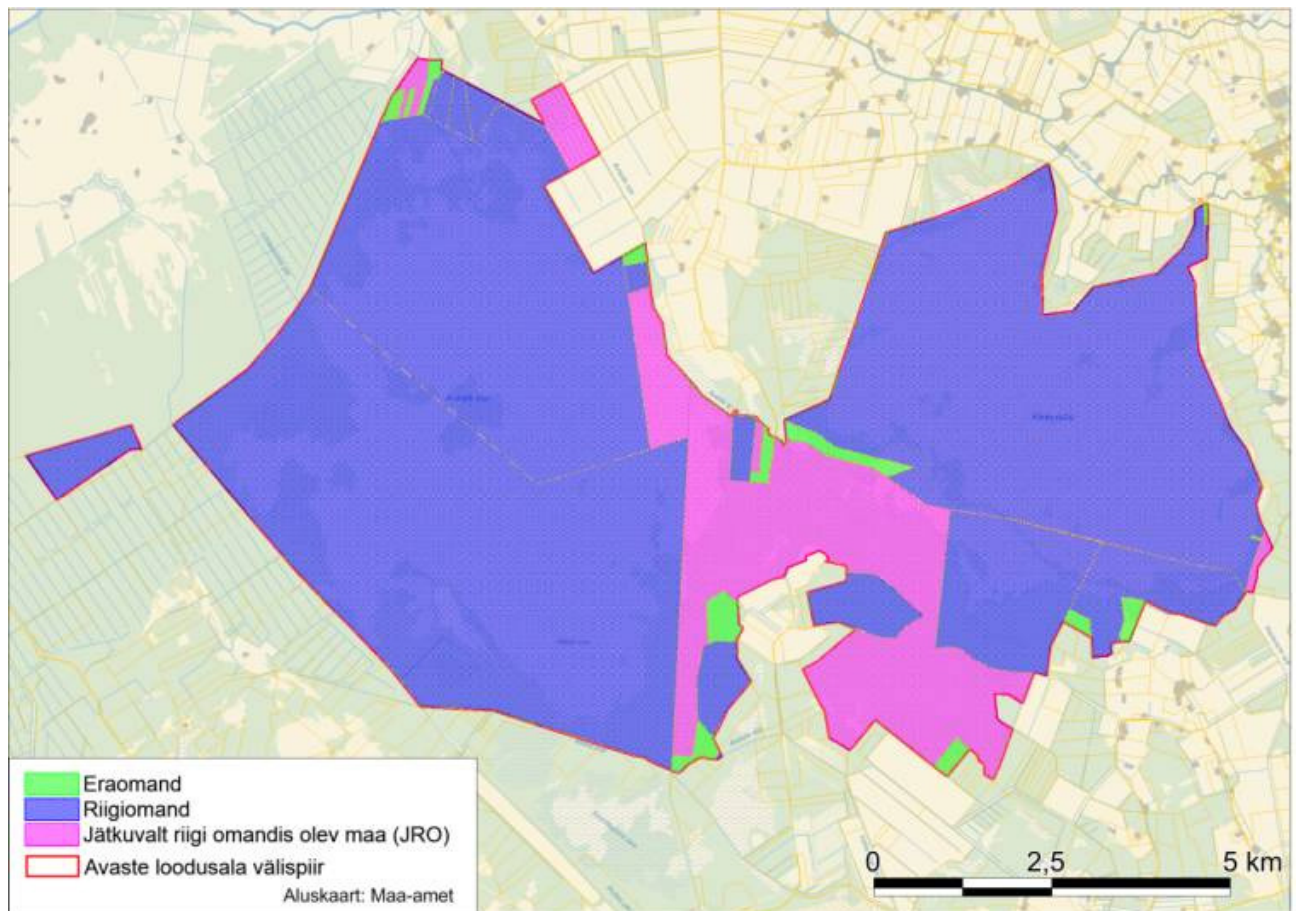
Avaste looduskaitseala ja hoiuala, Kesu sookaitseala ja Avaste merikotka püsielupaik on osaks Tuhu-Kesu linnualast (EE0040208), mis hõlmab lisaks ka Lihula maastikukaitseala ja hoiuala ning Tuhu maastikukaitseala ja hoiuala. Tegemist on neljast suurest märgalast koosneva kompleksiga, mille kogupindala on 19 296,6 ha. Samad alad on arvatud ka rahvusvahelise tähtsusega linnualade ehk IBA alade hulka (Important Bird Areas; Tuhu-Kesu, EE054).

Tuhu-Kesu linnuala eesmärgiks on 18 linnuliigi elupaiga kaitse. Nendeks liikideks on sinikaelpart (*Anas platyrhynchos*), kaljukotkas (*Aquila chrysaetos*), niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*), soo-loorkull (*Circus pygargus*), merikotkas (*Haliaeetus albicilla*), rabapüü (*Lagopus lagopus*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), hallõgija (*Lanius excubitor*), mustsaba-vigle (*Limosa limosa*), suurkoovitaja (*Numenius arquata*), väikekoovitaja (*Numenius phaeopus*), tutkas (*Philomachus pugnax*), rüüt (*Pluvialis apricaria*), vööt-põõsalind (*Sylvia nisoria*), teder (*Tetrao tetrix*), mudatilder (*Tringa glareola*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*) ja kiivitaja (*Vanellus vanellus*).

Inimestel on lubatud viibida, korjata marju ja seeni, püüda kala ja pidada jahti kogu alal. Avaste looduskaitseala Parasmaa ja Mangu sihtkaitsevööndites on jahipidamine keelatud 15. veebruarist 31. juulini ning inimeste viibimine Mangu sihtkaitsevööndis ja Avaste merikotka püsielupaigas 5. veebruarist 31. juulini. Telkimine ja lõkke tegemine on lubatud ainult Soontagana maalinna lõkkekohtades. Kaitsealal on lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata kohtades. Rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata kohtades on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul.

1.2. MAAKASUTUS

Avaste loodusala pindala on 8494,6 ha, millest riigimaid on 28 katastriüksusel kokku 7022,8 ha, jätkuvalt riigi omandis olevaid maid (edaspidi JRO) on 1312,8 ha. Eramaid on 74 katastriüksust kogupindalaga 159,2 ha ning enamik neist paikneb loodusala servas. Maaomandi jaotust iseloomustab joonis 2.



Joonis 2. Maaomandi jaotus Avaste loodusosalal.

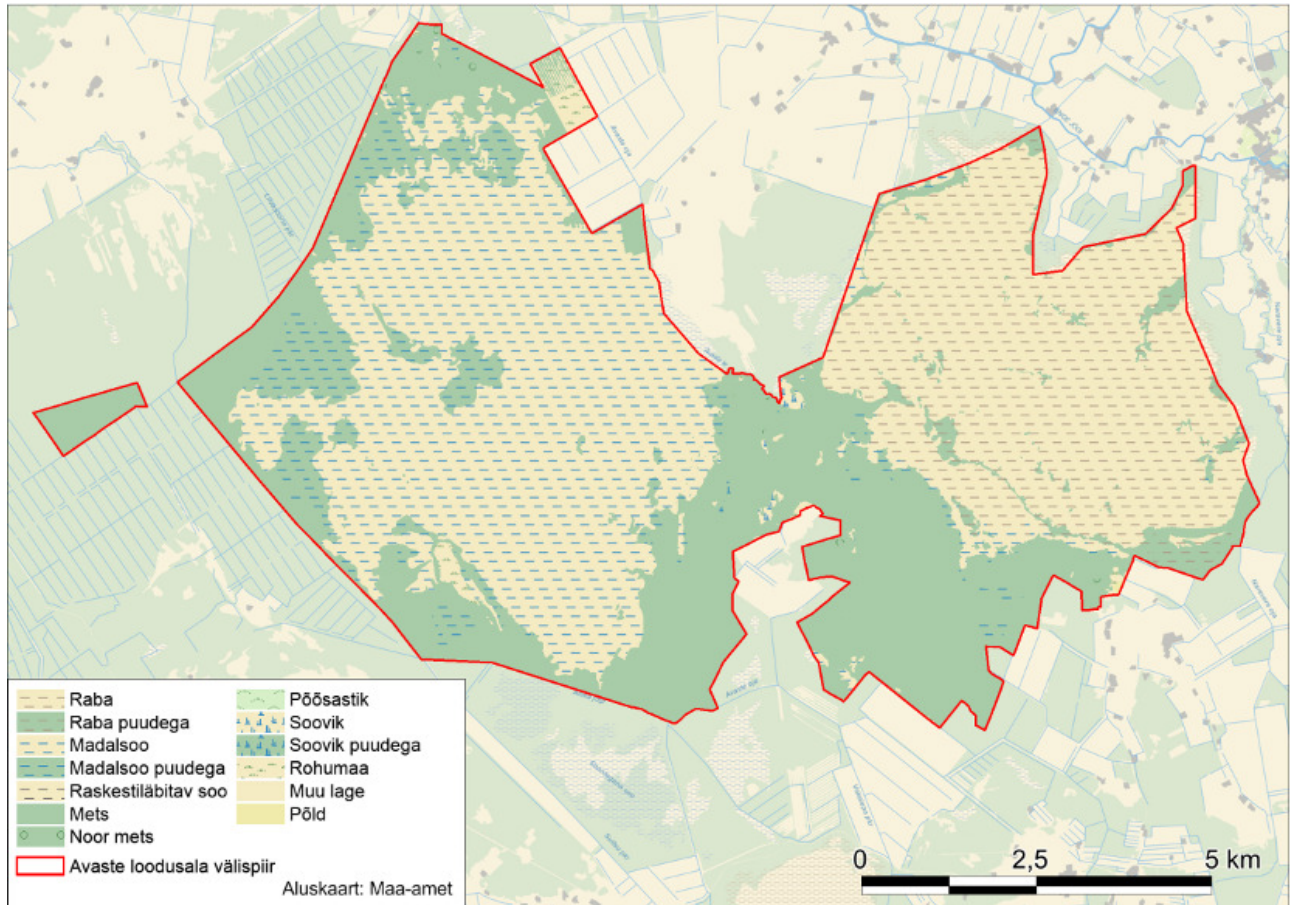
Põhikaardi kõlvikulise jaotuse alusel on loodusala 3662,4 ha ulatuses madalsoo, millest 654,1 ha on kaetud metsaga (tabel 1, joonis 3). 2456,7 ha on mets, millest 29,5 ha noor mets. 2272,3 ha on raba, millest 166,1 ha on metsaga kaetud raba. 70,8 ha on rohumaad, lisaks leidub väiksel pindalal soovikuid, rasketiläbitavaid soid, muid lagedaid alasid, põlde ja põõsastikke.

Loodusala teedevõrk on hõre – seda ei läbi suuremad teed. Loodusala keskosa läbivad kruusakattega Avastemäe – Parasmaa tee ja Parasmaa tee. Loodusala puutub kirdeosas kokku Kivi-Vigala – Avaste – Vana-Vigala kõrvalmaanteega. Ala piirile suundub mitmeid väiksemaid metsateid. Loodusosalal puudub asustus.

Tabel 1. Kõlvikuline jaotus Avaste loodusosalal.

Kõlvik	Pindala (ha)	Osakaal loodusala kogupindalast (%)
Madalsoo	3008,3	35,41
Mets	2427,2	28,57
Raba	2106,2	24,79
Madalsoo puudega	654,1	7,70
Raba puudega	166,1	1,96
Rohumaa	70,8	0,83
Noor mets	29,5	0,35
Soovik	18,0	0,21

Kõlvik	Pindala (ha)	Osakaal loodusala kogupindalast (%)
Soovik puudega	5,0	0,06
Raskestiläbitav soo	2,7	0,03
Muu lage	2,6	0,03
Põld	2,1	0,02
Põõsastik	0,04	0,00



Joonis 3. Kõlvikuline jaotus Avaste looduslal.

1.3. HUVIGRUPID

- **Keskkonnaamet** – kaitseala valitseja. Keskkonnaameti eesmärk on tagada ala eesmärgiks olevate väärtuste soodne seisund.
- **RMK** – riigimetsade majandaja ja haldaja, külastusobjektide rajaja ja hooldaja riigi maadel, piiritähiste paigaldaja ja hooldaja.
- **Keskkonnainspeksioon** – eesmärk on avastada ja ennetada keskkonnarikkumisi.
- **Muinsuskaitseamet** – eesmärk on tagada arheoloogiamälestiste väärtustamine ning säilimine.
- **Koonga, Halinga ja Vigala vallavalitsus** – eesmärk on piirkonna tasakaalustatud arengu tagamine ja loodusväärtuste säilimine.
- **Maaomanikud** - on huvitatud maaomandi kasutamisest, maaomandi tuludest ja korrastatud maastikest.
- **Külastajad, turistid** – on huvitatud puhta looduskeskkonna ja hooldatud maastike säilimisest ning külastusrajatiste heast seisukorrast.
- **Ümbruskonna elanikud, jahimeeste seltsid**– eesmärk on metsa ja soode kõrvalkasutus ja jahipidamine loodusala territooriumil. Ala jääb Vigala, Päärdu, Halinga ja Koonga jahipiirkonda.
- **Loodushuvilised, teadlased ja looduskaitseorganisatsioonid** – huvitatud puutumatu looduskeskkonna säilimisest ja selle uurimisest.

1.4. KAITSEKORD

1.4.1. AVASTE LOODUSKAITSEALA KAITSEKORD

Tulenevalt lisas 1 esitatud ja 03.07.2001 vastu võetud kaitse-eeskirjast on Avaste looduskaitseala tsoneeritud vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele kuueks sihtkaitsevööndiks ja üheks piiranguvööndiks.

Avaste, Parasmaa, Soontagana, Mangu, Rumba ja Maali sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks. Mihkle piiranguvöönd on kaitseala majanduslikult kasutatav osa.

Inimestel on lubatud viibida, korjata marju ja seeni, püüda kala ja pidada jahti kogu kaitsealal. Parasmaa ja Mangu sihtkaitsevööndites on jahipidamine keelatud 15. veebruarist 31. juulini ning inimeste viibimine Mangu sihtkaitsevööndis 15. veebruarist 31. juulini. Telkimine ja lõkke tegemine on kaitsealal lubatud ainult kaitseala valitseja nõusolekul selleks ettevalmistatud ja tähistatud paikades. Kaitsealal on lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata kohtades. Rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata kohtades on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul.

Kaitsealal on keelatud puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine, jalgrattaga sõitmine väljaspool teid ja radu ning mootorsõidukitega sõitmine ja nende parkimine väljaspool selleks ettenähtud teid ja parklaid, välja arvatud järelevalve-, teadus- ja päästetöödel ning kaitse-eeskirjaga lubatud metsatöödel ja poollooduslike koosluste hooldamisel.

Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud maakorralduskava kinnitamine, katastriüksuse kõlvikute piiride ja pindala muutmine, metsamajandamiskava väljastamine, detail- ja üldplaneeringu kehtestamine ning projekteerimistingimuste andmine.

Sihtkaitsevööndis on keelatud majandustegevus ja loodusvarade kasutamine. Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud hooldustööd kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks, rajatiste rajamine kaitseala tarbeks ning Parasmaa, Soontagana, Rumba ja Maali sihtkaitsevööndites puu- ja põõsarinde harvendamine vastavalt kaitse eesmärgile, kusjuures kaitseala valitsejal on õigus esitada nõudeid raieaja ja tehnoloogia, metsamaterjali kokku- ja väljaveo ning puistu koosseisu ja täiuse osas.

Piiranguvööndi metsa kaitse eesmärk on elustiku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine. Piiranguvööndis on keelatud uute maaparandussüsteemide rajamine, veekogude veetaseme muutmine ja kallaste kahjustamine, maavarade ja maa-ainese kaevandamine, väetiste ja mürgkemikaalide kasutamine metsamaal ja looduslikul rohumaal, uuendusraie, välja arvatud turberaie perioodiga vähemalt 40 aastat, kusjuures kaitseala valitsejal on koosluse liigilise ja vanuselise mitmekesisuse säilitamiseks õigus esitada nõudeid turberaie liigi, raieaja, puidu kokku- ja väljaveo, raielangi puhastamise viiside ning puistu koosseisu ja täiuse kohta. Lisaks on keelatud jäätmete ladustamine, välja arvatud kodumajapidamises tekkinud tavajäätmete ladustamine oma kinnisasja piires kaitseala valitsejaga kooskõlastatud kohtades.

Piiranguvööndis on kaitseala valitseja nõusolekuta keelatud uute ehitiste püstitamine ning uute teede, õhuliinide ja muude kommunikatsioonide rajamine.

1.4.2. KESU SOOKAITSEALA KAITSEKORD

Kesu sookaitseala on uuendamata kaitsekorruga ala, kus kehtib piiranguvööndi kaitsekord. Piiranguvöönd on kaitseala maa- või veeala, kus majandustegevus on lubatud, arvestades Looduskaitseseadusega sätestatud kitsendusi. Kesu sookaitsealal on vastavalt Looduskaitseseaduse § 91 lõige 4 ja § 31 alusel lubatud kaitseala valitseja nõusolekul: uue maaparandussüsteemi rajamine; veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine; maavara kaevandamine; puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine; uuendusraie; biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine; ehitise, kaasa arvatud ajutise ehitise püstitamine; jahipidamine ja kalapüük; sõidukiga, maastikusõidukiga või ujuvvahendiga sõitmine; telkimine; lõkketegemine ja rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja kaitseala valitseja poolt tähistamata kohas ning roo varumine külmumata pinnasel.

1.4.3. AVASTE HOIUALA KAITSEKORD

Hoiuala kaitsekord tuleneb looduskaitseseaduse § 4 lõikest 3, mille järgi on hoiuala elupaikade ja kasvukohtade kaitseks määratud ala, mille säilimise tagamiseks hinnatakse kavandavate tegevuste mõju ja keelatakse ala soodsat seisundit kahjustavad tegevused. Sama seaduse § 32 lg 2 järgi on hoiualal keelatud nende elupaikade ja kasvukohtade hävitamine ja kahjustamine, mille kaitseks hoiuala moodustati ning kaitstavate liikide oluline häirimine, samuti tegevus, mis seab ohtu elupaikade, kasvukohtade ja kaitstavate liikide soodsa seisundi (väljavõte looduskaitseseaduse paragrahvidest 14 ja 32 on esitatud lisas 2).

Hoiualal ei ole ilma valitseja nõusolekuta lubatud muuta katastriüksuse kõlvikute piire ega kõlviku sihtotstarvet, koostada maakorralduskava, teostada maakorraldustoiminguid ega

väljastada metsamajandamiskava. Valitseja nõusolekut vajab ka detailplaneeringu ja üldplaneeringu kehtestamine, nõusoleku andmine väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks, projekteerimistingimuste ja ehitusloa andmine ning uue veekogu rajamine, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba või nõusolekut väikeehitise ehitamiseks. Keskkonnaministeeriumil või Keskkonnaametil on keskkonnamõju hindamise järelevalvajana õigus määrata kaitstava loodusobjekti kaitseks keskkonnanõudeid, kui kavandatav tegevus võib kahjustada kaitstava loodusobjekti kaitse eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit.

Hoiualal on metsaraie keelatud, kui see võib rikkuda kaitstava elupaiga struktuuri ja funktsioone ning ohustada elupaigale tüüpiliste liikide säilimist. Metsaseaduse kohase metsateatise menetlemisel arvestatakse hoiuala kehtestamise eesmärki, mille alusel võib valitseja kohustada tegema kavandatavat metsaraiet kindlaks määratud ajal ning kasutama kavandatava raie korral kindlaks määratud tehnoloogiat. Hoiualal kavandatava tegevuse mõju elupaikade ja liikide seisundile hinnatakse keskkonnamõju hindamise käigus või looduskaitseaduse §-s 33 sätestatud korras.

1.4.4. MERIKOTKA PÜSIELUPAIGA KAITSEKORD

Avaste merikotka püsielupaiga maa-ala kuulub vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele ühte sihtkaitsevööndisse. Püsielupaigas kehtib „Looduskaitseaduses“ sätestatud sihtkaitsevööndi kaitsekord määruuses „Merikotka püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri“ (RT I 2010, 51, 319) sätestatud erisustega.

Püsielupaigas on lubatud jahipidamine ja kalapüük ning püsielupaika läbivatel teedel inimeste viibimine ning sõidukitega sõitmine. Sihtkaitsevööndis on lubatud inimeste viibimine ning marjade ja seente korjamine 1. augustist 14. veebruarini, muul ajal on inimeste viibimine sihtkaitsevööndis lubatud järelevalve- ja päästetöödel, loodusobjekti valitsemise ja korraldamisega seotud tegevuse korral ning püsielupaiga valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel. Valitseja nõusolekul on lubatud poollooduslike koosluste ilme säilimiseks vajalik tegevus.

Püsielupaiga valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööd ja veerežiimi taastamine ning kaitstavate liikide isendite elutingimuste säilimiseks ja parandamiseks vajaliku tegevusena alusmetsa, järelkasvu ja puistu teise rinde harvendamine 1. augustist 14. veebruarini.

1.5. UURITUS

1.5.1. LÄBIVIIDUD INVENTUURID JA UURINGUD

Avaste soo oli aastail 1951-1954 Eesti NSV TA Zooloogia ja Botaanika Instituudi statsionaarse uurimise objektiks. Uuringu tulemusena valmis detailne taimkatte ülevaade, milles lähemalt iseloomustatakse mudatarna – valge nokkheina ja porsa-pruuni sepsika assotsiatsiooni. Turbasambla „saared“ raba- ja metsafragmentidega näitasid juba toona üleminekut mesotroofsesse arenguastmesse (Valk, 1988).

Avaste loodusala märgalade uuemad andmed pärinevad ELFi 2010. ja 2011. aasta inventuurist. 2010. aastal inventeerisid ala Rein Kuresoo, Meelis Leivits ja Maria Knüpffer ning 2011. aastal Indrek Tammekänd, Eerik Leibak ja Alar Soppe.

Niidukooslusi inventeerisid Reelika Rohtla, Toomas Talinurm, Elle Roosalu ja Urmas Vahur 2000. aastal.

Natura elupaigatüüpide inventuurid viidi Avaste looduslal läbi 2001. ja 2002. aastal Natura pilootprojekti raames. Täpsemad andmed inventuuri läbiviijate kohta puuduvad.

2008. aastal inventeeris Taimo Tärnpu Metsruum OÜ-st Avaste hoiuala Pärnumaa osa. Inventuuri käigus määrati 11 Natura elupaigatüübi tunnustele vastavat ala 377,9 ha-l.

Kaitsekorralduskava koostamisel koondati, kontrolliti kameraalselt ning parandati erinevate inventuuride käigus koostatud andmed. Lisaks teostati metsaelupaikade inventuur varem inventeerimata aladel ja varasemalt määratud elupaigatüübi tunnustele mittevastavatel aladel kokku 2003,0 ha-l. Inventuuri teostasid Marje Talvis ja Aivar Hallang Metsaruum OÜ-st (Metsaruum OÜ, 2013).

Vääriselupaiku inventeerisid Mai Umalas 2000. aastal ja Maie Kangur 2002. aastal. Kaardistati kuus VEP-i tunnustele vastavat metsaosa.

2013. aastal viidi läbi välitööd ning koostati soovitud loodusala loodusliku veerežiimi ennistamiseks. Inventuuri teostas maaparandussüsteemide projekteerija ja hüdrotehnika ekspert Ove Mengel. KKK koostamise käigus analüüsiti olemasolevaid andmeid maaparandussüsteemide ja kraavide kohta Põllumajandusameti maaparandussüsteemide registris ning Eesti põhikaardil. Analüüsi käigus tuvastati lähipiirkonda jäävad maaparandussüsteemide osad, mis mõjutavad kaitseala veerežiimi. Välitööde käigus täpsustati analüüsi põhjal tuvastatud kohad, kus kraavide toimimine oli ebaselge või oli tegemist vastuolulise infoga (sh voolusuunad). Lisaks vaadati üle likvideeritavate kraavide seisukord (Mengel, 2013).

Lähtuvalt loodusliku veerežiimi taastamiseks kavandatavatest tegevustest koostati loodusala veerežiimi looduslikkuse taastamise tulemuslikkuse hindamise meetodika ja kriteeriumid, mille alusel kirjeldati taastamiseelne soolupaikade seisund. Botaanilisi välitöid tegi botaanik Indrek Hiiesalu. Välitööde eesmärgiks oli kirjeldada taimestikku piirkondades, kus planeeritakse muuta veerežiimi. Lisaks prognoositi kirjeldatud alade taimkattemuutusi eeldades, et kraavid tammitatakse ning põhjaveetasel tõstetakse nii, et see mõjutaks kooslust soostumise intensiivistumise suunas (Hiiesalu, 2013).

1950ndatel tehti Avaste soos ornitoloogilisi (Renno, 1958) ja entomoloogilisi uuringuid (Haberman, 1959).

Arheoloogilisi väljakaevamisi tehti Soontagana maalinnas aastail 1965-1971, väiksemad proovikaevamisi ka 1895. aastal (Tõnisson, 1977).

Pärandkultuuri objekte inventeeris Kalev Tihkan 2009. aastal inventuuri „Pärandkultuuri objektid metsas“ raames. Registreeriti kolm objekti, mida on täpsemalt kirjeldatud peatükis 2.3.2.

1.5.2. SEIRE

Keskkonnaregistri andmetel on Avaste looduslal kolm riiklikku seireala:

1. **Halinga seireala, SJA5172000. Röövlindude seire.** Avaste hoiualal ja Avaste looduskaitseala kaguosas tehakse röövlindude riiklikku seiret. Röövlindude seire eesmärgiks on kolme linnuseltsi: haukaliste (*Accipitriformes*), pistrikuliste (*Falconiformes*) ja kakuliste (*Stigiformes*) seisundi jälgimine. Kaardistamise ja pesade otsimise teel määratakse liikide kaupa röövlindude arvukus, mida hinnatakse pesitsusterritooriumide arvuna. Võimalikult paljudel pesitsusterritooriumidel määratakse edukate ja edutute pesade arv, poegade arv pesas ja lennuvõimestunud järglaste arv. Seire tulemusi kasutatakse uuritavate röövlinnuliikide arvukuse muutuste ning ohustatuse väljaselgitamiseks. Röövlindude populatsioonide seisund on indikaatoriks loodusliku mitmekesisuse hindamisel (Riiklik keskkonnaseire programm, 2013).
2. **Avaste soo, SJA6112000. Madalsoode ja rabade linnustiku seire** Avaste soos ja Kesu rabas tehakse madalsoode ja rabade haudelinnustiku riiklikku seiret. Vaatlusi viidi läbi 1995. ja 2011. aastal. 2011. aastal registreeriti Avaste soos 31 ning Kesu rabas 41 haudelinnuliiki. Seire tulemusi on täpsemalt käsitletud peatükis 2.1.4.
3. **Avaste SJA1596000. Haruldaste ja ohustatud taimekoosluste seire.** Varasemalt tehti Avaste soo idaosas haruldaste ja ohustatud taimekoosluste seiret. Käesolevaks ajaks on programm arhiveeritud. Prooviruudul hinnati keskmist liigirikkkust, indikaatorliikide arvu põhiseireruudul, soontaimede ja samblaliikide koguarvu ning muid näitajaid. Mõõtmisi teostati 1995., 1999. ja 2004. aastal.

Kõiki Eestis teadaolevaid kotkaste pesi kontrollitakse riikliku seire käigus. Riikliku keskkonnaseire programmi „Kotkad ja must-toonekurg“ eesmärgiks on Eestis pesitsevate kotkaste ja must-toonekure arvukuse ja selle muutuste, samuti sigimisedukuse ning peamiste ohutegurite mõju jälgimine. Seireprojekti käigus kogutud informatsiooni on võimalik kasutada nende liikide kaitse korraldamiseks. Kogutakse ka andmeid ohutegurite mõju ja muutumise kohta, samuti kaitsereežiimi rikkumiste, toitumise ning elupaigavaliku kohta. Igal aastal keskendutakse ühele-kahele liigile, seega toimub liikide seire kolme- kuni viieaastase sammuga (Riiklik keskkonnaseire programm, 2012).

Metsise mängupaikade loendus ja populatsiooni seisundi hindamine toimub samuti riikliku seireprogrammi raames.

Riiklik seire on I prioriteedi tegevus, mida korraldab Keskkonnaagentuur. Seire läbiviija sõltub programmist.

1.5.3. INVENTUURIDE JA UURINGUTE VAJADUS

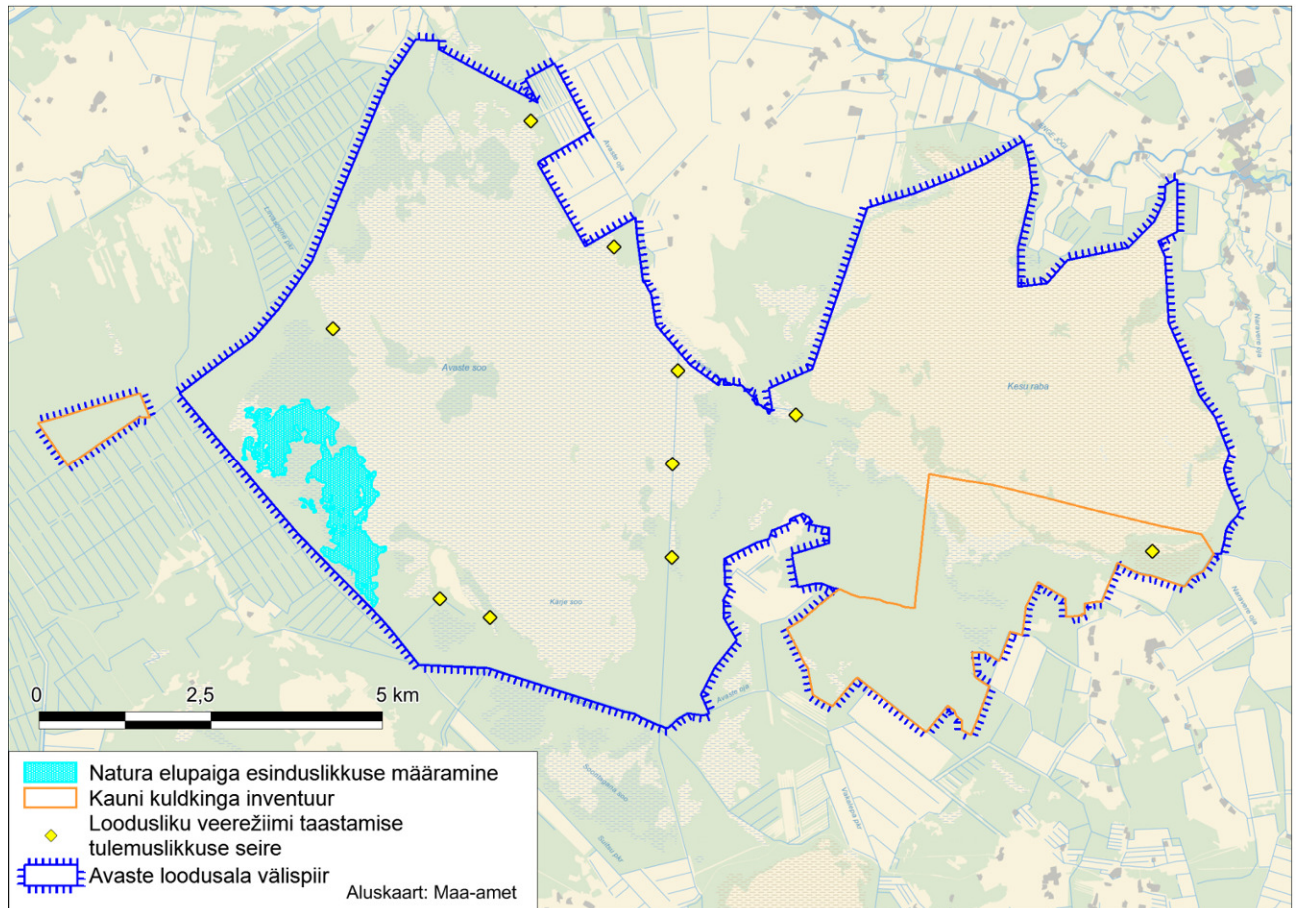
1.5.3.1. KAUNI KULDKINGA INVENTUUR

Avaste hoiuala eesmärgiks on kauni kuldkinga elupaikade kaitse. Käesoleval ajal puuduvad Keskkonnaregistris andmed liigi esinemise kohta alal.

Liigi arvukuse ja populatsiooni seisundi selgitamiseks tuleb läbi viia inventuur sobivates elupaikades hoiualal ning andmed kanda keskkonnaregistrisse. Välitööd teostatakse kauni kuldkinga õitsemise ajal (parim aeg mai lõpp-juuni algus). Samuti tuleb inventuuri käigus

hinnata populatsiooni ja leiukoha seisundit ning vajadusel määrata kasvukoha säilimiseks või seisundi parandamiseks vajalikud meetmed.

Tegemist on III prioriteedi tööga, mida korraldab Keskkonnaamet.



Joonis 4. Avaste looduslal läbiviidavad seired ja inventuurid.

1.5.3.2. LOODUSLIKU VEEREŽIIMI TAASTAMISE TULEMUSLIKKUSE SEIRE

Veerežiimi taastamisega seotud muutuste jälgimiseks tuleb läbi viia tegevuse tulemuslikkuse seiret. Veerežiimi taastamise tulemuslikkuse hindamisel võetakse aluseks 2013. aastal väljatöötatud meetodika, kriteeriumid ning prognoosid (Hiiesalu, 2013). Seirepunktide asukohad on näidatud joonisel 4. Seiret teostatakse 5-aastase sammuga, kaitsekorraldusperioodil toimub seire 2023. aastal. Tegemist on I prioriteedi tööga, mida korraldab Keskkonnaamet.

2. VÄÄRTUSED JA KAITSE EESMÄRGID

2.1. ELUSTIK

2.1.1. TAIMED

Avaste looduskaitseala üldine eesmärk on Avaste soo ja seal esinevate kaitsealuste liikide elupaikade kaitse. Konkreetseid liike ei ole eesmärgina nimetatud. Avaste hoiuala eesmärk on loodusdirektiivi II lissasse kuuluva kauni kuldkinga elupaikade kaitse.

Avaste looduslal on registreeritud 12 kaitsealust taimeliiki (tabel 2), millest kõdukoralljuur kuulub II kaitsekategooriasse ning teised on III kaitsekategooria liigid. Esiletõstmist väärivad Eesti punase nimestiku alusel eriti ohustatud kuninga-kuuskjalg ning ohulähedased liigid siberi võhumõök, harilik porss, eesti soojumikas ja lodukannike. Keskkonnaregistri andmed on valdavalt kogutud 2011. ja 2012. aastal muude inventuuride või juhuvaatluste käigus (leiukohad registreeris Indrek Tammekänd), spetsiaalseid kaitsealuste taimeliikide inventuure ei ole läbi viidud. Lisaks keskkonnaregistrisse kantud liikidele registreeriti 2013. aasta metsaelupaikade inventuuri käigus III kaitsekategooriasse kuuluva kahelelise käokeelega leiukohad.

Tabel 2. Kaitsealused taimeliigid Avaste looduslal (EELIS, 2013).

Liik		Registreeritud leiukohad KRis	Kaitsekat.	LKA, HA eesmärk	LoD lisa	LoA eesmärk	EPN kategooria
Eesti k.	Ladina k.						
kõdukoralljuur	<i>Corallorhiza trifida</i>	Avaste LKA	2	Ei	Ei	Ei	Eriti ohustatud
kahkjaspunane sõrmkäpp	<i>Dactylorhiza incarnata</i>	Avaste HA, LKA	3	Ei	Ei	Ei	Ohuväline
harilik käoraamat	<i>Gymnadenia conopsea</i>	Avaste HA, LKA, Kesu sookaitseala	3	Ei	Ei	Ei	Ohuväline
siberi võhumõök	<i>Iris sibirica</i>	Avaste HA, LKA, Kesu sookaitseala	3	Ei	Ei	Ei	Ohulähedane
metsõunapuu	<i>Malus sylvestris</i>	Avaste HA, LKA	3	Ei	Ei	Ei	Ohuväline
harilik porss	<i>Myrica gale</i>	Avaste HA, LKA	3	Ei	Ei	Ei	Ohulähedane
kuninga-kuuskjalg	<i>Pedicularis sceptrum-carolinum</i>	Avaste HA, LKA	3	Ei	Ei	Ei	Eriti ohustatud
eesti soojumikas	<i>Saussurea alpina subsp. esthonica</i>	Avaste HA, LKA	3	Ei	II ja IV	Ei	Ohulähedane
võõthuul-sõrmkäpp	<i>Dactylorhiza fuchsii</i>	Avaste LKA	3	Ei	Ei	Ei	Ohuväline
sooneiuvaip	<i>Epipactis palustris</i>	Avaste LKA	3	Ei	Ei	Ei	Ohuväline
suur käopõll	<i>Listera ovata</i>	Avaste LKA	3	Ei	Ei	Ei	Ohuväline
lodukannike	<i>Viola uliginosa</i>	Avaste LKA	3	Ei	Ei	Ei	Ohulähedane

Kõdu-koralljuur kasvab niisketel aladel mitmesugustes varjukamates metsades ja põõsastikes, sh sobivad ka ojade ja järvede järsud kaldad otse veepiiri lähedal. Oma tagasihoidliku välimuse ja varase õitseaja tõttu on koralljuure levikut Eestis ilmselt pisut alahinnatud (Kull & Tuulik, 2002). Kõdukoralljuur registreeriti Avaste LKA soometsas 2011. aastal. Leiukohas kasvas kümme isendit, tegelik liigi leviala ja arvukus on kindlasti suurem, kuna alal leidub liigile sobivaid kasvukohti.

Keskkonnaregistrisse on kantud siberi võhumõõga viis leiukohta, millest kaks on Avaste looduskaitsealal, kaks Avaste hoiualal ning üks Kesu sookaitsealal. Iseloomulikuks elupaigaks on soostuvad niidud, lamminiidud, madalsood ja veekogude kaldad.

Harilik pors kasvab niisketel aladel, iseloomulikum kasvukohad on soostunud järvekaldad, harvem soostuvad metsad või niidud, ka madal- ja siirdesood. Liik on registreeritud ühes leiukohas Avaste hoiualal ning kahes leiukohas Avaste looduskaitsealal.

Kuninga-kuuskjalg kasvab üldiselt hajusalt soostunud niitudel ja kraavikallastel. Liiki on registreeritud Avaste looduskaitsealal kuues ning Avaste hoiualal kahes leiukohas.

Eesti soojumikas on registreeritud Avaste looduskaitsealal neljas ja hoiualal ühes kasvukohas. Liik kasvab ainult Eestis ja Põhja-Lätis lubjarikastel soostunud niitudel, madalsoodes ja soistes hõredates metsades ja võsades. Liigi arvukus Eestis on stabiilne (eElurikkus, 2012).

Käesolevas peatükis kirjeldatud liikide kaitse tagatakse elupaikade kaitsega ning eesmärgi ei seata ning täiendavaid kaitsemeetmeid ei rakendata. Eraldi eesmärgid seatakse kaunile kuldkingale allolevas peatükis.

2.1.1.1. KAUNIS KULDKING (*CYPRIPEDIUM CALCEOLUS*)

- II kat, LoD – II, IV, KE – jah (HA), LoA – ei, PN – ohulähedane (7).

Kuldkinga peamisteks elupaikadeks Eestis on salu-, loo- ja laanemetsad või neist pikaajalise inimtegevuse tulemusena kujundatud puisniidud, harvem soo- ja kõdusoometsad (Kull & Sarv, 2012).

Kauni kuldkinga kaitset korraldatakse liigi tegevuskava alusel, mille põhjal ohustavad liiki kasvukohtade muutused ja hävimine metsade lageraiete, kuivendus- ja ehitustegevuse tagajärjel, kas otseselt kasvukohtades või nende naabruses.

Liik on seatud Avaste hoiuala eesmärgiks, kuid kauni kuldkinga leiukohti ei ole alal registreeritud. Kaitse eesmärgiks püstitatud liigi arvukuse ja leiukohtade seisundi selgitamiseks tuleb läbi viia inventuur.

Kaitse eesmärk

- *Pikaajaline kaitse eesmärk*

Liigi arvukus on selgitatud ja leiukohad kaardistatud.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse eesmärk*

Liigi arvukus on selgitatud ja leiukohad kaardistatud.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Liigile on koostatud tegevuskava.

– Andmete puudumine

Meetmed

- ❖ Viia läbi inventuur kauni kuldkinga arvukuse ja leiukohtade seisundi selgitamiseks.

2.1.2. SEENED, SAMBLAD JA SAMBLIKUD

Kaitsealuseid seene-, sambla- ega samblikuliike ei ole loodusosal registreeritud, kuid vääriselupaikade inventuuri käigus 2002. aastal registreeriti VEPI tunnusliigid harilik kariksammal (*Frullania dilatata*), harilik säbrik (*Ulota crispa*), haava-tuletaelik (*Phellinus populicola*) ja kännukatik (*Nowellia curvifolia*).

2.1.3. KAHEPAIKSED

Kaitsealustest kahepaiksetest on 1999. aastal registrisse kantud rabakonna elupaik Avaste soos. Rabakonn on levinud kõikjal Eestis lehtmetsades, jõgede-äärsetel lamminiitudel, rannaniitudel ja soode servaaladel. Liik kuulub III kaitsekategooriasse, loodusdirektiivi IV lisasse ning Eesti ohustatud liikide punase nimestiku ohuvälisesse kategooriasse.

2.1.4. LINNUD

Esimesed kvantitatiivsed andmed Avaste soo linnustiku kohta pärinevad Olav Renno töödelt (Renno, 1951). 1995. aastal uuriti Avaste soo idaosa (Avaste mäe all) linnustikku riikliku madalsoode ja rabade haudelinnustiku seire käigus. Sama seireprogrammi raames tehti 2011. aastal linnustiku seiret Avaste soos ja Kesu rabas. Avaste soos registreeriti 31 ning Kesu rabas 41 haudelinnuliiki.

Avaste loodusosal on keskkonnaregistrisse kantud 30 kaitsealuse linnuliigi elupaigad, kellest kolm kuuluvad I kaitsekategooria liikide hulka, kuus on II ning 21 III kaitsekategooria liigid. Avaste loodusosal registreeritud liigid on esitatud tabelis 3. Lisaks tabelis toodud liikidele on Tuhu-Kesu linnuala eesmärk niidurüdi, rabapüü, tutka, väikekoovitaja, kiivitaja ja sinikael-pardi elupaikade kaitse. Nimetatud linnuliikide elupaiku ei ole Avaste loodusala territooriumil registreeritud.

Tabel 3. Avaste loodusosal registreeritud linnuliigid (EELIS, 2013).

Liik		Registreeritud elupaigad	Kaitsekat.	LiD lisa	LiA eesmärk	LiA arvukuse eesmärk (paari)	EPN kategooria
Eesti k.	Ladina k.						
kaljukotkas	<i>Aquila chrysaetos</i>	Avaste LKA	1	I	Jah	3	Ohualdis
väikepistrik	<i>Falco columbarius</i>	Avaste LKA	1	I	Ei		Ohualdis
merikotkas	<i>Haliaeetus albicilla</i>	Merikotka PEP	1	I	Jah	1	Ohulähedane
kanakull	<i>Accipiter gentilis</i>	Avaste LKA	2	I	Ei		Ohuväline
väikeluik	<i>Cygnus columbianus</i>	Avaste HA	2	I	Ei		Mittehinnatav
mustsaba- vigle	<i>Limosa limosa</i>	Avaste HA, LKA, Kesu sookaitseala	2	II/1	Jah	100	Ohulähedane
metsis	<i>Tetrao urogallus</i>	Avaste HA, LKA	2	I, II/2 ja III/2	Ei		Ohualdis

Liik		Registreeritud elupaigad	Kaitsekat.	LiD lisa	LiA eesmärk	LiA arvukuse eesmärk (paari)	EPN kategooria
Eesti k.	Ladina k.						
valgeselg-kirjurähn	<i>Dendrocopos leucotos</i>	Avaste LKA, Merikotka PEP	2	I	Ei		Ohuväline
rohunepp	<i>Gallinago media</i>	Avaste LKA	2	I	Ei		Ohuvaldis
laanepüü	<i>Bonasa bonasia</i>	Avaste HA, LKA	3	I ja II/1	Ei		Ohuväline
roo-loorkull	<i>Circus aeruginosus</i>	Avaste HA, LKA, Kesu sookaitseala	3	I	Ei		Ohuväline
välja-loorkull	<i>Circus cyaneus</i>	Avaste HA, LKA	3	I	Ei		Ohulähedane
soo-loorkull	<i>Circus pygargus</i>	Avaste HA, LKA, Kesu sookaitseala	3	I	Jah	5	Ohulähedane
sookurg	<i>Grus grus</i>	Avaste HA, LKA, Kesu sookaitseala	3	I	Ei		Ohuväline
punaselg-õgija	<i>Lanius collurio</i>	Avaste HA, LKA, Kesu sookaitseala	3	I	Jah	20	Ohuväline
hallõgija	<i>Lanius excubitor</i>	Avaste HA, LKA, Kesu sookaitseala	3	Ei	Jah	5-10	Ohulähedane
suurkoovitaja	<i>Numenius arquata</i>	Avaste HA, LKA, Kesu sookaitseala	3	II/1	Jah	25-50	Ohuväline
hallpea-rähn	<i>Picus canus</i>	Avaste HA	3	I	Ei		Ohuväline
rüüt	<i>Pluvialis apricaria</i>	Avaste HA, LKA, Kesu sookaitseala	3	I, II/1 ja III/2	Jah	100	Ohuväline
teder	<i>Tetrao tetrix</i>	Avaste HA, LKA, Kesu sookaitseala, Merikotka PEP	3	I, II/1 ja III/2	Jah	100	Ohulähedane
mudatilder	<i>Tringa glareola</i>	Avaste HA, LKA, Kesu sookaitseala	3	I	Jah	150	Ohuväline
punajalg-tilder	<i>Tringa totanus</i>	Avaste HA, LKA, Kesu sookaitseala	3	II/1	Jah	50-100	Ohuväline
hoburästas	<i>Turdus viscivorus</i>	Avaste HA, LKA, Kesu sookaitseala	3	II/1	Ei		Ohuväline
väike-kärbsenäpp	<i>Ficedula parva</i>	Avaste LKA	3	I	Ei		Ohuväline
väänkael	<i>Jynx torquilla</i>	Avaste LKA	3	Ei	Ei		Ohuväline
nõmmelõoke	<i>Lullula arborea</i>	Avaste LKA	3	I	Ei		Ohuväline
täpikhuik	<i>Porzana porzana</i>	Avaste LKA, Kesu sookaitseala	3	I	Ei		Ohuväline
rooruik	<i>Rallus aquaticus</i>	Avaste LKA	3	II/1	Ei		Ohuväline
vööt-põõsalind	<i>Sylvia nisoria</i>	Avaste LKA	3	I	Jah	20-30	Ohuväline
öösorr	<i>Caprimulgus europaeus</i>	Kesu sookaitseala	3	I	Ei		Ohuväline

Võrreldes 1950ndate aastatega, on Avaste soo tugevalt võsastunud. Taimestiku struktuuri ja koosseisu muutused põhjustavad lagedate aladega seotud linnuliikidele sobivate elupaikade vähenemist. 1995. aastal ei pesitsenud alal sooräts, rukkirääk, tutkas, kalakajakas ja punaselg-õgija. Tugevalt oli arvukus langenud pruunsalg-põõsalinnul, rootsiitsitajal, sookiurul, tikutajal,

kadakatäksil, suurkoovitajal ja välja-loorkullil (Leivits, 1995). 2011. aastal oli arvukus tugevalt tõusnud kõrkja-roolinnul, võsa-ritsiklinnul ja salu-lehelinnul. Uuteks liikideks olid täpikhuik ja karminleevike. Dominantliigiks oli muutunud kõrkja-roolind (21,4%) ja servaaladel salulehelind.

Lindude kaitse tagamiseks on vajalik elupaikade säilitamine ning negatiivsete mõjude minimeerimine. Kaitstavatele linnuliikidele on potentsiaalseks ohuteguriks traditsioonilise maakasutuse muutused ning intensiivistuv metsandus (Kuus & Kalamees, 2003).

Soolindude puhul on eesmärk neile sobivate elupaikade – lagedate soolade – säilimine. Konkreetsete linnuliikide arvukused sõltuvad mitmetest teguritest, mis võivad olla alavälised ja täpselt teadmata. Piirkonna eraldatus ning kohati raske ligipääsetavus on liikidele heaks loomulikuks kaitseks. Haruldaste linnu- ja loomaliikide häirimist, nende pesitsus- ja varjetingimuste halvendamist tuleb Avaste looduslal ette suhteliselt harva. Häirimise suhtes tundlike liikide pesapaikade ümbruses on kehtestatud kevad-suvised liikumiskeelud.

Avaste looduslal tuleb jätkata madalsoode ja rabade haudelinnustiku ja röövlindude seire riikliku seireprogrammi raames.

2.1.4.1. KALJUKOTKAS (*AQUILA CHRYSAETOS*)

- I kat, LiD – I, KE – jah, LiA – jah, LA – jah, EPN – ohualdis (6)

Kaljukotkas on levinud üle Eesti. Liik asustab vähese inimõjuga loodusmaastikke, kus esineb suurel pinnal toitumiseks sobilikke lagedaid alasid rabade näol. Liigi pesapaik on üldjuhul raba servas või rabasaarel. Kaljukotkas on paigalind, kes talvitub oma pesitsuspaiga lähistel ning asustab sobivaid pesapaiku aastakümneid. Pesapuuks on kaljukotkastel enamasti mänd, vaid üksikutel juhtudel on pesa asunud kuusel või haaval (Kotkaklubi, 2012b).

Avaste looduskaitselal on üks asustatud kaljukotka territoorium. Registreeritud on üks kaljukotka pesa Mangu looduslikus sihtkaitsevööndis. Tegemist on tehispesaga, kus 1994. aastal lennuvõimestus üks poeg, 1998., 2000., 2001. ja 2002. aastal oli pesa asustatud ning 2010. aastal asustamata. Viimati vaadeldi pesa 2012. aastal, mil pesas lennuvõimestus kaks poega. Tuhu-Kesu linnuala eesmärk on kolm paari, Avaste loodusala eesmärk on üks paari, seega on eesmärgiks seatud arvukus saavutatud.

Kaljukotka kaitse tagatakse pesapaikade ja toitumisalade (rabamassiivid) kaitsega. Eesti inimpeglilikuma kotkaliigina võib kaljukotka pesitsemise nurjata ühekordne inimtegevus paarisaja meetri kaugusel pesapaigast (Kotkaklubi, 2012a). Kaljukotka pesa piirkonnas külastustaristu puudub ning seda sinna ka ei arendata. Lähim tee asub pesast vähemalt 900 m kaugusel (kruusatee). Pesa ümbritseval alal on kehtestatud liikumiskeeld 15. veebruarist 31. juulini. Liikumiskeelu ala on tähistamata. Häirimise mõju võib avalduda väljaspool kaitseala toimuva tegevuse tulemusel, kuna pesa paikneb kaitseala välispiirist vähem kui 300 m kaugusel. Projekteerimisel on kaitseala laiendus, eesmärgiga parandada pesa kaitstust.

Liigi kaitset korraldatakse tegevuskava alusel. Vajalik on jätkata territooriumi kontrollimist riikliku seire käigus.

Kaitse eesmärk

- *Pikaajaline kaitse eesmärk*

Avaste looduslal pesitseb vähemalt üks paar kaljukotkaid.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse eesmärk*

Avaste looduslal pesitseb vähemalt üks paar kaljukotkaid.

Mõjutegurid ja meetmed

- + Soodne kaitsereežiim: pesa on tsoneeritud sihtkaitsevöönditesse ning kehtestatud pesitsusaegne liikumiskeeld.
- + Liigile on koostatud tegevuskava.
- Pesitsusaegne häirimine

Meetmed

- ❖ Liikumispiiranguga alade tähistamine ja tähiste olemasolu kontroll.
- ❖ Kontroll liikumispiirangust kinnipidamise üle.
- ❖ Kaitseala piiri laiendamine ja kaitsekorra kehtestamine pesa kaitse tõhustamiseks.

2.1.4.2. MERIKOTKAS (*HALIAEETUS ALBICILLA*)

- I kat, LiD – I, LiA – jah, LA – jah, EPN – ohulähedane (7)

Merikotkas kuulub Euroopa Liidu Linnudirektiivi I lisasse ning Berni, Bonni ja CITES-i konventsioonide II lisasse. Eestis kuulub ta I kategooria kaitsealuste liikide hulka.

Merikotkas eelistab pesapaigana peamiselt vanu ja võrdlemisi hõredaid männienamusega (loo-) metsi (eriti Lääne-Eestis), niiskeid kuuse-segametsi, metsastuvaid puisniite ja rabastuvaid männikuid. Enamasti on kusagil lähikonnas ka jahialaks sobiv veekogu. Pesapuuna kasutatakse peamiselt mäнди, harvem haaba, sangleppa ja erandjuhul kaske, tamme või kuuske (Nellis & Volke, 2003).

Avaste looduslal on üks merikotka asustatud territoorium, registreeritud on kolm pesa Avaste merikotka püsielupaigas. Püsielupaigas on liigi kaitseks kehtestatud sihtkaitsevööndi režiim ning liikumiskeeld 15. veebruarist 31. juulini. Liikumiskeeluala on tähistamata. 2012. aasta riikliku seire andmetel lennuvõimestus ühes pesas üks poeg, teised kaks pesa olid varisenud.

Peamisteks ohuteguriteks, mis võivad tulevikus merikotka arvukust vähendada, peetakse Eestis pesapuude nappust ning üha suurenevat pesitsusaegset häirimist. Merikotka pesa piirkonnas külastustaristu puudub ning seda sinna ka ei arendata. Lähim tee on pesast vähemalt 1 km kaugusel (pinnastee). Pesa on ümbritsetud sihtkaitsevöönditega. Püsielupaiga välispiir on asustatud pesast rohkem kui 400 m kaugusel.

Vajalik on jätkata riiklikku seiret, mille käigus määratakse ka tehispesade rajamise vajadus. Linnuala eesmärgiks on seatud üks paar. Liigi kaitset korraldatakse tegevuskava alusel.

Kaitse eesmärk

- *Pikaajaline kaitse eesmärk*

Avaste looduslal pesitseb vähemalt üks paar merikotkaid.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse eesmärk*

Avaste looduslal pesitseb vähemalt üks paar merikotkaid.

Mõjutegurid ja meetmed

- + Liigile on koostatud tegevuskava.
- + Soodne kaitsereežiim: pesa on tsoneeritud sihtkaitsevööndisse ning kehtestatud pesitsusaegne liikumiskeeld.
- Pesitsusaegne häirimine

Meetmed

- ❖ Kontroll liikumispiirangust kinnipidamise üle.

2.1.4.3. VÄIKEPISTRİK (*FALCO COLUMBARIUS*)

- I kat, LiD – I, KE – ei, LiA – ei, LA – ei, EPN – ohualdis (6)

Väikepistrikut ei ole nimetatud linnuala eesmärkide hulgas. Liik tuleb linnuala ja looduskaitseala eesmärgina nimetada, kuna liigi esinemise kohta alal on ajakohased andmed (sh on andmed kantud keskkonnaregistrisse) ning liik kuulub I kaitsekategooriasse. Liigi arvukust Eestis iseloomustab tugev langus (eElurikkus, 2013).

Väikepistik registreeriti 2012. aastal (registreeris Jaak Tammekänd) ühe paarina. Keskkonnaregistrisse kantud pesitsus- ja peamine toitumisala hõlmab kogu Avaste sood ja seda ümbritsevad metsi (pindala 3495 ha). Elupaik jääb suuremas osas Avaste LKA Avaste looduslikku sihtkaitsevööndisse, väiksemas osas Parasmaa hooldatavasse sihtkaitsevööndisse. Elupaiga servaala asub väikeses osas väljaspool loodusala piire.

Liiki otseselt mõjutavad ohutegurid puuduvad. Liigi kaitse tagatakse elupaiga kaitsega ning täiendavaid kaitsekorralduslikke meetmeid ei rakendata.

Kaitse eesmärk

- *Pikaajaline kaitse eesmärk*

Avaste looduslal pesitseb vähemalt üks paar väikepistikke.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse eesmärk*

Avaste looduslal pesitseb vähemalt üks paar väikepistikke.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Soodne kaitseriim: valdav osa elupaigast on tsoneeritud sihtkaitsevööndisse.

2.1.4.4. TEDER (*TETRAO TETRIX*)

- III kat, LiD – I, II/1, III/2, KE – ei, LoA – jah, EPN – ohulähedane (7)

Teder on Eestis levinud kogu mandrialal ja kõigil kolmel suuremal saarel. Eestis on tedre talvised elupaigad seotud kasepuistute kui põhilise toiduallikaga. Liik eelistab avamaastikuga külgnevaid kase- või kasesegametsade servi, väiksemaid metsatukki, samuti hõredaid kasepuistuid madal- ja siirdesoodes ning puisniitudel. Kevadised mängupaigad on heinamaadel, sooniitudel, põldudel, metsalagendikel, raiesmikel jne. Pesitsetakse põõsastutes, looduslikult uuenevatel aladel, metsakultuuridel, soodes, vanema metsa servades jne.

Eestis ohustavad tetre ennekõike elupaikade hävimine ja nende kvaliteedi halvenemine ning vaenlased – rebane, metsnugis, kährik, metssiga (Viht, 2008).

Avaste looduslal on tedre mängu- ja peamise pesitsuspaigana registreeritud kogu Avaste soo ja Kesu raba ning neid ümbritsevad metsad. Elupaigad jäävad Avaste HA, Avaste LKA, Kesu sookaitseala ning Avaste merikotka PEPi territooriumile ning osaliselt ka väljapoole kaitstavat ala.

Tuhu-Kesu linnuala eesmärk on vähemalt 100 tedrekuke mängimine alal. 2012. aastal toimunud lausloendusega registreeriti Avaste soos ja seda ümbritsevates metsades 12 mängu 89 kukega. Kesu rabas ning ümbritsevatel aladel registreeriti 10 mängu 27 kukega. Seega on linnuala eesmärk saavutatud. Tedre elupaikade kaitse tuleb nimetada ka Avaste looduskaitseala ja Kesu sookaitseala kaitse eesmärgina.

Kaitse eesmärk

- *Pikaajaline kaitse eesmärk*

Avaste looduslal mängib vähemalt 100 tedrekukke.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse eesmärk*

Avaste looduslal mängib vähemalt 100 tedrekukke.

Mõjutegurid ja meetmed

– Elupaikade kvaliteedi langemine piiranguvööndis

Meetmed

- ❖ Kesu sookaitseala ja ümbritsevate väärtuslike elupaikade tsoneerimine sihtkaitsevööndisse.

– Liik ei ole nimetatud Avaste looduskaitseala ega Kesu sookaitseala kaitse eesmärgina.

Meetmed

- ❖ Tedre nimetamine Avaste looduskaitseala ja Kesu sookaitseala kaitse eesmärgina.

2.1.4.5. METSIS (*TETRAO UROGALLUS*)

- II kat, LiD – I, KE – ei, LoA – jah, EPN – ohualdis (6)

Metsis on vanadele okasmetsadele iseloomulik liik, kes eelistab mängupaigaks ainult mändidest koosnevaid puistuid, kus metsa vanus on kõige sagedamini 81-120 aastat (Viht & Randla, 2001).

Avaste looduskaitsealal on üks metsise mängupaik (Parasma) Parasmaa hooldatavas ja Mangu looduslikus sihtkaitsevööndis. Keskkonnaregistrisse kantud metsise elupaik hõlmab osaliselt ka Avaste hoiuala lääneosa. 2012. aastal mängis alal üks kukk, varem, 1998. aastal 4-7 kukke (EELIS, 2013).

Metsise kaitse tegevuskava eelnõu (Randla, 2012) põhjal on metsisele suure tähtsusega ohuteguriteks lageraie metsise elupaikades (elupaikade killustumine), elupaikade kvaliteedi langus kuivendamise tagajärjel ning maastiku muutused (isolatsiooni jäämine, põlismetsa killustumine, teede võrgustikud). Keskmise tähtsusega ohuteguriteks on kisklus ning häirimine inimtegevuse poolt (matkarajad, jahindus, metsa- ja teetrasside raied vales ajal).

Tegevuskavast lähtuvalt tuleb rakendada sihtkaitsevööndi režiim mängupaiga keskmest vähemalt 700 m ulatuses. Liigi kaitse tagamiseks ei tohi lubada metssigade lisaõõtmist 3 km raadiuses ümber mänguala. Alal tuleb jätkata perioodilist seiret metsise populatsiooni seisundi hindamiseks riikliku seireprogrammi raames. Metsise elupaikade kaitse tuleb nimetada Avaste looduskaitseala ja Kesu sookaitseala kaitse eesmärkide hulgas.

Metsise (*Tetrao urogallus*) Eesti asurkonna elupaikade sidususe, kaitse tõhususe ja elupaikade seisundi analüüsi (Leivits, 2012) kohaselt on Parasma metsisemäng madala kaitsetegevuste prioriteediga, kuna tegemist on väga väikese mänguga, mäng ei paikne olulistel metsise tuumaladel (sidususe mõttes on tegemist astmelauaalaga) ning mängu toimumise asukohaks on 0-elupaik (keskealine tarnamännik).

Metsise mängupaigas ning selle vahetus läheduses puuduvad kuivenduskraavid ning mängupaik on ümbritsetud sihtkaitsevöönditega. Loodusala läbiv Avastemäe – Parasmaa tee jääb mängupaiga keskmest vähemalt 600 m kaugusele. Alal puuduvad negatiivsed mõjutegurid, mida oleks võimalik kaitsekorralduslike meetmetega leevendada. Võttes arvesse elupaiga seisundit ning viimaseid seireandmeid, on eesmärgiks võimalik seada vaid olemasoleva mängu säilimine.

Kaitse eesmärk

- *Pikaajaline kaitse eesmärk*

Avaste loodusala metsisemäng on säilinud.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse eesmärk*

Avaste loodusala metsisemäng on säilinud.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Metsise mängupaik on määratud sihtkaitsevööndisse.

+ Metsise kaitset korraldatakse liigi kaitse tegevuskava alusel.

–Liik ei ole nimetatud Avaste looduskaitseala kaitse eesmärgina.

Meetmed

- ❖ Metsise nimetamine Avaste looduskaitseala kaitse eesmärgina.

2.1.4.6. TEISED KAITSTAVAD LINNULIIGID

Tabelis 4 on esitatud eelpool käsitlemata Tuhu-Kesu linnuala eesmärgiks püstitatud liigid (tumedas trükis). Analüüsitud on iga liigi eesmärgiks olemise põhjendatust ning antud soovitusel kaitse eesmärkide ja arvukuse eesmärkide muutmiseks lähtuvalt liigi kaitsestaatuselt, üldistest arvukuse tendidest ning konkreetse ala olulisusest liigi kaitseks. Iga liigi arvukusele on seatud pikaajalised (30 aastat) ja lühiajalised (10-aastase kaitsekorraldusperioodi) eesmärgid ning analüüsitud eesmärkide saavutamist ning andmete olemasolu selle hindamiseks. Lisaks on analüüsitud teiste Avaste soos ja Kesu rabas registreeritud linnuliikide kaitse eesmärgiks püstitamise vajadust, eesmärgiga täpsustada kaitse eesmäärke.

Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek nimetada Avaste looduskaitseala ja Kesu sookaitseala kaitse eesmärgina järgmised liigid: mustsaba-vigle, hallõgija, mudatilder, punajalg-tilder, punaselg-õgija, rüüt, soo-loorkull, suurkoovitaja, teder, vööt-põõsalind, kiivitaja, sookurg, roo-loorkull, välja-loorkull, kanakull, metsis, rohunepp ja väikepistrik.

Samas tehakse ettepanek mitte nimetada linnuala eesmärgina sinikael-pardi elupaikade kaitset ja nimetada linnuala eesmärgina sookure elupaikade kaitset.

Niidurüdi, rabapüü, tutka ja väike-koovitaja kaitseks kaitsekorralduskavas arvilisi eesmäärke ei seata, kuna liikide kaitse tagamisel on olulised teised Tuhu-Kesu linnualasse kuuluvad osad.

Tabel 4. Eesmärgiks seatud ja teiste registreeritud linnuliikide analüüs ja eesmärgid.

Liik	LiA arvukuse eesmärk (paari)	LiA arvukuse eesmärgi saavutamise Avaste-Kesu osas	Kogu LiA arvukuse eesmärgi saavutamine	Ettepanek kogu LiA KE kohta	Ettepanek Avaste-Kesu KE-na nimetamiseks	30 aasta eesmärk (paari)	10 aasta eesmärk (paari)	Põhjendused, muud märkused
niidurüdi	5-10		ei	5-10	Mitte nimetada	Eesmärki ei seata, liigile on olulised teised LiA osad.		
rabapüü	1-5		teadmata	1-5	Mitte nimetada	Eesmärki ei seata, liigile on olulised teised LiA osad.		Viimased andmed Tuudi rabast 2001. a. Eesmärgi saavutamine teadmata.
tutkas	5		teadmata	5	Mitte nimetada	Eesmärki ei seata, liigile on olulised teised LiA osad.		Pesitses Avastes 1950ndatel. Praegu Avaste-Kesus KE panna ei ole vajalik. Olulised hoopis Lihula raba ja Tuudi raba.
mustsaba-vigle	100	ei	teadmata	100	Jah	25	25	Avaste-Kesu kaitse eesmärk saavutatav, kui Avaste väärtus liigi elupaigana taastub 2000. a. alguse tasemele ja Kesu raba populatsioon ei ole languses. Viimane on vähetöenäoline.
hallõgija	5-10	jah	jah	10	Jah	8	8	Eesmärk säilitada LiA KE praegune tase. Avaste-Kesu osas on põhjendatud viimase teadaoleva arvukuse seadmine ka eesmärgina.
mudatilder	150	ei	ilmselt saavutamata	150	Jah	15	15	Liik linnualal ilmselt languses (Tuhu-Tuudi soode andmete järgi). Avaste-Kesu jaoks on realistlik kaitse eesmärk 15 p.
punajalg-tilder	50-100	ei	teadmata	50-100	Jah	10	10	Liik kogu linnualal ilmselt languses (Tuhu-Tuudi soode andmete järgi). Avaste-Kesu jaoks on realistlik kaitse eesmärk 10 p.
punaselg-õgija	20	jah	jah	30	Jah	20	20	Praegune arvukus ületab kordades N2000 ala kaitse eesmärgiks seatut, aga kuna liigi kõrge ja kasvav arvukus on vastuolus soode looduslikkuse taastamise ja avasoode liikide soodsa seisundi tagamise eesmärgiga (kaasneb avatud elupaikade osakaalu suurenemine), ei ole kaitse eesmärgi väga suur tõstmise põhjendatud.
rüüt	100	jah	teadmata	100	Jah	40	40	
soo-loorkull	5	jah	jah	15	Jah	10	10	Kaitse eesmärk seatud vastavaks viimaste andmete järgsele arvukuse tõusule. Elupaigakompleksid on liigi jaoks Eesti oludes väga tähtsad.
suur-koovitaja	25-50	jah	jah	35-50	Jah	20	20	Globaalselt ohustatust tõstetud, trend nii soodes, põllumajandusmaastikel kui rannaniitudel pigem negatiivne. LiA on Eestis liigile tähtsusest viie olulisema pesitsusala hulgas. Linnuala kaitse eesmärk võib jääda samaks, aga seda võib ka kohendada väiksemale vahemikule 35-50 p.

Liik	LiA arvukuse eesmärk (paari)	LiA arvukuse eesmärgi saavutamise Avaste-Kesu osas	Kogu LiA arvukuse eesmärgi saavutamine	Ettepanek kogu LiA KE kohta	Ettepanek Avaste-Kesu KE-na nimetamiseks	30 aasta eesmärk (paari)	10 aasta eesmärk (paari)	Põhjendused, muud märkused
väike-koovõtaja	25-50		teadmata	40	Mitte nimetada			Eesmärki ei seata, liigile on olulised teised LiA osad.
vööt-põõsalind	20-30	jah	jah	20-30	Jah	15	15	Arvukus kasvanud. Säilitada KE hulgas, ehkki kogum ei ole Lääne-Eesti muude alade ja elupaikade taustal väga esinduslik. LiA tasemel KE tõstmine ei ole õigustatud, sest liigi arvukus kasvanud soode võsastumisega, mis ei ole tähtsamate kaitseväärtuste säilitamiseks hea.
kiivõtaja	100	jah	teadmata	35	Jah	15	15	Senine LiA eesmärk (100) põhjendamatult kõrge. Asjakohane on alandada 35 paarile.
sinikaelpart	25-50			0	Mitte nimetada	KKKga tehakse ettepanek mitte nimetada linnuala ja kaitsealade eesmärkides		Mõistlik Avaste-Kesu KE mitte panna. Ka LiA KE hulgast võiks välja arvata, sest liik ei ole kaitstav ega ohustatud ning Lihula-Kiive elupaigad olulise suurusega kogumit ei mahuta.
Teiste Keskkonnaregistrisse kantud liikide analüüs								
hoburästas	Ei ole LiA eesmärk				Mitte nimetada			Ei ole võtmetähtsusega liik ega olulise suurusega pesitsuskogum. KE hulka arvamine ei ole vajalik.
sookurg				25	Jah	20	20	Suur pesitsuskogum liigile tüüpilises elupaigas. Ehkki arvukus tõuseb ja seisund on soodne, on õigustatud nii Avaste-Kesu kui LiA KE hulka arvamine.
öösorr					Mitte nimetada			Arvukuse andmed vähesed; sooservades kindlasti rohkem kui sooloendustega registreeritud. Pesitsuskogumi suurus siiski väike ja KE hulka arvamine ei ole vajalik.
täpikhuik					Mitte nimetada			Suures ulatuses fluktuueeruva arvukusega liik. Arvukuse muutused ei pruugi väljendada elupaikades toimunud muutusi. Tõenäoliselt pesitseb täpikhuik Avastes ka käesoleval ajal (ilmselt mitte igal aastal), aga KE hulka arvamine ei ole vajalik. Säilib soo veerežiimi tagamise puhul elupaikades ka ilma KE hulgas nimetamata. Ka LiA KE ei ole vaja arvata.
roo-lookull						Jah	5	5

Liik	LiA arvukuse eesmärk (paari)	LiA arvukuse eesmärgi saavutamise Avaste-Kesu osas	Kogu LiA arvukuse eesmärgi saavutamise	Ettepanek kogu LiA KE kohta	Ettepanek Avaste-Kesu KE-na nimetamiseks	30 aasta eesmärk (paari)	10 aasta eesmärk (paari)	Põhjendused, muud märkused
Keskkonnaregistrisse kantud teiste linnuliikide analüüs								
väänkael	Ei ole LiA eesmärk				Mitte nimetada			Ebatüüpilises elupaigas, madal arvukus. KE hulka arvamine ei ole põhjendatud.
rooruik					Mitte nimetada			Uustulnuk Avaste soo haudelinnustikus. Ühe paari pesitsemise põhjal liigile ebatüüpilises elupaigas ei saa KE hulka arvata.
väljalookull					Jah	2	2	Eesti kõrgeima ohustatusega röövlind (PN hinnang kaasajastamata). Arvukus madal ja langeb. Looduslikes elupaikades tuleb kaitse eesmärgina säilitada või sinna arvata ka aladel, kus viimasel ajal ei ole pesitsenud. LiA KE hulka arvamine ei ole nii oluline (kui, siis eesmärk 3-4 p), aga Avaste-Kesu KE hulgas peaks olema.
hänilane					Mitte nimetada			Arvukus alal madal, liik ei ole ohustatud. KE hulka arvamine ei ole vajalik.
lõopistrik					Mitte nimetada			Arvukus alal madal, liik ei ole ohustatud. KE hulka arvamine ei ole vajalik.
väiketüll					Mitte nimetada			Arvukus alal madal, liik ei ole ohustatud. KE hulka arvamine ei ole vajalik.
rohunepp					Jah	3 (mängivat kukke)	3 (mängivat kukke)	Liik esineb Avastes. Tuleb arvata Avaste-Kesu KE hulka, sest kuulub II kaitsekat ja on ohustatud.
väikekärbsenäpp					Mitte nimetada			Andmed esinemise kohta ebapiisavad Avaste-Kesu KE hulka arvamiseks.
valgeselgkirjurähn					Mitte nimetada			Esineb, kuid KE hulka arvamine ja kvantitatiivse KE seadmine ei ole põhjendatud.
nõmmelooke					Mitte nimetada			Ebatüüpiline elupaik, KE hulka arvamine ei ole vajalik.
kanakull					Jah	1	1	Lisada Avaste-Kesu KE hulka.
laanepüü					Mitte nimetada			Esineb, kuid KE hulka arvamine ja kvantitatiivse KE seadmine ei ole põhjendatud.
hallpearähn					Mitte nimetada			Esineb, kuid KE hulka arvamine ja kvantitatiivse KE seadmine ei ole põhjendatud.

2.2. ELUPAIGAD

Avaste loodusalal on loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaigatüüpe inventeeritud 6956,6 ha, mis moodustab 81,9% loodusala kogupindalast. Natura elupaikade tunnustele vastavatest aladest 61,4% paikneb sihtkaitsevööndites. Natura elupaigatüübi tunnustele ei vasta 1538,0 ha kooslusi (nn 0-elupaigad), millest 370,0 ha on potentsiaalsed elupaigad (hõlmab ka väheesinduslikke elupaiku – hinnang D).

Loodusalal inventeeritud Natura elupaigatüübid on esitatud tabelis 5. Ala kaitse eesmärgiks seatud elupaigatüübid on märgitud tumedas trükis. Tabelis toodud hinnangud tähistavad loodusliku elupaigatüübi esinduslikkuse astet antud alal, kus A tähistab väga esinduslikke, B esinduslikke, C keskmise, arvestatava esinduslikkusega, D väheesinduslikke kooslusi ning p potentsiaalseid elupaiku. Eesmärgis on seatud A, B ja C esinduslikkusega elupaikade kohta. D esinduslikkusega ning potentsiaalsed elupaigad (p) on määratletud potentsiaalsetena. Esinduslikkus näitab kuivõrd vastab elupaik Loodusdirektiivi elupaigatüüpide käsiraamatus kirjeldatud elupaigatüübi tunnustele, sealhulgas kasvukohatüübi tunnustele (Paal, 2007). Koosluste täpne paiknemine on esitatud joonisel 5.

Järgnevates alapeatükkides on elupaigatüüpide seisundihinnangute aluseks võetud Natura standardandmebaasi, ELF-i uuemate inventuuride, PKÜ niiduinventuuri, poollooduslike koosluste kaardikihi ja 2013. aastal tehtud metsaelupaikade inventuuri (OÜ Metsaruum) andmed. Ettepanekud Avaste loodusala kaitse eesmärkide ja Natura andmebaasi muutmiseks on esitatud lisas 8.

Loodusala tuumiku moodustavad Avaste soo ja Kesu raba, viimast on lähemalt kirjeldatud ptk-s 2.2.5. Avaste soo kuulub Lääne-Eesti suurte ja keskmise suurusega soode valdkonda. Valdkonna lõunapiirile jääb Lihula-Lavassaare soostik pindalaga 38 000 ha. 8702 ha suurune Avaste soo moodustab selle kirdepoolse osa (Valk, 1988). Sootüpoloogiliselt on tegemist karbonaatsel aluspõhjal kujunenud madal- ja siirdesoo, mis tekkis mineraalma soostumisel. Soos levib madaloolasund, mis koosneb keskmiselt lagununud tarna-lehtsambla-, pilliroo-tarna- ning tarnaturbast. Lasundi paksus on 2,6-4,1 m. Turba lamamiks on liivsave, savi ja moreen. Soo toitub põhjaveest, eesvooluks on Allika ja Teenuse jõgi. Tähelepanuväärne on ka soo idaserval paiknev järsk rannaastang (jääb loodusala piirest väljapoole). Soo asub tundliku veerežiimiga alal, sellest lõunapoole jääb karstiala (EELIS, 2013).

Avaste keskosa on kuivendamise mõjust pääsenud, kuid äärealadel on eri aegadel üksjagu maaparandustöid tehtud. Sood põhja-lõunasuunaliselt läbivat Avaste oja on õgvendatud juba enne Teist maailmasõda. Lõunaossa rajatud kraavid koguvad vee Suitsu ning Võhma-Kureselja peakraavi, mis omakorda suubuvad Allika jõkke (Kiristaja & Timm, 2002), viimast süvendati 1970-ndatel aastatel (Palo, 2008).

Arengus on Avaste soo jõudnud üleminekustaadiumi toitainerikka madal soo ja vaesema siirdesoo vahel (Leivits & Leivits, 2011). Avaste soo põhiosas on veel tegemist liigirikka madal soo elupaigatüübiga, kus kaasnevaks tüübiks siirde- ja õõtsiksood. Madal soo levib ka massiivi ida- ja lääneservas (Maalinna soo). Avaste soo kesk- ja idaosas on puittaimestik veel suhteliselt hõre, kuid lääneosas kaskede liituvus ning puude kõrgus suureneb, meenutades kohati pigem siirdesoometsa (Leivits & Leivits, 2011). Soos kasvab kõrge (2,0-2,2 m) ja tihe pilliroog, palju on tarnamättaid (70% pindalast). Soo on väga märg, veetase ulatub soo pinnast 0,3-0,2 m kõrgemale (Kiristaja & Timm, 2002).

Parasmaa sihtkaitsevööndis on selgelt jälgitav vanade poollooduslike koosluste kinnikasvamine peale hoolduse lakkamist. Suurema osa massiivist moodustavad esimese põlvkonna

erivanuselised (valdavalt keskealised) männikud, kus esineb üksikuid vanemaid mände ja tammesid.

Avaste hoiuala tervikuna on ajalooliselt olnud kasutusel loomade karjamaana ja ilmselt olnud osaliselt ka niidetav. Tõenäoliselt sai karjatamine alguse lähedalasuvate Parasmaa ja Sõõrike mõisate loomapidamisest. Viimati olid alal kariloomad „kolhoosiaja” lõpus. Karjatamine on tugevalt mõjutanud koosluste teket, mille tulemusena on praeguseks piirkonnas välja kujunenud omalaadne metsa ja niidutaimede segakooslus. Natura elupaikadele mittevastavad alad on sageli väga väärtuslikud kaitsealuste taimeliikide elupaigana. Hõredad ja nooremapoolsed endised karjamaad on suhteliselt mosaiiksed ja varieeruva puurinde liitusega. Leidub üksikuid vanemaid tammesid ja mände. See loob eelduse mitmekesisuse tekkeks ning tulevikus võib välja areneda vana loodusmets (9010*).

Kesu raba ja Avaste ehk Mihkli soo on kantud Eesti Ürglooduse Raamatusse. Ürglooduse objektide kaitse korraldamiseks soovitatakse nende kaitsestaatuse säilitamist.

Avaste loodusala on registreeritud kuus vääriselupaiga tunnustele vastavat metsaosa. VEPid paiknevad loodusala lõunaosas Avaste looduskaitsealal ja hoiualal ning kuuluvad tüüpiliste puisniitude, palu-haavikute, laanemetsade, loometsade ja laialehiste salumetsade tüüpi.

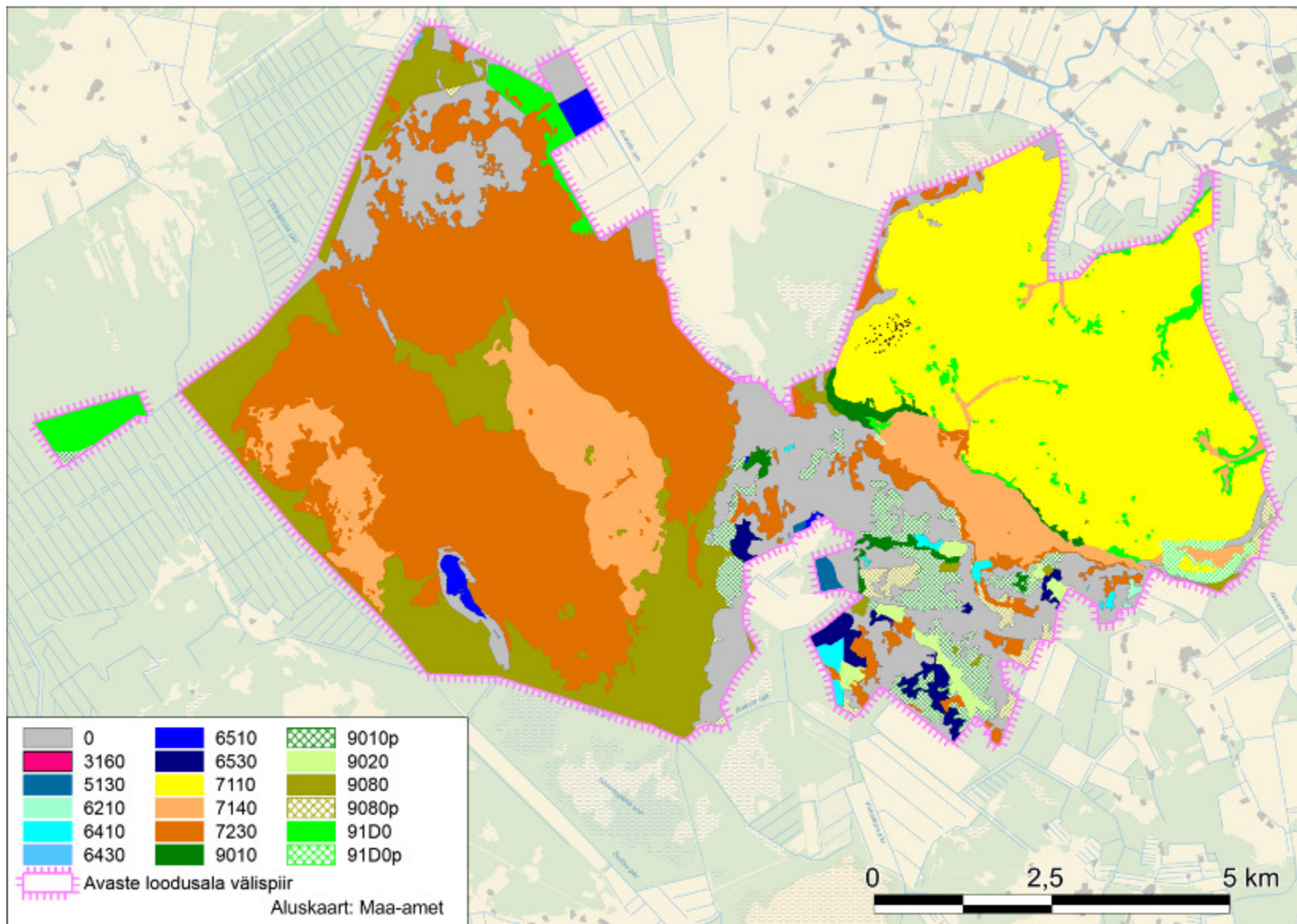
Tabel 5. Natura elupaigatüübid Avaste looduslal.

Kood	Elupaigatüüp	Natura ala eesmärgid ¹						Elupaigatüübi pindala 2013. a. andmetel (ha)	Elupaigatüübi seisund 2013. a. andmetel (ha)	Märkused
		Katvuse %	Pindala (ha)	Esindus-likkus	Struktuuri säilimine	Looduskaitse-line seisund	Üldhinnang			
3160	Huumustoitelised järved ja järvikud	-	-	-	-	-	-	1,4	-	Tegemist rabalaugastega, mitte määrata eraldi eesmärgina.
		Kaitstud ala (skv-s, ha)						0		
5130	Kadastikud ²	0,2	17	B	C	B	B	14,7	B	Elupaiga piire täpsustati 2013. aastal. Muuta standardandmebaasi.
		Kaitstud ala (skv-s, ha)						14,7		
6210*	Kuivad niidud lubjarikkal mullal (olulised orhideede kasvualad)	0	0	C	C	C	C	4,2	C	Elupaik kaardistatud 2002. aastal, täpsustada standardandmebaasi eesmärgina.
		Kaitstud ala (skv-s, ha)						0		
6280*	Lood (alvarid)	0	0	C	C	C	C	0	-	Mitte määrata eesmärgina, kuna pole alal registreeritud. Muuta standardandmebaasi.
		Kaitstud ala (skv-s, ha)						0		
6410	Sinihelmikakooslused	0,9	76,5	A	C	A	A	32,3	A	Elupaiga piire täpsustatud 2013. aastal. Muuta standardandmebaasi.
		Kaitstud ala (skv-s, ha)						6,7		
6430	Niiskuslembesed kõrgrohustud	-	-	-	-	-	-	1,9	C	Seoses väikese pindalaga ei ole eesmärgina nimetamine vajalik.
		Kaitstud ala (skv-s, ha)						1,9		
6510	Aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud	-	-	-	-	-	-	49,5	C	Hoolduse puudumisel elupaigatüüp ei säili ning eesmärgina nimetamine ei ole põhjendatud.
		Kaitstud ala (skv-s, ha)						23,7		
6530*	Puisniidud	-	-	-	-	-	-	83,2	C	
		Kaitstud ala (skv-s, ha)						13,8		
7110*	Rabad	0	0	B	C	B	B	1949,2	A	Pindala muutumise aluseks 2011. a. ELFi ja 2013. a. Metsaruum OÜ andmed – muuta standardandmebaasi.
		Kaitstud ala (skv-s, ha)						0		

¹ Natura standardandmebaasi põhjal

² Ala kaitse-eesmärgiks seatud elupaigatüübid on märgitud tumedas trükis

Kood	Elupaigatüüp	Natura ala eesmärgid ¹						Elupaigatüübi pindala 2013. a. andmetel (ha)	Elupaigatüübi seisund 2013. a. andmetel (ha)	Märkused
		Katvuse %	Pindala (ha)	Esindus-likkus	Struktuuri säilimine	Looduskaitse-line seisund	Üldhinnang			
7140	Siirde- ja õõtsiksood	0,7	59,5	A	C	A	B	854,8	B	Pindala on oluliselt suurenenud – toimub siirdesoostumise protsess. Muuta standardandmebaasi (esinduslikkuse määramise järgelt).
		Kaitstud ala (skv-s, ha)						618,7		
7150	Nokkheinakooslused	0	0	B	C	B	B	0	-	Eesmärgina nimetamine ei ole põhjendatud – säilib raba elupaiga kaitsega.
		Kaitstud ala (skv-s, ha)						0		
7230	Liigirikkad madalood	31,8	2701,3	B	C	A	B	2661,4	B	Pindala väheneb – toimub siirdesoostumise protsess, muuta standardandmebaasi.
		Kaitstud ala (skv-s, ha)						2536,3		
9010*	Vanad loodusmetsad	0,6	51	C	C	B	C	64,8	C	Levikuala täpsustati 2013. aasta inventuuriga (Metsaruum OÜ) – muuta standardandmebaasi.
		Kaitstud ala (skv-s, ha)						26		
9020*	Vanad laialehised metsad	0,9	76,5	A	C	B	B	54,2	B	
		Kaitstud ala (skv-s, ha)						2,3		
9080*	Soostuvad ja soo-lehtmetsad	13,1	1112,8	B	C	C	C	987,5	B	
		Kaitstud ala (skv-s, ha)						960,4		
91D0*	Siirdesoo- ja rabametsad	0,8	68	B	C	B	B	197	C	
		Kaitstud ala (skv-s, ha)						65,1		
KOKKU:		49	4162,4					6956,6		
KOKKU kaitstud ala (skv-s, ha):								4269,5		



Joonis 5. Natura elupaigatüübid Avaste looduslal.

2.2.1. KADASTIKUD (5130)

Kadastikud kasvavad karbonaatsetel muldadel, mis on kujunenud massiivsel pael või selle murenemisel tekkinud rähal. Lookadastike levik Eestis on väga selgepiiriline, hõlmates Saaremaad ning loode- ja põhja-eesti paealasid (Paal, 2007). Natura standardandmebaasi andmetel moodustab kadastike elupaigatüüp 17 ha ehk 0,2% Avaste loodusala territooriumist. Elupaik on kaardistatud 14,7 ha-l ning selle esinduslikkust on hinnatud heaks (B). Natura ala eesmärk ei ole saavutatav – osaliselt on tegemist vale määranguga või elupaigatüübi loodusliku arenguga seotud üleminekuga. 2013. aasta inventuuri põhjal (Metsaruum OÜ) on 2,3 ha ulatuses tegemist liigirikaste madalsoode (7230) ning 0-elupaigatüübiga (esimese põlvkonna männikuid, mis on kasvanud endistele poollooduslikele kooslustele). Natura loodusala eesmärk tuleb viia vastavusse tegeliku olukorraga.

Koosluse esinemisalad paiknevad loodusala lõunaosas, Avaste looduskaitseala välispiiril Parasmaa hooldatavas sihtkaitsevööndis ning jäävad osaliselt väljapoole loodusala piire. Elupaigatüüp registreeriti 2002. aastal, mille põhjal on koosluse struktuur väga hästi säilinud ning alal on elupaigatüübi kaitse seisukohast kõrge väärtus. Kooslus on tekkinud viimase 50 aasta jooksul endisele puiskarjamaale. Elupaigatüübi säilitamiseks kaardistatud ulatuses tuleb taastada hooldamine. Avatuse tagab pikaajaliselt vaid karjatamine/niitmine, aeg-ajalt kadakate ja teiste puittaimede väljaraiumine.

Kaitse eesmärk

- *Pikaajaline kaitse eesmärk*

Elupaigatüübi säilimine 14,7 ha-l seisundiga B.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse eesmärk*

Elupaigatüübi säilimine 14,7 ha-l seisundiga B.

Mõjutegurid ja meetmed

– Koosluse kinnikasvamine majandamise puudumisel

Meetmed

- ❖ Koosluse taastamine ja hooldamine 14,7 ha-l.

2.2.2. KUIVAD NIIDUD LUBJARIKKAL MULLAL (OLULISED ORHIDEEDE KASVUALAD – 6210*)

Sia elupaigatüüpi kuuluvad poollooduslikud (kultuuristamata) pärisaruniidud karbonaadirikkal mullal, samuti sürjaniidud. Kuivade pärisaruniitide pinnamood on tasane või nõrgalt lainjas, mullaks on keskmise sügavusega ja sügavad rähksed rendsiinad või leostunud liivsavimullad. Muld on enamasti kuiv või taimekasvatuse seisukohast parasniiske. Elupaigatüüp levib peamiselt Lääne-Eesti madalikul ja läänesaartel, samuti Põhja-Eesti lavamaal (Paal, 2007).

Natura standardandmebaasi andmetel moodustab lubjarikkal mullal kasvavate kuivade niitude elupaigatüüp 0% Avaste loodusala territooriumist. 2002. aastal kaardistati elupaigatüüp 4,2 ha-l kahe lahustükina loodusala kaguservas (jääb Avaste hoiuala territooriumile). Elupaigatüübi esinduslikkust on hinnatud arvestatavaks (C) ning selle struktuur on hästi säilinud. Kooslus on tekkinud endisele karjamaale. Koosluse avatud osad vastavad elupaigatüübi tunnustele hästi, kinnikasvavad osad on muutumas kadastike (5130) elupaigatüübi suunas. Elupaigatüübi looduskaitsest väärtust on hinnatud väga kõrgeks.

Kaitse eesmärk

- *Pikaajaline kaitse eesmärk*

Elupaigatüübi säilimine 4,2 ha-l seisundiga B.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse eesmärk*

Elupaigatüübi säilimine 4,2 ha-l seisundiga B.

Mõjutegurid ja meetmed

- Koosluse kinnikasvamine majandamise puudumisel

Meetmed

- ❖ Koosluse taastamine ja hooldamine 4,2 ha-l.

2.2.3. LOOD (ALVARID – 6280*)

Lood ehk alvarid katavad väga õhukese mullakihi ja tasase pinnamoega paepealseid alasid. Need on enamasti kuivad või väga kuivad kasvukohad, mis aga kevaditi seevastu võivad olla üsna märjad. Taimestu on looniitudel tavaliselt hõre ja madal, kuid liigirikas (Paal, 2007).

Natura standardandmebaasi andmetel moodustab alvarite elupaigatüüp 0% Avaste loodusala territooriumist. 2013. aasta andmetel ei ole vastava elupaigatüübi esinemisalasid alal registreeritud. Kogu loodusala territoorium on kaardistatud ning elupaigatüübi eesmärgiks seadmine ei ole põhjendatud. Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek mitte nimetada 6280* elupaigatüüpi loodusala eesmärkide hulgas.

2.2.4. SINIHELMIKAKOOSLUSED (6410)

Sinihelmikakooslused on kujunenud kuivendatud soo-aladele või rohumaade ekstensiivse majandamise tulemusena. Eestis on sinihelmikakooslustel üldiselt madal looduskaitseväärus, kuna need on valdavalt kujunenud sekundaarselt tugeva inimõju (kuivendamise) tulemusena (Paal, 2004).

Natura standardandmebaasi andmetel moodustab sinihelmikakoosluste elupaigatüüp 76,5 ha ehk 0,9% Avaste loodusala territooriumist. 2002. aastal registreeriti elupaigatüüp üheksa lahustükina 32,3 ha-l loodusala lõuna- ja kaguosas, paiknedes peamiselt Avaste HA territooriumil, osaliselt ka Avaste LKA-l Parasmaa hooldatavas ja Mangu loodusliku sihtkaitsevööndis. Osaliselt oli tegemist vale määranguga – 2013. aasta andmetel on tegemist 7230, 6530*, 6510 ja 0-elupaigatüübiga. Natura eesmärk ei ole saavutatav, kuna kogu loodusala territoorium on kaardistatud.

Elupaigatüübi seisundit hinnati 2002. aastal väga heaks (A) ning selle looduskaitseväärust väga kõrgeks. Hoolduse puudumise tõttu on niitude esinduslikkus langenud. Kooslus on kohati võsastunud ning selle säilimist on võimalik tagada vaid niitmise (eelistatud) või karjatamisega. Kaitseala prioriteetseteks elupaikadeks on sooelupaigad. Sooelupaikade veerežiimi taastamisel muutuvad sinihelmikakooslused niiskemaks ning ajapikku taastub endine madalsookooslus. Seega ei ole otstarbekas seada kaitseala eesmärgiks sinihelmikakoosluste säilitamine vaid sinihelmikakooslustest madalsookoosluste kujundamine loodusliku veerežiimi taastamisega. Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek arvata sinihelmikakooslused loodusala ja kaitseala kaitse eesmärkide hulgast välja.

2.2.5. RABAD (7110*)

Rabad ehk kõrgsood on soode arengu viimane aste, kus taimede surnud osadest ladestunud turvas on juba nii tüse, et taimede juured ei küüni enam toitainerikka veeni. Toitaineid toovad rabadesse peamiselt sademed. Raba taimeistikus valitsevad turbasamblad ja puhmastaimed, puisrabades kasvab ka kiduraid mände, harva üksikuid kaski. Kui puurinde liituvus ületab 0,3 ja keskmine kõrgus nelia meetrit, siis on tegu rabametsaga (Paal, 2007).

Natura standardandmebaasi andmetel moodustab raba elupaigatüüp 0% Avaste loodusala territooriumist. Elupaigatüüp on kaardistatud 1949,2 ha. Lisaks on 3,7 ha väheeesinduslikke kooslusi. Kehtiva kaitsekorra alusel paikneb see kogu ulatuses piiranguvööndis (Kesu sookaitsealal).

Kesu raba on veelahkmel asuv üldjoontes ümmargune märgala, läbimõõduga kuni 8 km ning absoluutse kõrgusega kuni 19 m. Kesu raba koosneb puutarna turbasambla turbast paksusega kuni 7 m. Turba lamamiks on liiv. Sood on kasutanud Jädivere, Langerma ja Kivi-Vigala turbaühistu ning kolhoos – alusturbaks. Pinnavee äravool toimub Velise jõe harujõgedesse. Soo tekkis jäänukjärve soostumisel, toitub sademetest ja tulvaveest. Soos levib puis- ja lageraba (EELIS, 2013).

Eesti taimkatte kasvukohatüüpide klassifikatsiooni (Paal, 1997) alusel on tegemist (puis-) mättaraba kasvukohatüüpi kooslustega. Sellesse kasvukohatüüpi kuuluvad rabamassiivi nõlv ja lagi, mille mikroreljeef on väga mätlik. Mullaks on sügavamad oligotroofsest sfagnumiturbast rabamullad. Turbakiht on veega küllastunud, põua ajal võib raba pinnakiht, eriti mätaste ülaosa, muutuda kümmekonna cm sügavuselt kuivaks. Puurinne puudub või esineb üksikuid kiduraid mände, mille kõrgus on tavaliselt alla 3 m, harvem ka sookaski. Põõsarinne puudub või esineb hõredalt vaevakaski. Puhmarinne on hästi välja kujunenud (Paal, 2007).

2011. aastal antud hinnangu alusel (ELF inventuur) on raba seisund 1949,2 ha-l väga hea (A). 2013. aasta metsaelupaikade inventuuril kaardistati 3,7 ha-l madala seisundi hinnanguga (D) raba servakooslused, mis pikemas perspektiivis kujunevad siirdesoo- ja rabametsadeks (91D0*). Pikaajaline eesmärk seatakse vaid säilivale kooslusele (3,7 ha lisatakse pikaajalise eesmärgina siirdesoo- ja rabametsade juurde).

Piiranguvööndi kaitsereežiimiga ei ole võimalik tagada raba elupaigatüübi säilimist, mistõttu tehakse ettepanek kaitsekorra muutmiseks.

Kaitse eesmärk

- *Pikaajaline kaitse eesmärk*

Elupaigatüübi säilimine 1949 ha, seisundiga A.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse eesmärk*

Elupaigatüübi säilimine 1949 ha, seisundiga A.

Mõjutegurid ja meetmed

– Kuivendus

Meetmed

- ❖ Ala loodusliku veerežiimi taastamine.
- ❖ Uue kaitsekorra kehtestamine, millega raba elupaigatüübi esinemisala määratakse sihtkaitsevööndisse.

– Elupaiga servaalad asuvad väljaspool kaitseala.

Meetmed

❖ Kaitsekorra muutmine nii, et soolad tervikuna oleks kaitseala koosseisus.

2.2.6. SIIRDE- JA ÕÖTSIKSOOD (7140)

Siirdesoo on vaheaste madal soo arengus kõrgsooks ehk rabaks. Kui mäta- ja peenravahede taimed ammutavad siin enamiku toitained veel põhjaveest, siis mätastel ja peenardel kasvavad taimed oma juurtega enam põhjaveeni ei küüni ning toituvad peamiselt sademeteveega toodavast ainest.

Õõtsiksood on kujunenud veekogude kinnikasvamisel. Taimede juurte ja vartega läbipõimunud ning osaliselt turvastunud õõtskamara alla jääb püdelat muda või veekiht. Õõtskamaraal kasvavad valdavalt madal sootaimed (Paal, 2007).

Natura standardandmebaasi andmetel moodustavad siirde- ja õõtsiksood 59,5 ha ehk 0,7% Avaste loodusala territooriumist. Elupaigatüüp on kaardistatud 854,8 ha, millest 618,7 ha on kehtiva kaitsekorra alusel määratud sihtkaitsevööndisse (muu osa jääb Kesu raba serva Avaste hoiualale).

Kui välja arvata vahetult Avaste mäe alla jääv soo-osa, on Avaste soo selgelt siirdesoostunud (Leivits & Leivits, 2011). Siirde- ja õõtsiksood paiknevad Avaste soos madal soode vahel ja servades ning Kesu rabas soonikutena raba servaaladel. Lisaks esineb siirde- ja õõtsiksood kaasneva elupaigatüübina liigirikastes madal soodes (7230). Siirdesooks arenemisele viitavad suured, mõnemeetrise läbimõõduga raba- ja metsafragmentidega turbasamblamättad. Puurindes kasvavad 3-4 m kõrgused sookased, põhjaosas kasvab rohkem ka mände ning kõikjal leidub üksikuid kuuski.

Eesti taimkatte kasvukohatüüpide klassifikatsiooni (Paal, 1997) alusel on tegemist rohu-siirdesoo kasvukohatüüpi kooslustega. Mullaks on erineva sügavusega siirdesoomullad. Põhjavesi on kõrge ning sageli esineb pikaajaline üleujutus (Paal, 2007).

Elupaigatüübi seisund on valdavalt B (444,1 ha). 190,3 ha-l on määratlemata seisundiga elupaiku. Loodusala kaitse eesmärgiks seatakse 850 ha, arvestusega, et 4,8 ha on üleminekuilmelisi alasid ning elupaiga eristamine madal soos ja rabast on hinnanguline.

Kaitse eesmärk

- *Pikaajaline kaitse eesmärk*

Elupaigatüübi säilimine 850 ha, seisundiga vähemalt B.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse eesmärk*

Elupaigatüübi säilimine 850 ha, seisundiga vähemalt B.

Mõjutegurid ja meetmed

– Kuivendus

Meetmed

❖ Ala loodusliku veerežiimi taastamine.

❖ Uue kaitsekorra kehtestamine, millega Kesu raba ümbritsevad siirdesood määratakse sihtkaitsevööndisse.

– Puudulikud andmed

Meetmed

❖ Määrata elupaigatüübi esinduslikkus 190,3 hektaril.

2.2.7. NOKKHEINAKOOSLUSED (7150)

Natura standardandmebaasi andmetel hõlmavad nokkheinakooslused 0% loodusala territooriumist (esinduslikkus B). Nokkheinakooslused on Eesti tingimustes raba elupaigaga vahetult seotud kooslused, mida ei ole otstarbekas käsitleda eraldi elupaigana. Sellest tulenevalt ei ole vajadust püstitada nokkheinakoosluste elupaigale kaitse eesmärgi ja tuua välja ohutegureid ning meetmeid. Nokkheinakoosluste kaitse toimub läbi raba elupaiga kaitse.

2.2.8. LIIGIRIKKAD MADALSOOD (7230)

Madalsoon on soode esimene arenguaste, kus rohkem kui 30cm tüsedusest turbakihist hoolimata saavad taimed suurema osa toitaineid põhjaveest. See elupaigatüüp hõlmab liigirikkamat osa madalsoodest, mis enamasti toituvad lubjarikkast põhjaveest. Valitsevad madalakasvulised tarnad ja pruunsamblad, rohkesti leidub lubjalembeseid liike, teiste seas käpalisi (Paal, 2007).

Suurema osa Avaste soost hõlmavad liigirikkad madalsoon, lisaks leidub seda elupaigatüüpi Kesu raba servaaladel. Paiguti on kaasnevaks elupaigatüübiks siirde- ja õõtsiksood (7140) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*, üleminekualad). Koosluse kujunemist on mõjutanud kuivendamine. Kunagised soode kuivendamised hõlmasid ennekõike just madalsood, kuna neist sai kuivenduskraavide abil tekitada üsna head viljakad madalsoopõllud ning kõdusoometsad.

Natura standardandmebaasi andmetel moodustavad liigirikkad madalsoon 2701,3 ha ehk 31,8% Avaste loodusala territooriumist. Elupaigatüübi esinemisalad on kaardistatud 2661,4 ha, millest 2536,3 ha paikneb sihtkaitsevööndis. Lisaks on väheesinduslikke kooslusi 5,1 ha-l. Natura eesmärk ei ole saavutatud – kuivenduse tulemusena on kooslustes toimunud üleminek toitainerikkalt madalsoolt liigivaesemale siirdesoole (7140), lisaks on kinnikasvanud või – kasvavaid madalsood, mis ilma sekkumiseta muutuvad soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*) tüübile vastavateks aladeks.

Õõtsik-madalsoon kasvukohatüübi esinemisalad on tasased ning veekogude kinnikasvamisel on tekkinud õõtskamar. Mullaks on suhteliselt toiterikas turvas, põhjavesi on pinnal või mõnekümne sentimeetri sügavusel (Paal, 2007).

Elupaigatüübi seisund on valdavalt (2382,5 ha) B. Kaitsekorraldusperioodi eesmärgiks seatakse liigirikaste madalsoode säilimine vähemalt kaardistatud ulatuses. Loodusliku veerežiimi taastamise tulemusena võib eeldada mitmete kuivenduse tulemusel tekkinud sekundaarsete elupaigatüüpide taastumist madalsoonas.

2013. aastal inventeeritud ja kinnikasvavatest aladest on keskmiste jõupingutustega taastatavad ning teiste poollooduslike koosluste läheduses paiknevad alad ID-ga 19, 21, 29, 124, 125 ja 127. Teised alad on juba niivõrd metsastunud, et nende taastamine on raske ja pole tõenäoliselt otstarbekas.

Kaitse eesmärk

- *Pikaajaline kaitse eesmärk*

Elupaigatüübi säilimine vähemalt 2661 ha, seisundiga vähemalt B.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse eesmärk*

Elupaigatüübi säilimine vähemalt 2661 ha, seisundiga vähemalt B.

Mõjutegurid ja meetmed

– Kuivendus

Meetmed

❖ Ala loodusliku veerežiimi taastamine.

– Elupaiga servaalad asuvad väljaspool kaitseala.

Meetmed

❖ Kaitsekorra muutmine, nii, et soolad tervikuna oleks kaitseala koosseisus.

2.2.9. VANAD LOODUSMETSAD (9010*)

Sellesse elupaigatüüpi kuuluvad looduslikud vanad metsad, mis esindavad vähese inimõjuga või üldse igasuguse inimõjuta kliimaskooslusi. Vanad looduspõhised metsad on elupaigaks paljudele ohustatud liikidele, eriti sammaltaimedele, seentele ja selgrootutele loomadele, peamiselt mardikatele (Paal, 2007).

Natura standardandmebaasi andmetel moodustab vanade looduspõhiste metsade ehk läänetaiga elupaik 51,0 ha ehk 0,6% Avaste loodusala territooriumist. 2013. aasta metsaelupaikade inventuuri ja varasemate inventuuride põhjal on täpsustatud koosluse levikualaks 64,5 ha (sellest 26,0 ha on sihtkaitsevööndis), lisaks on inventeeritud potentsiaalsed elupaigad 234,4 ha-l (sellest 130,0 ha sihtkaitsevööndis). Potentsiaalsete elupaigatüüpide puhul on valdavalt tegemist esimese põlvkonna metsadega. Mets on kasvanud endistele niitudele ja puisniitudele. Puude vanus on 40-130 aastat.

Pindala suurenemise põhjuseks on osaliselt varasemad valed määrangud (9080* elupaigatüüp), kuid suuremas osas on tegemist esmakordselt kaardistatud aladega (eelkõige hoiuala territooriumil).

Elupaigatüübi seisund on valdavalt C. Vanades looduspõhistes metsades leidub vääriselupaiga tunnuseid, nt kannukatikut ja kariksammalt. Tegemist on esmatähtsa elupaigatüübiga, mistõttu on põhjendatud loodusala eesmärgiks seatava pindala suurendamine. Piiranguvööndi kaitsereežiim ei taga elupaigatüübi säilimist, mistõttu seatakse eesmärgiks kehtiva kaitsekorra alusel sihtkaitsevööndis paiknevate koosluste säilimine ning pikemas perspektiivis nende esinduslikkuse paranemine. Sihtkaitsevööndis paiknevatele kooslustele mõju avaldavad tegurid puuduvad, positiivset mõju avaldavad loodusliku veerežiimi taastamistööd.

Kaitse eesmärk

- *Pikaajaline kaitse eesmärk*

Elupaigatüübi säilimine 181,0 ha, seisundiga vähemalt C.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse eesmärk*

Elupaigatüübi säilimine 51,0 ha, seisundiga C ning 130,0 ha potentsiaalsete elupaikadena.

Mõjutegurid ja meetmed

– Metsaraie piiranguvööndis ja hoiuala territooriumil

Meetmed

❖ Määrata elupaigatüübi esinduslikumatest aladest täiendavalt vähemalt 38,8 ha sihtkaitsevööndisse.

2.2.10. VANAD LAIALEHISED METSAD (9020*)

Hemiboreaalsed looduslikud laialehised metsad moodustavad ülemineku läänetaiga ja nemoraalsete metsade vahel. Iseloomulik on metsakoosluse pikaajaline kasvamise samas paigas, surnud puude rohkus, samblike, seente, putukate ja mullafauna suur liigirikkus (Paal, 2007).

Natura standardandmebaasi andmetel moodustab vanade laialehiste metsade elupaigatüüp 76,5 ha ehk 0,9% Avaste loodusala territooriumist. Kaardistatud on elupaigatüüp 54,2 ha, millest vaid 2,3 ha paikneb sihtkaitsevööndis. Osaliselt on tegemist endiste puisniidualadega, kus leidub vääriselupaiga tunnusliike kannukatikut, kiiriksamblikku ja kariksammalt. Pindala vähenes eelkõige varasema eksliku määratluse tõttu. Leidus alasid, mis 2013. aasta andmetel vastavad 7230, 9080*, 9010*, 6530* ja 0-elupaikadele.

Elupaigatüübi säilimine on võimalik vaid sihtkaitsevööndi režiimi kehtestamisel, samas pole ka selle meetme rakendamisel võimalik saavutada Natura ala eesmärki, kuna kogu loodusala territoorium on kaardistatud. Kaitsekorralduskavaga tehakse ettepanek määrata kõik heas ja väga heas seisundis alad sihtkaitsevööndisse ning viia Natura eesmärgid vastavusse tegeliku olukorraga.

Kaitse eesmärk

- *Pikaajaline kaitse eesmärk*

Elupaigatüübi säilimine 54 ha, seisundiga vähemalt B.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse eesmärk*

Elupaigatüübi säilimine 54 ha, seisundiga vähemalt B.

Mõjutegurid ja meetmed

– Metsaraie piiranguvööndis ja hoiuala territooriumil

Meetmed

- ❖ Määrata elupaigatüübi kõik esinemisalad sihtkaitsevööndisse.

2.2.11. SOOSTUVAD JA SOO-LEHTMETSAD (9080*)

Sellesse tüüpi kuuluvad metsad on pinnavee pideva mõju all ja tavaliselt igal aastal üleujutatud. Seega on need metsad niisked või märjad, kujunenud on turbakiht, mis on reeglina üsna õhuke (kuni 30 cm). Niisuguseid kooslusi leidub sooäärsetel tasastel aladel. Puurindes valitsevad enamasti sanglepp (*Alnus glutinosa*) või sookask (*Betula pubescens*), siiski võib männi ja/või kuuse (*Picea abies*) osalus mõnedes kooslustes olla küllaltki suur. Alustaimestu ilme määrab sageli ühe või teise tarnaliigi domineerimine (Paal, 2007).

Natura standardandmebaasi andmetel esineb soostuvate ja soo-lehtmetsade elupaigatüüpi 1112,8 ha, mis moodustab 13,1% loodusala kogupindalast. Elupaigatüübi esinemisalana on kaardistatud 987,5 ha, millest 960,4 ha paikneb sihtkaitsevööndis. Lisaks on 1,7 ha väheesinduslikke elupaiku ning 74,1 ha potentsiaalseid elupaiku. Pindala vähenes eelkõige varasema eksliku määratluse tõttu. Leidus alasid, mis 2013. aasta andmetel vastavad 9010*, 7230, 6530* ja 0-elupaikadele.

Kooslus levib eelkõige märgalade servades. Lisaks leidub mitmeid 7230 elupaigatüübina määratletud, kuid üleminekustaadiumis olevaid alasid, mis kuivenduse mõjul muutuvad 9080* tüüpi metsadeks.

Piiranguvööndi režiimiga ei ole võimalik tagada elupaigatüübi kaitset. Natura ala eesmärk ei ole 30 aasta perspektiivis saavutatav. Samas tehakse ettepanek kõikide 9080* elupaigatüübi esinemisalade määramiseks sihtkaitsevööndisse, et tagada elupaigatüübi säilimine maksimaalses ulatuses. Natura eesmärk tuleb viia vastavusse tegeliku olukorraga.

Kaitse eesmärk

- *Pikaajaline kaitse eesmärk*

Elupaigatüübi säilimine 1062 ha, seisundiga A.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse eesmärk*

Elupaigatüübi säilimine 987 ha, seisundiga vähemalt B ning 74 ha potentsiaalsete elupaikadena.

Mõjutegurid ja meetmed

– Kuivendus

Meetmed

- ❖ Ala loodusliku veerežiimi taastamine.

– Metsaraie piiranguvööndi ja hoiuala metsades

Meetmed

- ❖ Määrata elupaigatüübi kõik esinemisalad sihtkaitsevööndisse.

2.2.12. SIIRDESOO- JA RABAMETSAD (91D0*)

Selle tüübi kooslused erinevad siirdesoo ja raba elupaigast tihedama ja kõrgema puurinde poolest, siin on puurinde võrade liituvus vähemalt 0,3 ning puude keskmine kõrgus on üle nelja meetri (Paal, 2007).

Natura standardandmebaasi andmetel leidub siirdesoo- ja rabametsi 68,0 ha-l, mis moodustab 0,8% Avaste loodusala territooriumist. 2013. aasta metsainventuuri (Metsaruum OÜ) ja varasemate Natura inventuuride põhjal on koosluse levikualaks 197,5 ha, millest 65,1 ha jääb sihtkaitsevööndisse. Lisaks leidub väheesinduslikke ja potentsiaalseid elupaiku 47,9 ha-l.

Elupaigatüübi soodsa seisundi säilimine on võimalik vaid sihtkaitsevööndi režiimi rakendamisega. Kehtiva kaitsekorraga ei ole Natura eesmärk saavutatav ning vajalik on kaitsekorra muutmine.

Tegemist on esmatähtsa elupaigatüübiga, mistõttu on põhjendatud loodusala eesmärgiks seatava pindala suurendamine. Eesmärgid seatakse projekteeritava kaitsekorra alusel, millega määratakse kogu praegune Kesu sookaitseala sihtkaitsevööndisse. Samuti lisatakse pikaajaliste eesmärkide hulka käesoleval ajal raba (7110*) elupaigana määratud, kuid 30 aasta perspektiivis 91D0* elupaigatüübiks kujunevad alad (3,7 ha).

Sihtkaitsevööndis paiknevatele kooslustele mõju avaldavad tegurid puuduvad, positiivset mõju avaldavad loodusliku veerežiimi taastamistööd.

Kaitse eesmärk

- *Pikaajaline kaitse eesmärk*

Elupaigatüübi säilimine 134 ha, seisundiga vähemalt B.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse eesmärk*
Elupaigatuübi säilimine 128 ha, seisundiga vähemalt B.

Mõjutegurid ja meetmed

– Kuivendus

Meetmed

- ❖ Uue kaitsekorra kehtestamine, millega kogu Kesu sookaitseala määratakse sihtkaitsevööndisse.
- ❖ Ala loodusliku veerežiimi taastamine.

2.3. MUUD VÄÄRTUSED

2.3.1. MUINSUSKAITSELISED VÄÄRTUSED

Avaste soo lõunaservas Maalina soosaarel asub Pärnumaa tähelepanuväärsemaid muistiseid, legendaarse Vambola kants – Soontagana maalinn (foto 1), mis on muinsuskaitsealune arheoloogiline mälestis.

Soontagana maalinn pärineb II aastatuhande algusajast ning tegemist on Soontagana muinaskihelkonna keskuse ja kogu lõunapoolse Läänemaa peamise sõjalise tugipunktiga. Henriku Liivimaa kroonikas kirjeldatakse sõjakäiku Soontaganasse 1210. aastal ja linnuse vallutamist ning rahva ristimist 1216. aastal. Soontagana linnus oli esimene kindlustatud varjupaik eestlaste valdustesse lõuna poolt tungivate rööv vallutajate teel ja seda rüüstati korduvalt (Tõnisson, 1977).

Linnuse õue katab 1-1,5 m paksune kultuurikiht. Vanimad arheoloogilised leiud pärinevad 7.-8. sajandist, kuid kultuurikihi põhiosa kuulub 12. sajandisse ja 13. sajandi algusesse. Aastatel 1965-1971 toimunud väljakaevamistel leiti maalina ümbritsenud vallis 6-7 ehitusjärku. Maalina ümbritses tarandkindlustus. Viimati oli maalina ümbritsenud vall ehitatud paeplaatidest (Tõnisson, 1977).

Maalina (mõõtmed 110*60*8-10 m) ümbritseb pärandkultuurmaastik niitude, kiviaedade ja kunagiste taluasemetega (fotod 2, 3 ja 4). Kogu soosaar on 760 meetrit pikk, 340 meetrit lai ja kerkib kõrgeimas kohas 10 meetrit üle soo pinna.

Maalina saar oli üks kahest Pärnumaa asustatud soosaarest ning siin suutis end toita kaks taluperet (Kiristaja & Timm, 2002). Mõlema talu ametlik nimetus oli Maalina (I ja II) (Tõnisson, 1977). Kuuldavasti olnud Soontakid soosaarel elanud järjest 22 põlve. Viimane talu jäeti maha kuuekümnendatel. Taluhoonetest on säilinud vaid varemed, kaks keldrit ning lõputud kiviaiad. Ajaloohuvilistel on soovi korral võimalus vanu talukohti taastada. Kohalik kolhoos haris Maalinnas põlde ja koristas heina veel paarkümmend aastat tagasi (Kiristaja & Timm, 2002). Kiviaedade kogupikkus on ca 2,5 km. Nende avatuna hoidmine ja taastamine on oluline paiga ajaloo- ja kultuuriväärtuste eksponeerimiseks. Ligikaudu 550-600 meetrit kiviaeda on metsasel alal, mis otseselt maastikul välja ei paista. Kaitsekorraldusperioodil kavandatakse taastada vähemalt 1,5 km niidualal ja niiduala servades olevaid kiviaedasid. Ajaloolise maastiku piiritlemiseks on võimalusel soovitatav taastada kõik kiviaiad 2,5 km ulatuses.

Soontagana maalinn omab eelkõige ajaloolist väärtust ning on siinse pärandkultuurmaastiku oluline osa. Piirkond on tunnistatud väärtuslikuks maastikuks. Koos ümbritsevate muistsete külamaastikega (nt Kurese) moodustab see ainulaadse loodus- ja kultuurmaastike kompleksi ning ala kultuurilis-ajalooline ning puhkemajanduslik väärtus on väga kõrge (Kiristaja & Timm, 2002).

Muinsuskaitseliste- ja pärandkultuuriväärtuste säilimiseks ja eksponeerimiseks tuleb jätkata Maalina soosaare ja Soontagana maalina iga-aastast niitmist ning kiviaedade ja puhkekohtade hooldamist. Muinsuskaitselisi- ja pärandkultuuriväärtusi tutvustatakse uuendataval infotahvlil ning loodusala tutvustaval voldikul.

Kaitse eesmärk

- *Pikaajaline kaitse eesmärk*

1. Ajalooliselt kujunenud planeeringuga maastik ja maastikuvaated on säilinud vähemalt 19 ha ulatuses.

2. Korrastatud on vähemalt 2 km kiviaedu.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse eesmärk*

1. Korrastatud on vähemalt 1,5 km kiviaedu.

2. Avatud maastik on säilinud vähemalt 19 ha ulatuses.

Mõjutegurid ja meetmed

– Maastikuvaadete ja linnamäe kinnikasvamine

Meetmed

- ❖ Pärandkultuurimaastike säilitamine, linnamäe nõlvade niitmine, võsa likvideerimine
- Kiviaedade hävimine ja võsastumine

Meetmed

- ❖ Kiviaedade puhastamine võsast ja korrastamine
- ❖ Kiviaedade taastamine

2.3.2. PÄRANDKULTUURIVÄÄRTUSED

Loodusala territooriumil on registreeritud kolm pärandkultuuriobjekti: Pärasoo umbjõgi, Avaste talude turbavõtualad ja Avaste-Soontagana talitee.

Avaste looduskaitseala idaservas paiknev Pärasoo umbjõgi on käänurohke, kohati umbekasvanud sügavate hauakohtadega piirijõgi Raplamaa ja Pärnumaa vahel. Suurveeajal voolab vesi Kesu raba lähistelt Pärasoost Avaste sohu. Jõgi oli kantud juba 1799. aastal krahv Mellini Liivimaa kaardile. Avaste peakraavi kaevamisel 1926. aastal leiti turba alt rohkesti jämedate puutüvede (eriti tamme) jäänuseid (EELIS, 2013).

Kesu sookaitseala edelanurgas on kunagised Avaste talude turbavõtualad – 26 nn turbajagu. Suured turbavõtuaugud kaevati Vigalas 1960ndatel suurema soohõlvamiskampaania algul. Ümbruses kasvab nüüd kase-männimets, kuid tegutsemisjäljed möödanikust on siiani nähtavad (EELIS, 2013).

Üle Avaste soo kulgeb Avaste-Soontagana talitee. Avaste küla lõunapiirilt Jõe talust algav talitee viib Soontagana maalinna ja sealt Kurese külla. Endisaegset teed markeerib kaskedest rida, küll lõiguti üle soomaastiku. Vigala rahvas on läbi aegade taliteed kasutanud palgiveoks (EELIS, 2013).

Maalina ümbrises läbipääsmatu soo ning siia pääses vaid talvel või tammepakkudest laotud salateed mööda, mis algas muistse ohvrimäe – Salumäe lähedalt Kurese külast (Kirstaja & Timm, 2002). Teepakud tulid nähtavale magistraalkraavi kaevamisel 1920 - 1930- ndail aastail (Tõnisson, 1977).

Maalina juurde tuli veel üks tee: see suundus hilisema Kõima mõisa juurest loodesse, pöördudes Kibura küla lähedal (Rõkkapuu talu juures) põhja- kirdesse Maalinnani ja sealt edasi samas suunas üle soo. Kibura - Maalina vaheline lõik on sellest kasutusel praegugi. Seega asetseb kunagine linnus tema juurde kuuluva asustuspriirkonna keskel, olles ühenduses nii Mihkli- kui ka Vigala- poolsete küladega. Kirjeldatud teid kasutati esijoones talviti, kuid linnusega peeti nende kaudu ühendust aastaringselt (Tõnisson, 1977).

3. ALA JA SELLE VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE NING KÜLASTUSKORRALDUS

Avaste loodusala on asustuseta ja paikneb suurematest linnadest kaugemal. Valdavalt on tegemist sookooslustega, mille koormustaluvus on väga madal ega võimalda suuremates mahtudes (loodus-) turismi edendada. Avaste loodusala omab väärtust kui selle piirkonna üks suuremaid madalsoid. Soos kasvab mitmeid ohustatud liike ning pesitseb arvukalt linde, pakkudes huvi loodussõpradele ja –huvilistele. Samuti külastatakse ala suve lõpus ja sügisel marjade ja seente korjamise ajal. Sarnaste külastajate hulka on raske tuletada, kuid tõenäoliselt on see väike ning olulisemat mõju kaitseala väärtustele ei avalda. Piirkonna bioloogilise mitmekesisuse ja maastikuliste väärtuste säilimiseks tuleb hoida senist eraldatust ja puutumatus ohustavatest inimõjudest, mis on võimalik vaid juhul, kui välditakse rohkearvulise loodusturismi teket ning külastuskoormuse tõstmist vähese koormustaluvusega paikades. Avaste loodusala peab jääma eeskätt kaitse suunitlusega alaks.

Loodusala kõige olulisem külastusobjekt on Maalinna soosaar koos Soontagana maalinnaga, mis on külastajatele huvipakkuv eelkõige oma rikkaliku ajaloo- ja kultuuripärandi ning puhkevõimaluste poolest. Soosaarele rajatud külastustaristut on täpsemalt kirjeldatud alljärgnevas peatükkides. Avaste loodusalale täiendavaid külastusobjekte ei planeerita, edaspidi tuleks uued puhkekohad rajada juba olemasolevate objektide lähedusse või väljapoole loodusala piire. Täiendavate matka- ja õpperadade loomine sooladele või teistesse väikese koormustaluvusega kooslustesse läheks vastuollu kaitse eesmärkidega.

Külastajate suunamiseks tuleb hooldada olemasolevaid teid ja külastusobjekte ning suunata külastajad ettevalmistatud rajatiste juurde.

Maalinna soosaarel on toimunud mitmeid üritusi. 2003. aastal korraldasid Looduse Omnibuss ja Pärnu Väike Folk muusika ja loodusürituse “Eesti päevad Soontagana maalinnas”. Ürituse raames toimus mitmeid loodusretki, tutvustati Soontagana maalinna ajalugu ning esinesid mitmed tuntud artistid.

2004. aastal toimusid Soontagana maalinnas eestlaste muistset vabadusvõitlust pilava filmi "Malev" võtted.

2005. ja 2006. aasta suvel etendus maalinnas Pärnumustetri Loomine esmalavastus “Soolaev“. 2008. aastal paigaldati Soontagana maalinna linnusevallile raudkivile kinnitatud ajalooline muinaslinnade kaart, mis valmis Kaitseliidu Pärnumaa maleva ja Eesti sõjahaudade hoolde liidu koostöös. Sama ürituse raames tähistati malevkonna aastapäeva ja teenetemärkide annetamist. Lisaks on Kaitseliidu Pärnumaa malev koostöös RMK-ga korraldanud talguid kiviaedade taastamiseks ja võsaraieks.

Alal on toimunud ka Riigimetsa Majandamise Keskuse ja jahiseltside kokkutulekuid, korraldatud tuleinstallatsioonide etendust jne.

Visioon ja eesmärk

- *Visioon*

Avaste loodusala on eeskätt kaitseunitsuunitlusega ala, kus välditakse rohkearvulise loodusturismi teket ning külustuskoormuse tõstmist selleks mitteettevalmistatud kohtades. Peamine külustusobjekt on Soontagana maalinn, kus tutvustatakse loodusala ja selle väärtusi.

- *Eesmärk*

Pakkuda puhkevõimalusi ja tutvustada loodusala väärtusi Soontagana maalinna piirkonnas, hoida külustuskoormus loodusala väärtuste säilimist tagavates piirides ning teostada järelvalvet külustusreeglitest kinnipidamise üle. Suunata külustust selleks ettevalmistatud kohtadesse, hooldada olemasolevaid rajatisi ning vältida täiendavate külustusobjektide rajamist vähesel koormustaluvusega paikadesse.

3.1. KÜLASTUSTARISTU

3.1.1. SOONTAGANA MAALINNA TELKIMISALA

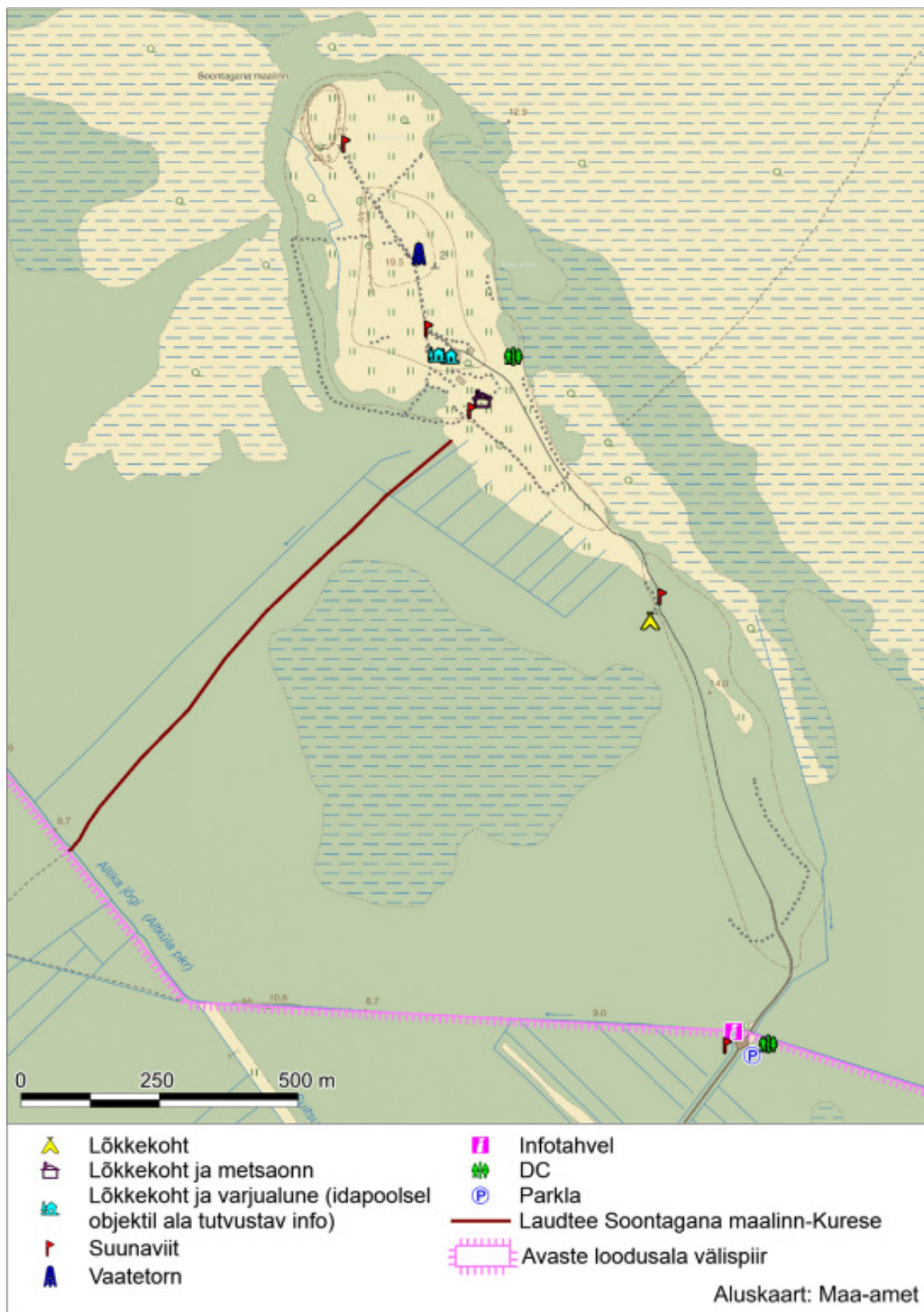
Avaste looduskaitseala servas Soontagana maalinna viiva raja ääres on piiritletud parkla umbes kümnele autole. Telkimisalale autoga ei pääse, parkla serva on paigaldatud lukustatav tõkkepuu (foto 9) ning Allika jõeale rajatud 12 m pikkune jalakäijate sild. Soosaare hooldamise võimaldamiseks on traktorite ülesõit Allika jõest kindlustatud paekividega. Külustustaristu paiknemine on toodud joonisel 6.

Parklas on kahekohaline kuivkäimla (foto 10), kaks suurt prügikasti, infoviit ning suur infotahvel.

Maalinna viib 1,5 km pikkune metsatee (foto 11). Soosaarel on kolm ettevalmistatud lõkkekohta ning metsaonn (foto 12), kus sees on samuti võimalik lõket teha. Lisaks on kaks varjualusega puhkekohta (foto 13), neist ühe seintele on paigaldatud piirkonna ajalugu, Soontagana linnust, endist Avaste sookaitseala, varasemaid kihelkondi ja külatüüpe tutvustavad infolehed (informatsioon kohati aegunud). Lõkkekohtades on ettevalmistatud lõkkease, puude varjualune, prügikastid, pingid ning kuivad lõkkepuud. Kunagiste talukohtade juures on kaks kaevu, neist üks on katmata ning võib olla ohuks külustajatele. Soosaarel on kokku neli viita (foto 14), mis suunavad erinevate külustusobjektide juurde.

2007. aastal toimus telkimisalal oleva kuivtualeti ümberehitamine koostöös Koonga vallavalitsusega. 2011. aastal valmis uus vaatetorn (foto 15), kust avaneb kena vaade ümbritsevale soo- ja pärandkultuurmaastikule. RMK on võsast välja raiunud kiviaedu ja taluhoonete varemed, korrastanud kaitsealal olevat teelõiku.

Soontagana maalinna telkimisala külustajate hulka loendas RMK 2006.-2011. aastal. Tabelis 6 on kajastatud objekti külustusmaht loendusperioodil maist kuni novembrini. Külustusmahu seire läbiviimisel kasutatakse elektroonilisi ja mehaanilisi loendureid, mis paigaldatakse ala külustusobjektidele lähtudes põhilistest külustajate liikumisteedest (Riigimetsa Majandamise Keskus, 2012).



Joonis 6. Külastustaristu Avaste looduslal.

Tabel 6. Soontagana maalinna telkimisala külastusmaht 2006.-2011. aastal (Riigimetsa Majandamise Keskus, 2012).

Loenduspunkt	Jaotused					
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Soontagana maalinna telkimisala	3 594	3 646	3 810	3 067	2 923	3 217

RMK loodushoiuobjektide seisundi seire toimus 2009. aastal. Soontagana maalinna telkimisala ja metsaonni seisund oli hea. Lähiaastatel on kavas Soontagana maalinna telkimisala rajatiste (metsaonni ja varjualuste) rekonstrueerimine. 2013. aastal tuvastati Soontagana maalinnas üks ebaseaduslik lõkkekoht, mis tuleb likvideerida.

Meetmed:

- ❖ *Telkimis- ja lõkkekohtade, varjualuste ja metsaonni hooldamine*
- ❖ *Maalinna soosaarele viiva tee hooldamine*
- ❖ *Maalinna soosaare niitmine lähtudes poolloodusliku koosluse hooldamise põhimõtetest*
- ❖ *Kiviaedade hooldamine*
- ❖ *Ebaseadusliku lõkkekoha likvideerimine*
- ❖ *Kaevu katmine*

3.1.2. INFOTENDID, PROGRAMMID, TRÜKISED

Viidad

Soontagana maalinna suunavad viidad on Tammaru – Mihkli ja Järve küla teel (foto 5). Uute viitade paigaldamist ei planeerita. Vajalik on olemasolevate viitade hooldamine vastavalt vajadusele.

Meetmed:

- ❖ *Olemasolevate viitade hooldamine.*

Infotahvel

Avaste looduslal on üks infotahvel Soontagana maalinna telkimisala parklas (foto 7). Infotahvel tutvustab eelkõige telkimisala, sh külastuskorraldust ja vähesel määral Avaste looduskaitseala. Tahvil olev informatsioon on puudulik või aegunud ning infotahvlit tuleb uuendada. Tahvel peab sisaldama teavet kaitstava(te) ala(de) eesmärkide, loodus- ja muinsuskaitsealaste väärtuste, Natura loodus- ja linnualasse kuulumise, tzoneeringu, paiknemise, külastusobjektide ning -korralduse kohta. Infotahvli uuendamine toimub uue kaitsekorra kinnitamise järgselt.

Meetmed:

- ❖ *Kaitseala infotahvli uuendamine ja hooldamine.*

Trükised

Spetsiaalseid Avaste loodusala (või selle osi) käsitlevaid voldikuid ega trükiseid ei ole koostatud. Avaste looduskaitseala on lühidalt käsitletud 2012. aastal välja antud trükises „Pärnu maakonna kaitstavad loodusobjektid“ (Palginõmm & Saluveer, 2012).

RMK ei ole koostanud Avaste looduskaitseala ja sealseid külustusobjekte käsitlevaid trükiseid. Samuti puuduvad RMKl loodusala territooriumil läbiviidavad õppeprogrammid.

Avaste looduskaitseala uue kaitse-eeskirja kinnitamise järgselt tuleb välja anda voldik, mis tutvustab kogu ala loodus-, pärandkultuuri- ja muinsuskaitselisi väärtusi, annab ülevaate külustuskorraldusest ja külustusobjektidest.

Meetmed:

- ❖ *Avaste loodusala tutvustava voldiku väljaandmine.*

3.1.3. ENDISED KÜLASTUSRAJATISED

2002. aastal raiuti lahti ja kaeti umbes 500 m ulatuses laudteega Soontagana maalinnast Kurese külla suunduv talitee ning ehitati purre üle Allika jõe. Käesoleval ajal on laudtee hooldamata ning halvas seisukorras (foto 8). RMK kavandab riigimaale jääva laudtee osa (kogu kaitseala piires olev osa) lammutamist ja utiliseerimist 2013.-2014. aastal.

2008. aastal lammutati ja utiliseeriti Avaste soo õpperada. Tegemist oli 2,6 km pikkuse rajaga laudteel, mis sai alguse Soontagana maalinna mäejalamilt ning kulges väiksele Piuksu soosaarele. Rajal oli seitse vaatluspunkti, mis tutvustasid Avaste LKA ja Avaste soole iseloomulikke taimeliike (Suuroja, 2008).

Mõlema objekti puhul ei ole tegemist kaitsealade tutvustamise seisukohalt prioriteetsete objektidega. Kurese külla viiv laudtee oli suhteliselt väikese kasutusintensiivsusega ning laudtee ümbrus tugevalt võsastunud ning raskesti läbitav. Kurese laudtee otseselt ei kahjusta kaitseala kaitseväärtusi. Laudtee kordategemine eeldaks suuremahulisi metsatöid ja võsa likvideerimist, mis ei ole otstarbekas. Laudtee likvideerimisega suunatakse kaitseala külustuse põhirõhk Soontagana maalinna piirkonda, mis on kavandatud kaitseala külustusalaks.

Avaste soo õpperaja likvideerimisega vähendati külustuskoormusest tulenevat häirimist Avaste lagerabal. Avaste raba lagedamad osad on olulisteks pesitsuspaikadeks mitmetele kaitsealustele linnuliikidele, sealhulgas I ja II kaitsekategooria liikidele.

Meetmed:

- ❖ *Soontagana linnamäelt Kurese külla viiva laudtee likvideerimine.*

4. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE

4.1. TEGEVUSTE KIRJELDUS

4.1.1. ELUPAIKADE HOOLDUS- JA TAASTAMISTÖÖD

4.1.1.1. LOODUSLIKU VEEREŽIIMI TAASTAMINE

Avaste looduslalal on vaid üks kaitseala läbiv kraav ja mõned kaitsealalt algavad kraavid, kuid kraavitatud on suur osa ümbritsevaid alasid ja maaparandussüsteemide eesvoolud kulgevad kaitseala piiril. Avaste looduskaitseala läbib Avaste oja, mis kulgeb edasi looduskaitseala põhjapiiril, ala lõunapiiriks on Allika jõgi. RMK andmeil on oja Avaste looduskaitseala lõunapiiril pinnasevalliga tõkestatud ning Avaste oja vesi voolab edasi Allika jõkke. Kesu sookaitseala põhjapiiril on Avaste kraavi alamjooks, mis suubub samuti Avaste oja pärast selle väljumist Avaste looduskaitsealalt.

Loodusala kaitse eesmärkide hulka kuuluvad märgalade elupaigatüübid: rabad, siirde- ja õõtsiksood, liigirikkad madalood, soostuvad ja soo-lehtmetsad ning siirdesoo- ja rabametsad, mille säilitamiseks ja seisundi parandamiseks on vajalik loodusliku veerežiimi tagamine. Loodusliku veerežiimi taastamiseks tuleb vältida vee väljavoolu kaitsealalt kunstlike veejuhtmete kaudu. Samas tuleb säilitada ümbritsevatel põllu- ja metsamaadel paiknevate maaparandussüsteemide eesvoolud. Antud tingimusi arvestati veerežiimi taastamise lahenduse koostamisel, mille kohaselt suletakse veevool loodusalalt vett välja viivates kraavides ning säilitatakse loodusala piiril kulgevad kraavid, mis on vajalikud piirnevatel aladel paiknevate maaparandussüsteemide tööks (joonis 7). Loodusala piiril kulgevad kraavid jäävad mõjutama servaalasid, kuid väljuvate kraavide sulgemisega vähendatakse kuivenduse mõju ulatust. Kraavide sulgemistööde kavandamisel lähtutakse 2013. aastal läbiviidud inventuurist (Mengel, 2013).

Loodusliku veerežiimi taastamistööd on jagatud kahte prioriteediklassi. I prioriteediga on Avaste soost aktiivselt vett väljaviivad kraavid, mis on vajalik sulgeda kogu ulatuses. II prioriteediklassi kuuluvad väiksemad loodusalalt väljuvad kraavid ja kraavivõrgud, mis lastakse looduslikul teel kinni kasvada.

Kui üldjuhul voolab vesi suunaga kaitsealalt välja, siis Avaste soo idaosas voolab Parasmaa maaparandussüsteemilt vesi kaitseala poole, kraav hajub ca 400 kaugusel kaitseala piirist. Veejuhe on suhteliselt heas seisukorras ja maaparandussüsteemi töö tagamiseks peab veevool kaitsealale säilima. Vee äravool kaitsealalt toimus Avaste oja kaudu. Avaste oja kandis madalsoosse valgunud vee Allika jõkke. Peale Allika jõe kanalisse kaevamist Avaste oja enam eesvooluna ei toimi See kraav oli 2004. aastaks sood läbival lõigul peaaegu kadunud (Maaameti ortofoto 2002. aastast). Aastal 2005 toimus kraavi süvendamine, mis oli sisuliselt uue kraavi kaevamine, mis täna rikub väga oluliselt Avaste soo kõige väärtuslikumat (nii liikide kui elupaiga poolest) osa. Enne selle kraavi rajamist (ca 100 a tagasi) seal tõenäoliselt mingit sängis olevat läbivoolu ei toimunud. Kesu nurgast lähtuv väljavool viis veed Avaste soole, kus need laiali valgusid ja põhjapoolt teiste ojade kaudu välja voolasid. Seda kinnitab ka 2004. aastaks taastunud olukord - Avaste kraav ei toiminud Avaste sood läbivas osas ammu enam eesvooluna. Täna on süvendamisest tingitult tekkinud seal aga täiesti ebaloomulik olukord. Kaevatud kraavi idaservas on kõrge mulle, mis takistab suurvee valgumist soole ja osati on kaitsealast välja jääv sooserv muutunud märjemaks kui ta enne kraavi oli. Samal ajal aga kannatab kaitsealale jääv ulatuslik ala tugeva kuivendusmõju all -

kraav kogub läänepoolt soost vett ja kraavi mulle takistab valgevee kaitsealale jõudmist. Selle kraavi likvideerimisega mingit ülemjooksul olevate alade mõjutamist toimuda ei saa - kõrguste vahed on lihtsalt sedavõrd suured.

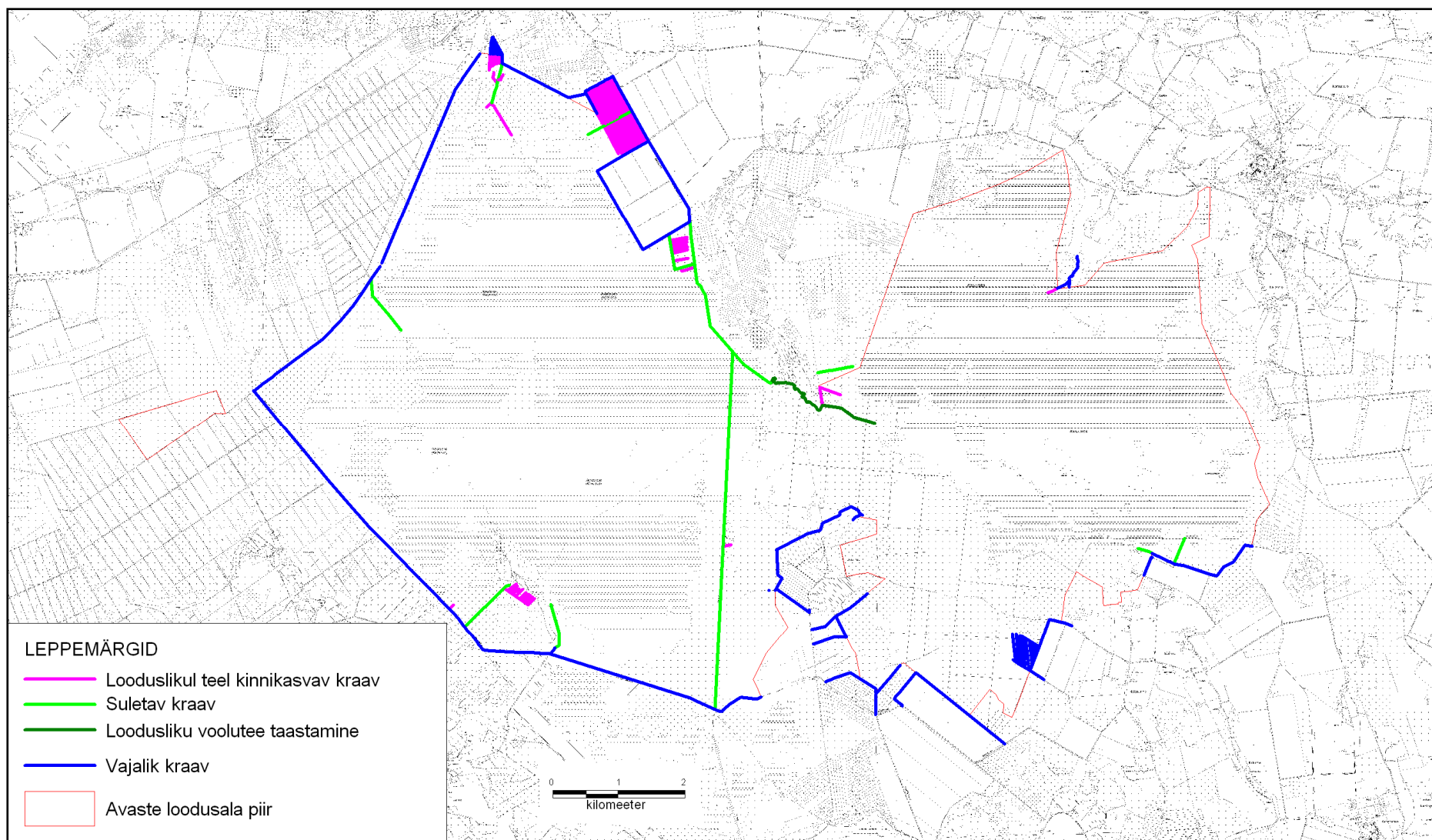
Kuna Avaste kraavi servas on korralik muldevall, siis kraavi likvideerimisel tuleb kraav täita muldvallist võetud materjaliga.

Kesu raba põhjaosas voolab kaitsealalt välja looduslik oja, mis suubub Enge jõkke. Kuna tegemist on loodusliku veekoguga, ei ole selle sulgemine vajalik. Veekogu tuleb jätta looduslikule arengule ning vältida selle hooldamist kaitseala piires.

Soontagana maalinnale viiva tee ääres olev kraav tuleb säilitada teega piirnevas ulatuses. Ülejäänud osas kraav tee seisundit ei mõjuta. Soosaarel paiknevatel poollooduslikel kooslustel olev kraavistik on täielikult amortiseerunud, kraavid ei toimi ja need on nii madalad, et hooldamise käigus sõidetakse masinatega üle kraavide. Kuna ala niiskusrežiim on praegu rahuldav ja võimaldab koosluste hooldamist, ei ole vajadust kraavide rekonstrueerimiseks. Kraavid jäetakse hooldamata.

Kokku on vaja Avaste looduslal sulgeda 14,3 km kraave ja looduslikul teel jäetakse kinni kasvama kokku 19,5 km kraave. Hinnanguliselt avaldub veerežiimi muutus suletavatest ja hooldusest välja jäävate kraavide teljest kuni 75 m kaugusel, mis moodustab kokku 276 ha suuruse ala loodusalast. Elupaigana määratletud aladele jääb sellest 192 ha ja raba, soo ning soometsa elupaigad moodustavad mõjutatavast alast 185 ha. Arvestades aga Avaste soo endisaegset veerežiimi, avaldab kraavide sulgemine mõju kogu Avaste sookompleksile. Seega avaldab kraavide sulgemise summaarselt mõju ca 3250 ha suurusele alale (38% loodusala pindalast). Lisaks märgatavale veerežiimi muutusele võib kraavide sulgemine mõjutada taimestikku ka laiemal alal, kuid olemasolevate andmete põhjal ei ole võimalik vastavat prognoosi anda. Kraavide sulgemise mõju täpne ulatus selgub veerežiimi taastamistöodele järgneva seire käigus.

Kraavide sulgemiseks tuleb koostada projekt, mille käigus valitakse välja parimad tehnilised lahendused kraavide sulgemiseks. Eelistada tuleks kraavide täieulatuslikku kinniajamist.



Joonis 7. Loodusliku veerežiimi taastamine Avaste looduslal.

4.1.1.2. POOLLOODUSLIKE KOOSLUSTE TAASTAMINE

Taastatavate alade valikul on lähtunud 2013. aastal läbiviidud inventuuriandmetest ning Natura ala eesmärkidest. Elupaikade majandamise taastamine on soovitatav I ja II taastamisprioriteediga aladel, mille taastamist on hinnatud võimalikult lihtsaks ehk hinnatud I või II hindegaga. Lihtsus näitab võimalust taastada koosluse struktuur ja tagada funktsioonide säilimine. Lisaks on arvestatud alale ligipääsu võimalustega.

Kaitsekorraldusperioodi lõpuks on eesmärk taastada:

- 14,7 ha kadastikke (5130);
- 4,2 ha lubjarikkal mullal kasvavaid kuivi niite (6210*);
- 14,3 ha liigirikkaid madalsoid (7230) ehk madalsoonniite.

Kadastike taastamisel lähtutakse loopealsete ja kadastike hoolduskavas toodud juhistest (Helm, 2011). Teiste elupaigatüüpide taastamisel lähtutakse aru- ja soostunud niitude hoolduskavas (Mesipuu, 2011) toodud juhistest.

Poolloodusliku koosluse taastamise puhul tuleb esmalt harvendada puu- ja põõsarinet ning seejärel jätkata iga-aastast niitmist või karjatamist. Mitmete elupaikade majandamise puhul võib takistuseks saada maaomanike või huviliste puudumine järjepideva hooldamise vastu kui ka tehnikaga ligipääsu keerukus, kuna lihtne, kiire ja loodussõbralik ligipääs niidule on väga oluline. Koosluste taastamine on põhjendatud vaid edaspidise regulaarse majandamise (niitmise, karjatamise) jätkumisel.

Tegevus kuulub I prioriteeti ning seda korraldavad maaomanikud või huvilised aastal. Tegevuse asukoht on näidatud lisa 6 kaardil.

4.1.1.3. POOLLOODUSLIKE KOOSLUSTE HOOLDAMINE

Kaitsekorraldusperioodil on eesmärk jätkata Maalinna soosaare niitmist praeguses mahus 19,5 ha (hooldatava ala hulka on arvestatud ka Soontagana maalinna kungas). Maalinna soosaar kuulub Natura elupaigatüüpi 6510 (aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud) ning selle hoolduse jätkamine on oluline nii looduskaitseliste- kui ka pärandkultuuri- ja puhkeväärtuste säilimiseks. Lisaks tuleb jätkata niitmise või karjatamisega 2016.-2017. aastal taastatavatel aladel.

Kaitsekorraldusperioodi lõpuks on eesmärk hooldada:

- 14,7 ha kadastikke (5130);
- 4,2 ha lubjarikkal mullal kasvavaid kuivi niite (6210*);
- 19,5 ha aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niite (6510);
- 14,3 ha liigirikkaid madalsoid (7230) ehk madalsoonniite.

Poollooduslikud kooslused peavad olema vähemalt üks kord enne 1. oktoobrit niidetud ja niide koristatud. Niitmine peab olema tehtud keskelt-lahku või servast serva meetodil. Niitmine ei ole poollooduslikel kooslustel üldjuhul lubatud enne 10. juulit.

Poollooduslike koosluste hooldamisel lähtutakse vastavates hoolduskavades toodud juhistest (täpsemalt eelnevas peatükis). Poollooduslike koosluste hooldamiseks on maaomanikel võimalik taotleda toetust, mis toimub vastavalt põllumajandusministri määrusele „Poolloodusliku koosluse hooldamise toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord aastateks 2007–2013” (RTL 2010, 11, 199).

Poollooduslike koosluste hooldamine on I prioriteedi tegevus. Tegevust korraldavad maaomanikud või huvilised.

4.1.2. KULTUURIPÄRANDI HOOLDAMINE

4.1.2.1. SOONTAGANA MAALINNA HOOLDUSTÖÖD

Soontagana maalinn omab eelkõige ajaloolist väärtust ning on siinse pärandkultuurimaastiku oluline osa. Muinsuskaitse- ja pärandkultuuriväärtuste säilimiseks ja eksponeerimiseks tuleb jätkata Soontagana maalinna iga-aastast niitmist. Vastavalt vajadusele tuleb servadest likvideerida võsa. Hooldatava ala suurus on ca 0,8 ha. Töö kuulub II prioriteeti, kuna on oluline avatud maastiku, puhke- ning muinsuskaitse väärtuste säilimiseks. Tööd korraldab RMK. Rahalisi ressursse töö teostamiseks ette ei nähta, kuna niitmine toimub poolloodusliku koosluse (Maalinna soosaare) niitmise käigus. Tegevuse asukoht on näidatud lisa 7 kaardil.

4.1.2.2. KIVIAEADADE TAASTAMINE JA HOOLDUS

Maalinna soosaarel on säilinud palju kiviaedu, mille hooldamine on vajalik maastikuliste- ja pärandkultuuriväärtuste eksponeerimiseks. Kiviaedade kogupikkus on ca 2,5 km. Oluline on hoida kiviaiad avatuna ning vältida nende võsastumist, võimalusel kiviaedu taastada. Kuna tegemist ei ole otseselt kaitse eesmärkide saavutamiseks vajaliku tegevusega, kuulub see III prioriteeti. Tööd korraldab RMK. Tegevuse asukoht on näidatud lisa 7 kaardil.

4.1.3. TARISTU

4.1.3.1. KÜLASTUSOBJEKTIDE HOOLDAMINE

Soontagana maalinna telkimisala külastusrajatiste hooldamine

Loodusalal on üks külastusobjekt – Soontagana maalinna telkimisala, kus tuleb jätkata taristu järjepidevat hooldamist. Regulaarselt on vajalik koristada prügi, korrastada välikäimlaid (2 tk) ja varustada lõkkekohti (3 tk) lõkkepuudega. Kontrollida tuleb külastusrajatiste seisundit. Katkise inventari parandamine või asendamine toimub vastavalt vajadusele. Telkimisala piirkonnas (hõlmab kunagisi talukohti koos lõkkekohtade, varjualuste, metsaonni ja muu taristuga) tuleb jätkata regulaarset niitmist vähemalt kolm korda aastas (täpne vajadus sõltub vegetatsiooniperioodi pikkusest ja võib aastati erineda). Oluline on, et külastusobjektide läheduses niidetaks sagedamini kui ülejäänud soosaarel, mida niidetakse kord aastas. Vajadusel niidetakse sagedamini ka külastusobjektideni viivat rada. Külastajad liiguvad põhiliselt marsruudil soosaare kagunurk – telkimisala – vaatetorn – Soontagana maalinn. Niita tuleb ka telkimisala parkla servasid ning hooldada sealseid rajatise (parkla piirded,

jalakäijate sild, lukustatav piire jne). Küllastajate suunamisel telkimisalale peab olema tagatud objektide hea seisukord ning ligipääsetavus.

Likvideerida tuleb üks ebaseaduslik lõkkekoht ning katta kaev. Tegevuste asukohad on näidatud lisa 7 kaardil.

Metsateede- ja radade hooldamine

Avaste looduslal on peamine hooldust vajav tee Maalinna soosaarele viiv metsatee. Sihtkaitsevööndis ning looduslaladel asuvate metsateede, -radade ja külustusobjektideni viivate teede hooldamise peamiseks eesmärgiks on tagada kaitseala küllastajate ohutus. Lisaks on tee hooldamine vajalik alale ligipääsu tagamiseks – nimetatud teed kasutatakse poollooduslike koosluste niitmiseks, külustusrajatiste hooldamiseks ning vajaliku inventari transpordiks telkimisalal korraldatavate ürituste tarvis. Sõltuvalt vajadusest tuleb metsateed täita, kuna tee muutub niiskel ajal paiguti raskesti läbitavaks. Niiskete lõikude täitmine on vajalik, et vältida tee järk-järgulist laienemist ja taimestiku kahjustamist ümbersõitide tulemusena.

Vahetult tee servas ei ole inventeeritud loodusdirektiivi elupaigatüüpe – tegemist on esimese põlvkonna hall-lepikutega, seega ei ohusta tee hooldustööd kaitse eesmärkide saavutamist. Tee hooldustööde läbiviimisel on soovitatav lähtuda alljärgnevatest tingimustest:

- a) Hooldustööd käigus likvideeritakse murdunud ja ohtlikud puud kuni 5 m kauguselt raja servast. Erivajadusel likvideeritakse ohtlikud puud teest kaugusel, mis vastab kuni ½ metsa kõrgusest, eesmärgiga tagada metsateedel liikujate ohutus. Rajast kaugemal kui 5m asuvad üksikud likvideerimist vajavad puud võib langetada rajast eemale ja jätta metsa alla.
- b) Hooldustööde käigus raiutud võsa ja puitmaterjal ei tohi risustada metsateede, -radade ümbrust ja maastikuvaateid. Raiejäätmed tuleb metsatee vahetust ümbrusest likvideerida. Hooldustööde teostamisel kahjustada saanud tee tuleb korrastada, likvideerides metsa väljaveost tingitud pinnasekahjustused.
- c) Üksikuid murdunud puud, mis ei ohusta küllastajaid, ei koristata.
- d) Raietööde käigus kahjustada saanud alusmetsa taimestik korrastatakse, vigastatud põõsaste oksad (vajadusel terve põõsas) lõigatakse tagasi, murdunud noored puud raiutakse jms.
- e) Metsatöid on soovitatav teha sügis-talvisel ajal külmunud pinnase ja lumekatte olemasolu korral. Vajadusel ka teistel aegadel, kui pinnase kahjustused on minimaalsed.
- f) Suuremahulisi raie- ja hooldustöid ei tehta lindude pesitsemise ajal ajavahemikus 01. aprillist kuni 15. juulini

Kirjeldatud tegevused kuuluvad II prioriteeti ning neid korraldab RMK.

4.1.3.2. INFOTAHVLI UUENDAMINE JA HOOLDUS

Infotahvli uuendamine

Kaitsekorraldusperioodil tuleb uuendada Soontagana maalinna parklas olevat infotahvlit, kuna olemasolev informatsioon on ebapiisav. Tahvel peab sisaldama teavet kaitstava(te) ala(de) eesmärkide, loodus-, pärandkultuuri- ja muinsuskaitseväärtuste, Natura loodus- ja linnualasse kuulumise, tsoneeringu, paiknemise, külastusobjektide ning -korralduse kohta. Infotahvli uuendamine toimub uue kaitsekorra kinnitamise järgselt.

II prioriteet, infotahvli teksti koostab Keskkonnaamet, tahvlid paigaldab RMK.

Infotahvli hooldus

Infotahvli seisundit tuleb regulaarselt kontrollida ning teha vajalikke hooldustöid. Infotahvli hooldamine on II prioriteedi tegevus, mida korraldab RMK.

4.1.4. LOODUSALA TUTVUSTAVA VOLDIKU VÄLJAANDMINE

Avaste loodusala tutvustamiseks antakse välja voldik, mis käsitleb kogu ala loodus-, pärandkultuuri- ja muinsuskaitselisi väärtusi, külastusobjekte- ja korraldust. Voldik trükitakse eesti ja inglise keeles. Voldikute väljaandmine on III prioriteedi tegevus ja tegevust korraldab Keskkonnaamet.

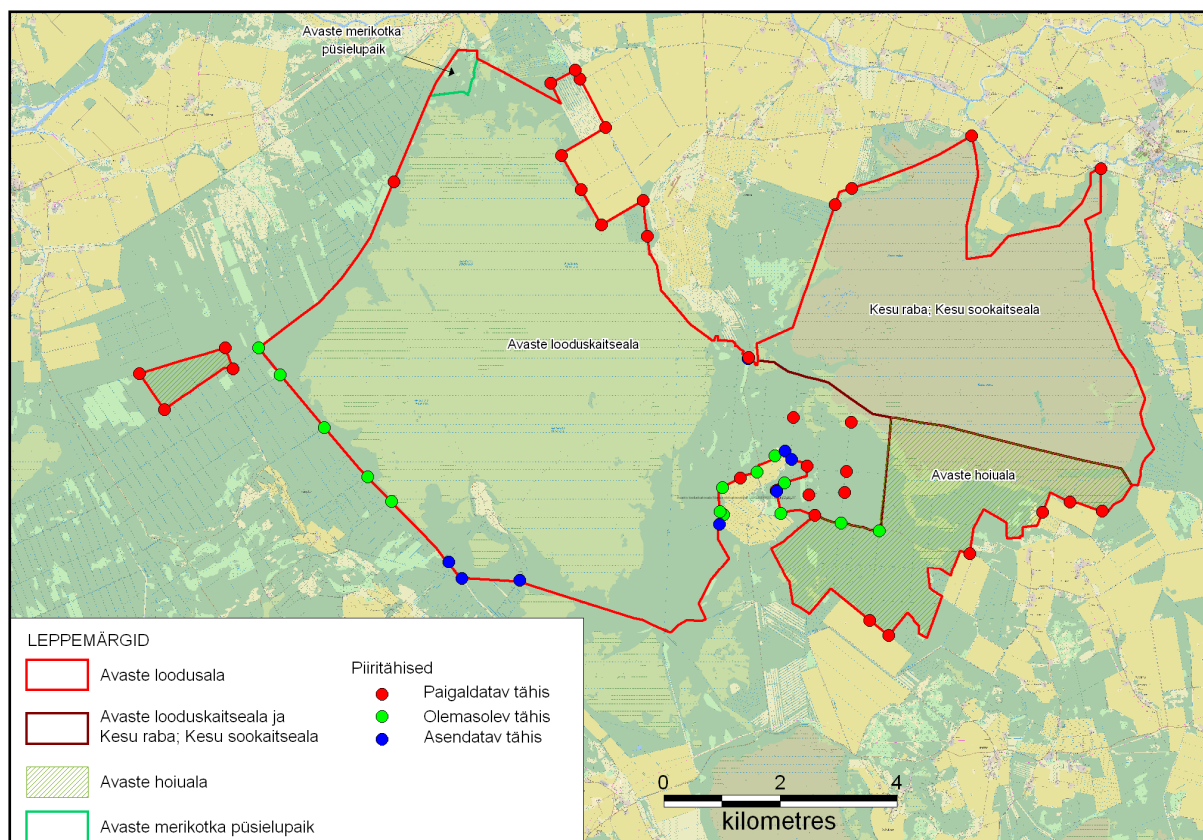
4.1.5. KAITSTAVA ALA TÄHISTAMINE JA PIIRITÄHISTE HOOLDUS

Avaste looduskaitseala on tähistatud 23 punktis. Avaste hoiuala, Kesu sookaitseala ja Avaste merikotka püsielupaiga piirid ei ole tähistatud. Tähisted on valdavalt kaitseala edela-, lõuna- ja kaguservas (joonis 8). 22 tähist on heas seisukorras, neist kuus on viltu vajunud ning kolm on võsa tõttu raskesti märgatavad. Neli tähist on katkised või määrduvad ning tuleb asendada. Liikumispiiranguga vöönd ei ole tähistatud. Olemasolevatest tähistest tuleb asendada 10 tähist.

Avaste loodusala välispiiri tähistus on ebapiisav. Uue kaitse-eeskirja kinnitamisel tuleb põhiliste teede ja radade juurde paigaldada keskmise suurusega piirimärgid, kuhu on kirjutatud kaitseala ja vööndi nimetus. Sarnaselt tähistatakse liikumiskeelualad, mille tähistele on lisaks märgitud liikumiskeelu aeg. Tähistele märgitavat teksti korrigeeritakse vastavalt uue kaitsekorra kehtestamisega toimuvatele muutustele. Ala tähistamine on planeeritud peale kaitsekorra uuendamist. Ala tähistamiseks tuleb täiendavalt paigaldada 33 tähist.

Kaitsekorraldusperioodi jooksul on vajalik on kõikide kaitstavale alale paigaldatud tähistete regulaarne hooldamine ja asendamine vastavalt vajadusele.

Kaitseala tähistamine on II prioriteedi tegevus ja tähistamist korraldab Riigimetsa Majandamise Keskus.



Joonis 8. Avaste loodusala koosseisus olevate kaitsealade tähistamine.

4.1.6. KAITSE-EESKIRJA UUENDAMINE

Kaitsekorra tõhustamise eesmärgil tehakse kaitsekorralduskavaga ettepanek Avaste looduskaitseala, Avaste hoiuala, Kesu sookaitseala ja Avaste merikotka püsielupaiga liitmiseks ühtseks Avaste looduskaitsealaks. Kõik need alad moodustavad Avaste loodusala.

Avaste looduskaitseala kaitse-eeskiri on vastu võetud 2001. aastal kaitstavate loodusobjektide seaduse alusel. Kesu sookaitsealal kehtiv kaitse-eeskiri puudub ning ala kaitse tuleneb looduskaitseseadusest. 2004. aastal vastu võetud looduskaitseseadus sätestab, et enne selle seaduse jõustumist kehtestatud kaitse-eeskirjad tuleb uuendada hiljemalt 2016. aasta 1. maiks. Seetõttu tuleb uuendada mõlema ala kaitsekorda ning viia see vastavusse looduskaitseseaduse ning kehtivate nõuetega. Täpsustada tuleb kaitseala kaitse eesmärgid, alal lubatud ja keelatud tegevusi ning korrigeerida piire. Piiride korrigeerimine on oluline kogu alal. Kehtivad alade välispiirid ja võõndite piirid peavad kõikjal, kus võimalik olema looduses hästi jälgitavad – piir peaks kulgema mööda maastikumärke (teed, sihid, veekogud, kõlvikute servad). Vajadusel tuleb piiritlemisel kasutada katastriüksuste piire.

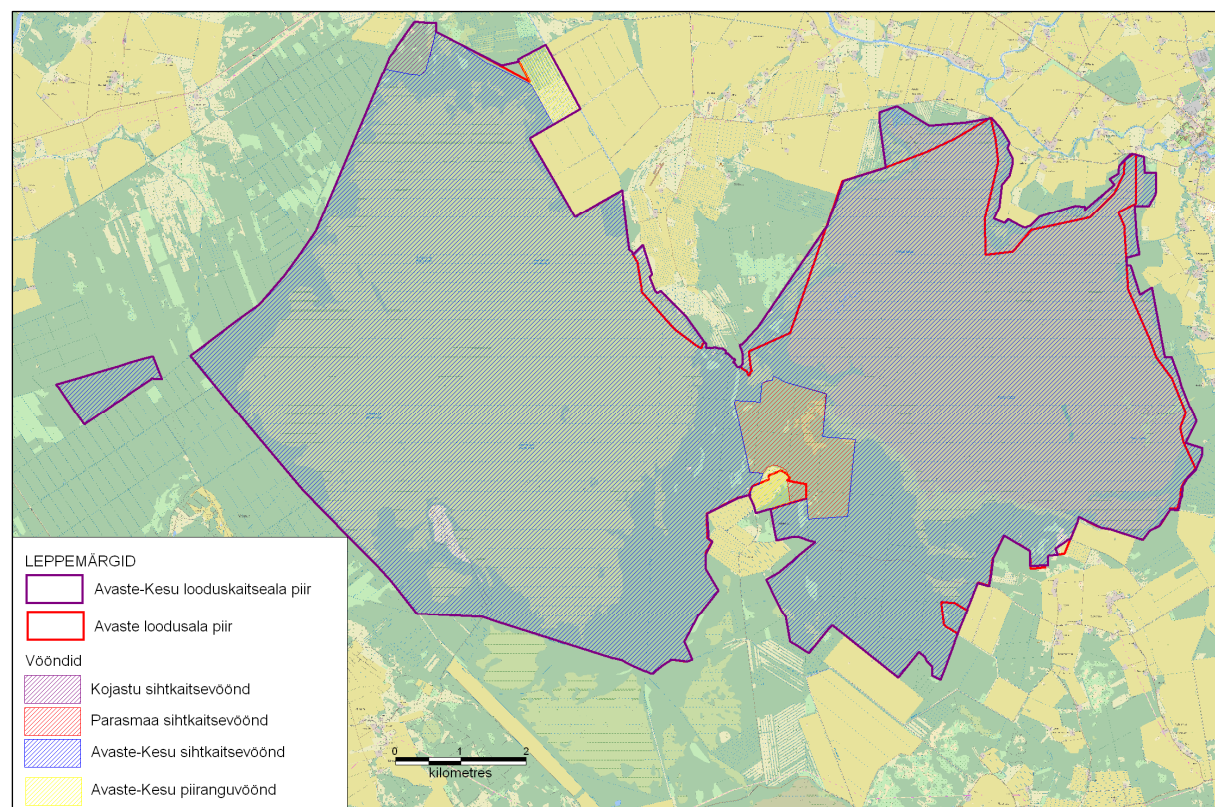
Kehtivad alade piirid lõikavad sageli tervikliku koosluse ebaloomulikult pooleks. Probleem puudutab eelkõige Kesu sookaitseala. Kaitse eesmärgi saavutamiseks ja sookoosluse looduslikus seisundis säilitamiseks on vajalik arvata sihtkaitsevööndisse kogu Kesu raba ja seda ümbritsevad siirde- ja õõtsiksood. Lisaks on soovitatav laiendada ala piire ning määrata sihtkaitsevööndisse ka piirnevat metsaala, mis moodustaks puhervööndi ümber märgala. Samuti jääb mitmes paigas loodusala serva väikeste kiiludena põlde või muid lagedaid alasid, mis ei oma looduskaitselist väärtust ning tuleks alast välja lõigata.

Lisaks tuleb sihtkaitsevööndisse määrata kõik soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*) ja vanade laialehiste metsade (9020*) esinemisalad. Tegemist on kaitse eesmärgiks püstitatud elupaigatüüpidega, mille säilimist ei ole võimalik nõrgema kaitsereežiimiga tagada. Ettepanek Avaste-Kesu looduskaitseala välispiiri kulgemise ning tsooneeringu osas on esitatud joonisel 9.

Kehtiva kaitse-eeskirja alusel on Avaste looduskaitseala põhieesmärk Avaste soo ja seal esinevate kaitsealuste liikide elupaikade kaitse. Kaitse eesmarke tuleb täpsustada ning kaitse eesmärgina nimetada järgmised linnuliigid: merikotkas, kaljukotkas, väikepistrik, mustsaba-vigle, hallõgija, mudatilder, punajalg-tilder, punaselg-õgija, rüüt, soo-loorkull, suurkoovitaja, teder, vööt-põõsalind, kiivitaja, sookurg, roo-loorkull, välja-loorkull, kanakull, metsis ja rohunepp.

Moodustatava Avaste looduskaitseala (hõlmab Avaste looduskaitseala, Avaste hoiuala, Kesu sookaitseala ja Avaste merikotka püsielupaika) kaitse eesmärgina tuleb nimetada järgmised loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaigatüübid: kadastikud (5130), kuivad niidud lubjarikkal mullal (olulised orhideede kasvualad – 6210*), sinihelmikakooslused (6410), rabad (7110*), siirde- ja õõtsiksood (7140), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodumetsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*).

Vajalik on uue kaitsekorra kehtestamine ja kaitseala välispiiri laiendamine kaljukotka pesa kaitse tagamiseks.



Joonis 9. Ettepanek Avaste-Kesu looduskaitseala välispiiri ja vööndite piiritlemiseks.

4.2. EELARVE

Eelarve tabelisse 7 on koondatud eelnevate analüüsidenä esitatud tööd, mis on täitmiseks käesoleva kaitsekorralduskavaga ettenähtud perioodi jooksul.

Tabelis on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:

- 1) esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, milleta kaitse eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on väärtuste säilimisele ja toimiva ohuteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus; kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus;
- 2) teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele, eksponeerimisele ja potentsiaalsete ohutegurite kõrvaldamisele;
- 3) kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele.

Tabel 7. Avaste loodusala kaitsekorralduslikud tegevused, eelarve ja ajakava.

Jrk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja ¹	Priori- teet	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Maksumus kokku
					Sadades eurodes										
Inventuurid, seired, uuringud															
1.5.3.1.	Kauni kuldkinga inventuur	Inventuur	KA	3		11									11
1.5.3.3.	Loodusliku veerežiimi taastamise tulemuslikkuse seire	Tulemusseire	KA	1										6	6
1.5.2.	Kotkaste ja must-toonekure riiklik seire	Riiklik seire	KAUR	1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
1.5.2.	Metsise riiklik seire	Riiklik seire	KAUR	1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
1.5.2.	Madalsoode ja rabade linnustiku riiklik seire	Riiklik seire	KAUR	1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
1.5.2.	Röövlindude riiklik seire	Riiklik seire	KAUR	1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Jrk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja ¹	Priori- teet	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Maksumus kokku
					Sadades eurodes										
Hooldus, taastamine ja ohjamine															
4.1.1.1.	Loodusliku veerežiimi taastamine	Koosluse taastamistöö	KA/RMK	1		410									410
4.1.1.2.	Poollooduslike koosluste taastamine (33 ha)	Koosluse taastamistöö	MO/H	1		91	91	91							273
4.1.1.3.	Poollooduslike koosluste hooldamine (Maalinna soosaar 19,5 ha)	Koosluse hooldustöö	MO/H	1	38	38	38	38	38	38	38	38	38	38	380
4.1.1.3.	Poollooduslike koosluste hooldamine (33 ha)	Koosluse hooldustöö	MO/H	1					61	61	61	61	61	61	366
4.1.2.1.	Soontagana maalinna hooldustööd	Kultuuriväärtuste eksponeerimine	RMK	2	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4.1.2.2.	Kiviaedade hooldus ja taastamine	Kultuuriväärtuste taastamine/konserveerimine	RMK	3	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	50
Taristu, tehnika ja loomad															
4.1.3.1.	Soontagana maalinna telkimisala ja külastusrajatiste hooldamine	Radade, külastuskeskuste ja puhkekohtade hooldamine	RMK	2	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	150
4.1.3.1.	Metsateede- ja radade hooldamine	Muu taristu hooldamine	RMK	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	20
4.1.3.2.	Infotahvli uuendamine	Infotahvlite rajamine	RMK/KA	2			10								10
4.1.3.3.	Infotahvli hooldamine	Infotahvlite hooldamine	RMK	2				1	1	1	1	1	1	1	7
4.1.5.	Kaitstava ala tähistamine (kokku 105 tk)	Kaitsealuste objektide tähistamine	RMK	2			90								90
4.1.5.	Kaitstava ala tähiste hooldus	Kaitsealuste objektide tähiste hooldamine	RMK	2	1	1	1	6	6	6	6	6	6	6	57
4.1.5.	Kaitseala tähiste likvideerimine (9 tk)	Tähiste likvideerimine	RMK	2			5								5

Jrk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja ¹	Priori- teet	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Maksumus kokku
					Sadades eurodes										
Kavad, eeskirjad															
4.1.6.	Kaitse-eeskirja uuendamine	Kaitsekorra muutmine	KA	1	X										X
Kaitseala tutvustamine ja keskkonnaharidus															
4.1.4.	Loodusala tutvustava voldiku väljaandmine	Trükiste väljaandmine ja infotahvlite koostamine	KA	3					5						5
4.1.3.2.	Avaste looduskaitseala tutvustavate infostendide materjalide ettevalmistamine	Trükiste väljaandmine ja infotahvlite koostamine	KA	3		X									X
KOKKU:					61	573	257	158	133	128	128	128	128	134	1828

¹⁾ KA – Keskkonnaamet; KAUR – Keskkonnaagentuur; RMK – Riigimetsa Majandamise Keskus; MO – maaomanik; H – huvilised.

5. KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

Kaitsekorralduskava tulemuslikkuse hindamise aluseks on perioodiliselt teostatud seired ja inventuurid ning kaitsekorralduslike tööde käigus kogutud andmed. Kaitsekorralduskava perioodi lõpus teostatakse elupaikade inventuur ning hinnatakse tulemuste põhjal kaitsekorralduskava edukust.

Kaitsekorralduskava on koostatud 10 aastaks (2015-2024). Käesoleva kaitsekorralduskava täitmise vaheanalüüs teostatakse 2019. aastal, kaitsekorralduskava täitmise analüüs 2024. aastal. Kaitsekorralduskava täitmise analüüs on ühtlasi ka aruanne selle täitmise efektiivsuse osas. Tulemuslikkuse hindamiseks võetakse aluseks alljärgneva tabeli näitajad.

Tabel 8. Avaste loodusala kaitsekorralduskava täitmise edukuse hindamiskriteeriumid

Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
2.1. Elustik				
2.1.1. Taimed				
2.1.1.1. Kaunis kuldking (<i>Cypripedium calceolus</i>)	Liigi leiukohtade andmed	kaardistamata	kaardistatud	Viiakse läbi inventuur. Liigi arvukus on selgitatud ja leiukohad kaardistatud.
2.1.2. Linnustik				
2.1.4.1. Kaljukotkas (<i>Aquila chrysaetos</i>)	Pesitsevate paaride arv	1	1	Kriteerium 2012 a. seisuga
2.1.4.2. Merikotkas (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	Pesitsevate paaride arv	1	1	Kriteerium 2012 a. seisuga
2.1.4.3. Väikepistrik (<i>Falco columbarius</i>)	Pesitsevate paaride arv	1	1	Kriteerium 2012 a. seisuga
2.1.4.4. Teder (<i>Tetrao tetrix</i>)	Mängivate kukkede arv	116	100	Kriteerium 2012 a. seisuga
2.1.4.5. Metsis (<i>Tetrao urogallus</i>)	Metsisemängude arv	1	1	Kriteerium 2012 a. seisuga

Väärtus		Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
2.1.4.6. Teised kaitstavad linnuliigid	mustsaba-vigle	Pesitsevate paaride arv	24	25	Kriteerium 2012 a. seisuga
	hallõgija	Pesitsevate paaride arv	8	8	Kriteerium 2012 a. seisuga
	mudatilder	Pesitsevate paaride arv	12	15	Kriteerium 2011 a. seisuga
	punajalg-tilder	Pesitsevate paaride arv	7	10	Kriteerium 2011 a. seisuga
	punaselg-õgija	Pesitsevate paaride arv	49	20	Kriteerium 2011 a. seisuga
	rüüt	Pesitsevate paaride arv	47	40	Kriteerium 2011 a. seisuga
	soo-loorkull	Pesitsevate paaride arv	10	10	Kriteerium 2012 a. seisuga
	suur-koovitaja	Pesitsevate paaride arv	28	20	Kriteerium 2011 a. seisuga
	vööt-põõsalind	Pesitsevate paaride arv	18	15	Kriteerium 2011 a. seisuga
	kiivitaja	Pesitsevate paaride arv	-	15	
	sookurg	Pesitsevate paaride arv	23	20	Kriteerium 2012 a. seisuga
	roo-loorkull	Pesitsevate paaride arv	4	5	Kriteerium 2012 a. seisuga
	välja-loorkull	Pesitsevate paaride arv	3	2	Kriteerium 2012 a. seisuga
	rohunepp	Mängivate kukkede arv	Min 1	3	Kriteerium 2010 a. seisuga
	kanakull	Pesitsevate paaride arv	0	1	Kriteerium 2010 a. seisuga
2.2. Elupaigad					
2.2.1. Kadastikud (5130)	Elupaiga pindala (ha)		14,7	14,7	Seisundi kriteerium 2002. a. seisuga. Elupaiga säilimiseks seisundis B tuleb kaitsekorraldusperioodi jooksul taastada 14,7 ha elupaika
	Elupaiga seisund		B	B	
2.2.2. Kuivad niidud lubjarikkal mullal (olulised orhideede kasvualad – 6210*)	Elupaiga pindala (ha)		4,2	4,2	Seisundi kriteerium 2002. a. seisuga. Elupaiga säilimiseks seisundis B tuleb kaitsekorraldusperioodi jooksul taastada 3,1 ha elupaika
	Elupaiga seisund		C	B	
2.2.5. Rabad (7110*)	Elupaiga pindala (ha)		1949	1949	
	Elupaiga seisund		A	A	
2.2.6. Siirde- ja õõtsiksood (7140)	Elupaiga pindala (ha)		850	850	
	Elupaiga seisund		B	B	

Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
2.2.8. Liigirikkad madalsood (7230)	Elupaiga pindala (ha)	2661	2661	
	Elupaiga seisund	B	B	
2.2.9. Vanad loodusmetsad (9010*)	Elupaiga pindala (ha)	64,5	64,5	Eeldatavalt kujuneb potentsiaalsetest elupaikadest 30 aasta perspektiivis vana loodusmetsa elupaik.
	Elupaiga seisund	C	C	
	Potentsiaalseid elupaiku skv (ha)	130	130	
2.2.10. Vanad laialehised metsad (9020*)	Elupaiga pindala (ha)	54	54	
	Elupaiga seisund	B	B	
2.2.11. Soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*)	Elupaiga pindala (ha)	987,5	987	
	Elupaiga seisund	B	B	
	Potentsiaalseid elupaiku (ha)	75,8	75	
2.2.12. Siirdesoo- ja rabametsad (91D0*)	Elupaiga pindala (ha)	128	128	Peale loodusalast kaitseala moodustamist ning veerežiimi taastamist on perspektiivikas suurendada elupaiga pindala 30 aasta perspektiivis 240 ha.
	Elupaiga seisund	C	B	
	Potentsiaalseid elupaiku (ha)	47	47	

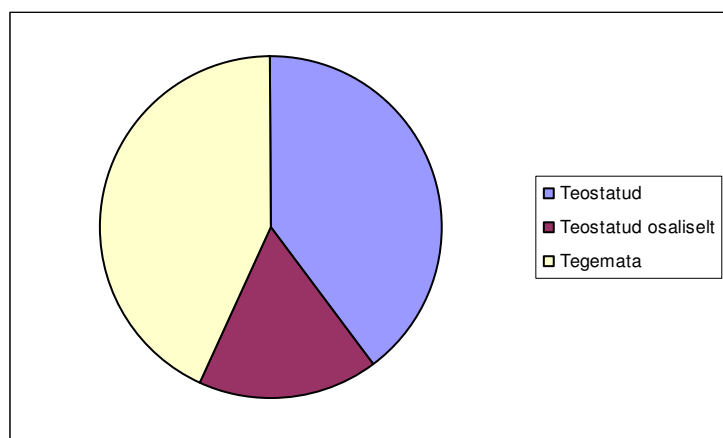
5.1. AVASTE LOODUSKAITSEALA KAITSEKORRALDUSKAVA 2003-2012 TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

Avaste looduskaitseala kaitsekorralduskava aastateks 2003-2012 on koostatud Keskkonnaameti (kava koostamise ajal Looduskaitsekeskus) tellimusel. Kava koostajad olid Piret Kiristaja ja Uudo Timm.

Avaste looduskaitseala kaitsekorralduskava aastateks 2003 – 2012 on täidetud 48% mahus (joonis 10.). Kaitsekorralduskava täitmise hindamisel analüüsiti 53 tegevuse ja eesmärgi täitmist. Kaitsekorralduskava täitmise analüüsimisel jäeti hindamata kaitsekorralduskavas planeeritud tegevused, mis käsitlesid tegevusi väljaspool kaitseala ning tegevused, mis on seotud piirkonna üldise arenguga, näiteks Mihkli salumäe hooldustööd, külasteraristu arendamine väljaspool Avaste loodusala, vanade talukohtade rekonstrueerimine, päästeteenistuse korraldamine jms. Kaitsekorralduskava analüüs on esitatud lisa 4.

Täidetud eesmärkidest on suuremahulisemad Avaste looduskaitseala elupaikade ja kaitsealuste liikide inventuur, mis teostati uue kaitsekorralduskava koostamise ettevalmistustööna 2013 aastal ja 2011 aasta Soode inventuuri käigus. Kaitsekorralduskavas oli planeeritud suuremahulised tööd Soontagana maalinna ümbruse maastiku hooldamiseks ning piirkonna külasteraristu väljaarendamiseks. Seoses külasteraristuse muutusega jäi osa kavandatud tegevustest ellu viimata. Uue kaitsekorralduskava külasteraristuse näeb ette, et kaitseala külasteraristu suunatakse Soontagana maalinna piirkonda, siin hooldatakse RMK telkimisala ning maalinna ümbruse maastikke ja poollooduslikke kooslusi, hoitakse korras metsateed Soontaganale. Kaitsealale täiendavaid külasteraristuse ei rajata. Rabale suunduv laudtee, mis oli amortiseerunud, likvideeriti. Uue kaitsekorralduskava koostamisel viidi läbi piirkonna kuivendussüsteemide inventuur ning kavandati tegevused kaitseala sookoosluste loodusliku veerežiimi taastamiseks.

Avaste looduskaitseala külasteraristuse suunamiseks on rajatud RMK Soontagana telkimisala. Telkimisala hõlmab kahte lõkkekohta, kuivtualetti, vaatetorni. Regulaarselt on hooldatud Soontagana maalinna nõlvasid ning piirkonna avatud maastikku.



Joonis 10. Avaste looduskaitseala kaitsekorralduskava aastateks 2003-2012 täitmine.

6. KASUTATUD ALLIKAD

Kirjandus- ja internetiallikad:

- Haberman, H. 1959. Eesti madalsoode mesofaunast. Entomoloogiline kogumik I. Tartu.
- Helm, A. 2011. Eesti loopealsed ja kadastikud – juhend koosluste hooldamiseks ja taastamiseks. Kättesaadav: http://www.keskkonnaamet.ee/public/PLK/Lisa_2_Loopealsete_ja_kadastike_hoolduska_va_2011.pdf (07.08.2013).
- Hiiesalu, I. 2013. Avaste loodusala loodusliku veerežiimi taastamise eelne olukord ja prognoos. Seletuskiri toimunud botaanilistele välitöödele. Kättesaadav Keskkonnaameti Pärnu-Viljandi regioonis.
- Kiristaja, P., Timm, U. 2002. Avaste looduskaitseala kaitsekorralduskava aastateks 2003-2012. Tallinn, 48 lk.
- Kotkaklubi. 2012a. Eesti riikliku keskkonnaseire kotkaste ja must-toonekure seire allprogrammi 2012 aastaaruanne. Tartu, 27 lk.
- Kotkaklubi. 2012b. Kaljukotkas. Kättesaadav: <http://www.kotkas.ee/kotkaliigid/kaljukotkas> (16.07.2012).
- Kull, T., Sarv, A. 2012. Kauni kuldkinga (*Cypridium calceolus* L.) kaitse tegevuskava eelnõu. 20 lk.
- Kull, T., Tuulik, T. 2002. Kodumaa käpalised. Tallinn: Digimap, 95 lk.
- Kuus, A., Kalamees, A. (koost.) 2003. Euroopa Liidu tähtsusega linnualad Eestis. Eesti Ornitoloogiaühing. Kättesaadav: <http://www.eoy.ee/projektid/iba/iba2003.pdf> (12.06.2013).
- Leivits, A. 1995. Rabalindude seire 1995. a. aruanne. Käsikiri Nigula looduskaitsealal.
- Leivits, M. 2012. Metsise (*Tetrao urogallus*) Eesti asurkonna elupaikade sidususe, kaitse tõhususe ja elupaikade seisundi analüüs (käsikiri). Keskkonnaamet, 109 lk.
- Leivits, M., Leivits, A. (koost.). Eesti Riikliku Keskkonnaseire eluslooduse mitmekesisuse ja maastike seire allprogrammi madalsoode ja rabade linnustik 2011. a. aastaaruanne. Kättesaadav: http://eelis.ic.envir.ee/seireveeb/aruanded/13163_aru11_6.2.5_soolind2011opt.pdf (10.06.2013).
- Mengel, O. 2013. Avaste loodusala kraavide inventuur loodusliku veerežiimi taastamise kavandamiseks. Kättesaadav Keskkonnaameti Pärnu-Viljandi regioonis.
- Mesipuu, M. 2011. Aru- ja soostunud niitude hoolduskava. Kättesaadav: http://www.keskkonnaamet.ee/public/PLK/Aru_ja_soostunud_niitude_hoolduskava_2012.pdf (19.06.2013).
- Metsaruum OÜ, 2013. Avaste loodusala elupaigatüüpide inventuur. Käsikiri Keskkonnaameti Pärnu-Viljandi regiooni Viljandi kontoris.
- Nellis, R., Volke, V. 2003. Merikotkas. Eesti Loodus: 2-3.

- Paal, J. 1997. Eesti taimkatte kasvukohatüüpide klassifikatsioon. Keskkonnaministeerium & ÜRO Keskkonnaprogramm, Tallinn.
- Paal, J. 2007. Loodusdirektiivi elupaigatüüpide käsiraamat. 2. trükk. Tallinn: Auratrükk, 308 lk.
- Palginõmm, M., Saluveer, N (koost.). 2012. Pärnu maakonna kaitstavad loodusobjektid. 25 lk.
- Palo, K. 2008. Retk “oma maa linna” ja sohu. Eesti Loodus: 1.
- Randla, T., 2012. Metsise (*Tetrao urogallus* L.) kaitse tegevuskava 2012-2016 käsikiri. Tartu: Eesti Ornitoloogiaühing.
- Renno, O. 1951. Avaste soo linnustiku koostisest ja asustustihedusest hilissuvel. Käsikiri EOÜ arhiivis.
- Renno, O. 1958. Lääne-Eesti madalsoode linnustiku maastikuseosest ja populatsioonidünaamikast. Raamatus: Ornitoloogiline kogumik I. Tartu.
- Riigimetsa Majandamise Keskus, 2012. Pärnumaa puhkeala külastuskorralduskava aastateks 2012 – 2016. Kabli, 75 lk.
- Suuroja, M. 2008. Eesti soorajad. Tallinn, 112 lk.
- Tõnisson, E. 1977. Soontagana maa ja tema maalinn. Eesti Loodus 28 (10): lk 662–667.
- Valk, U. (koost), 1988. Eesti sood. Tallinn: Valgus. 342 lk.
- Viht, E. 2008. Teder, Eesti põlisasukas. Eesti Loodus: 4.
- Viht, E., Randla, T. 2001. Metsis: kaitsekorralduskava. Kättesaadav: <http://www.envir.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=1104210/metsis.pdf> (16.11.2012).

Planeeringud ja arengukavad:

- Pärnu maakonnaplaneeringu teemaplaneering „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“. Pärnumaa väärtuslikud maastikud. Kättesaadav: http://mv.parnu.ee/fileadmin/parkla/failid/planeering/vaartuslikud_maastikud.rtf (10.06.2013).
- Koonga valla arengukava ja arengustrateegia aastani 2013. Kättesaadav: <http://www.koongavald.ee/sisu/valitsemine/Arengukava.pdf> (10.06.2013).
- Halinga valla arengukava aastani 2018. Kättesaadav: http://halingavald.ee/public/resources/editor/file/Halinga%20valla%20arengukava%20aastani%202018%20muudetud%2023_01_2013%20terviktekst.pdf (10.06.2013).
- Halinga valla üldplaneering. 2012. Kättesaadav: <http://www.halingavald.ee/public/resources/editor/file/Halinga-YP-seletuskiri-31-10-12.pdf> (10.06.2013).
- Vigala valla arengukava 2009-2017 arenguvisioniga aastani 2020. Kättesaadav: <http://avalik.amphora.ee/vigalavv/document.aspx?df=18709&format=pdf> (10.06.2013).

Seadused, määrused, eeskirjad:

Avaste looduskaitseala kaitse-eeskiri (RT I 2001, 64, 374)

Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri (RTL 2004, 111, 1758).

Kaitsekorralduskava koostamise ja kinnitamise kord ja kaitsekorralduskava kinnitaja määramine (RTL 2009, 81, 1174).

Looduskaitseseadus (RT I 2004, 38, 258).

Merikotka püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri (RT I 2010, 51, 319)

Poolloodusliku koosluse hooldamise toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord aastateks 2007–2013 (RTL 2010, 11, 199).

Andmebaasid:

EELIS (Eesti Looduse Infosüsteem): <http://loodus.keskkonnainfo.ee/WebEelis/infoleht.aspx>

eElurikkus: <http://elurikkus.ut.ee/>

Keskkonnaregister: <http://register.keskkonnainfo.ee/envreg/main>

Kultuurimälestiste riiklik register: <http://register.muinas.ee>

Maa-ameti geoportaal: <http://geoportaal.maaamet.ee/>

Natura standardandmebaas: <http://natura2000.eea.europa.eu/#>

Riiklik keskkonnaseire programm: <http://seire.keskkonnainfo.ee/seireveeb/index.php>

LISAD

LISA 1. AVASTE LOODUSKAITSEALA KAITSE-EESKIRI

Avaste looduskaitseala kaitse-eeskiri¹
Vastu võetud 03.07.2001 nr 225
RT I 2001, 64, 374
jõustumine 14.07.2001

Määrus kehtestatakse «Kaitstavate loodusobjektide seaduse» § 5 lõike 4 ja § 6 lõike 3 alusel.

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Reguleerimisala

(1) Avaste looduskaitseala (edaspidi *kaitseala*) on moodustatud Eesti NSV Ministrite Nõukogu 25. mai 1981. a määrusega nr 340 «Sookaitsealade moodustamise kohta» kaitse alla võetud Avaste sookaitseala baasil. Kaitseala põhieesmärk on Avaste soo ja seal esinevate kaitsealuste liikide elupaikade kaitse.

(2) Kaitseala maa- ja veeala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele kuueks sihtkaitsevööndiks ja üheks piiranguvööndiks.

(3) Kaitseala ja selle vööndite piirid kantakse riigi maakatastrisse.

§ 2. Kaitseala piir

(1) Avaste looduskaitseala välispiir kulgeb Allika jõe ning Lääne ja Pärnu maakonna vahelise piiri lõikumiskohast kirde suunas mööda nimetatud maakondade vahelist piiri kuni Rapla maakonna piirini; mööda Lääne ja Rapla maakonna piiri kuni Vigala vallas Märjamaa metskonna maaüksuse 88401:004:0130 loodenurgani; mööda Märjamaa metskonna maaüksuse 88401:004:0130 põhjapiiri ida suunas kuni kagu-loodesuunalise ojani (endise talu 219 maal); mööda oja loode ja põhja suunas kuni Osvikusauna (82) talumaad läbiva kagu-loodesuunalise kraavi suudmeni; mööda nimetatud kraavi kagu suunas läbi talude 82, 219, 221 ja 222 maa kuni talu 220 kagunurgani; mööda talu 89 lääne-, põhja- ja idapiiri kuni endise Avaste turbavõtuala põhjapoolse piirdekraavini ning edasi mööda seda kirde suunas Avaste ojani; mööda Avaste oja kagu suunas kuni Avaste maaparandusobjekti põhjapoolse piirdekraavini ja mööda maaparandusobjekti piirdekraave edela, kagu ja kirde suunas kuni Avaste ojani; mööda Avaste oja ja Avaste kraavi kuni Koonga ja Halinga valla vahelise piirini, mööda seda lõuna suunas kuni Parasmaa teeni; mööda Parasmaa teed lääne suunas kuni maaüksuse 33404:001:0142 idapiirini, mööda seda põhja suunas kuni maaüksuse 33404:001:0004 kagupiirini; mööda viimati nimetatud maaüksuse kagu-, ida- ja põhjapiiri kuni edela-kirdesuunalise kraavini; mööda nimetatud kraavi kirde ja loode suunas ja peale kraavi pöördumist edela suunas mööda kraavi servas kulgevat pinnasteed kuni Avaste–Koonga teeni; Pärnu maakonnas Koonga vallas mööda Avaste–Koonga tee teemaa lääneserva lõuna suunas kuni Parasmaa maaparandusobjekti põhjapoolse piirdekraavini; mööda piirdekraavi edela ja lõuna suunas kuni Tamme-Lõuka maaüksuse (33404:001:0169) kirdenurgani; mööda nimetatud maaüksuse ida- ja kagupiiri kuni maaüksuse lõunanurgani; maaüksuse 33404:001:0169 lõunanurgast mööda Alt-Jüri maaüksuse (3404:001:0003) edelapiiri ja selle mõttelist sirgjoonelist kagusuunalist pikendust Avaste ojani; mööda Avaste oja edela suunas kuni Allika jõeni, sealt mööda Allika jõge lääne ja loode suunas kuni lõikumiseni Lääne ja Pärnu maakonna vahelise piiriga.

(2) Avaste looduskaitseala välispiiri ja vööndite piiride kirjeldus on koostatud riigiettevõtte Eesti Maauringud 1992. aasta maakasutuskaardi (mõõtkava 1:10 000), Eesti Metsakorralduskeskuse Halinga metskonna 1988. aasta ja 1997. aasta ning Märjamaa metskonna 1999. aasta puistuplaanide (mõõtkava 1:20 000) ning talumaade osas Katastri

Ameti 1939. aasta skeemkaartide (möötkava 1:10 000) ja maakatastri 2000. aasta oktoobrikuu andmete alusel.

§ 3. Kaitseala valitseja

Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

2. peatükk KAITSEKORRA ÜLDPÕHIMÕTTED

§ 4. Lubatud tegevus

(1) Inimestel on lubatud viibida, korjata marju ja seeni, püüda kala ja pidada jahti kogu kaitsealal, välja arvatud § 12 lõikes 2 sätestatud juhtudel sihtkaitsevööndis. Liikumine eramaal toimub vastavalt «Asjaõigusseadusele» ja «Kaitstavate loodusobjektide seadusele».

(2) Telkimine ja lõkke tegemine kaitsealal on lubatud ainult kaitseala valitseja nõusolekul selleks ettevalmistatud ja tähistatud paikades.

(3) Kaitsealal on lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata kohtades. Rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata kohtades on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul.

§ 5. Keelatud tegevus

(1) Kaitsealal on keelatud puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine.

(2) Kaitsealal on keelatud jalgrattaga sõitmine väljaspool teid ja radu ning mootorsõidukitega sõitmine ja nende parkimine väljaspool selleks ettenähtud teid ja parklaid, välja arvatud järelevalve-, teadus- ja päästetöödel ning selle määrusega lubatud metsatöödel ja poollooduslike koosluste hooldamisel.

(3) Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud:

- 1) maakorralduskava kinnitamine;
- 2) katastriüksuse kõlvikute piiride ja pindala muutmine;
- 3) metsamajandamiskava väljastamine;
- 4) detail- ja üldplaneeringu kehtestamine;
- 5) projekteerimistingimuste andmine.

§ 6. Teadusalased välitööd

Teadusalaseid välitöid tehakse kaitsealal «Kaitstavate loodusobjektide seaduse» § 25 alusel kehtestatud korras.

§ 7. Üksikobjekti kaitse

Kaitseala piiranguvööndis paikneva kaitstava looduse üksikobjekti kaitset korraldatakse «Kaitstavate loodusobjektide seaduse» § 5 lõike 5 kohase kaitseeskirja alusel.

§ 8. Muinsuskaitseobjekti kaitse

Kaitsealal paikneva muinsuskaitseobjekti kaitset korraldatakse «Muinsuskaitse seaduse» alusel.

§ 9. Tegevuse kooskõlastamine

(1) Kaitseala valitseja nõusoleku saamiseks selles määruses nimetatud juhtudel peab vastava loa taotleja või projekti või kava kooskõlastuse taotleja esitama kaitseala valitsejale kirjaliku taotluse.

(2) Kaitseala valitseja vastab taotlejale kirjaliku nõusoleku ja vajaduse korral omapoolsete tingimuste esitamisega või motiveeritud keeldumisega hiljemalt ühe kuu jooksul pärast taotluse saamist.

(3) Keskkonnamõju hindamise vajaduse korral on kaitseala valitsejal õigus taotlusele vastamist edasi lükata kuni ekspertiisiakti saamiseni, teavitades sellest nõusoleku taotlejat.

(4) Kaitseala valitseja vaatab metsaraie taotluse läbi ja annab kümne päeva jooksul pärast taotluse saamist metsakoosluse liikide ning vanuselise mitmekesisuse säilitamise eesmärgist tulenevalt oma kirjaliku nõusoleku ja seab vajaduse korral omapoolsed tingimused või esitab motiveeritud keeldumise.

§ 10. Kaitseala piires asuva kinnisasja võõrandamine

«Vabariigi Valitsuse seaduse» § 44 lõike 2 alusel on kaitseala piires asuva kinnisasja võõrandamisel riigi esindajaks ostueesõiguse teostamisel keskkonnaminister, kellele teatatakse kinnisasja võõrandamisest «Asjaõigusseaduses» sätestatud korras.

3. peatükk SIHTKAITSEVÖÖND

§ 11. Sihtkaitsevööndi kirjeldus

(1) Avaste looduskaitseala sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks.

(2) Kaitsealal on kuus sihtkaitsevööndit:

1) Avaste sihtkaitsevöönd, kuhu kuuluvad:

Pärnu maakonnas Koonga vallas Halinga metskonna maaüksus 33404:001:0156 (kvartal 13), välja arvatud Soontagana maalinn ja sellest lõuna poole jääv ala (eraldised 87, 88 ja 90), ja Rapla maakonnas Vigala vallas Märjamaa metskonna maaüksus 88401:004:0130, talumaad 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206 ning talude 211, A59, 213 ja 215 ainult Avaste ojast lääne poole jääv osa, 207, 208, 209, 214, 60, 61, 62, talumaade 63, 64, 198 ja 216 ainult Rapla maakonda jääv osa ning A80 (ainult Rapla maakonnas Avaste kraavist lääne poole jääv osa);

2) Parasmaa sihtkaitsevöönd, kuhu kuuluvad:

Pärnu maakonnas Koonga vallas talumaad A81, A79, 5, 2 ja talumaade A80, 64 ja 198 ainult Pärnu maakonda jääv osa, talumaade 298 ja LitD ainult Avaste ojast ida poole jääv osa, maaüksused 33404:001:0177 ja 33404:001:0154, talumaa 60 (ainult Avaste ojast ida poole jääv osa), A66 (ainult Avaste–Koonga teest lääne poole jääv osa), talumaade A5 ja A6 ainult Parasmaa maaparandusobjektist loode poole jääv osa, Parasma A7 (ainult Parasmaa maaparandusobjektist lääne poole jääv osa), maaüksuse 33404:001:0011 (ainult kaitsealale jääv osa), talude XX, XVIII, XIV, XXXI, XVII, XII, XVI, XXIX, XXVIII, A112, 18, 8, 9, A113, 2, 10, 11, 12, 6, Karu, 16, 13, 185, 176, 172 Avaste ojast ida poole jääv osa, maaüksuse Tamme-Lõuka 33404:001:0169 maa; talude 304, 301, 302, 303, 300, 189, 188, 187, 186, 184, 183, 181, 299, 180, 179 ja 32 ainult kaitsealale jääv osa, talumaa 178, 177 ja 171 ning maaüksuse 33404:001:0012 maa; Halinga metskonna maaüksus 33404:001:0149, välja arvatud endise Halinga metskonna kvartali 118 eraldiste 1–4 ja 7–9 maa ning Avaste–Koonga teest ida pool kaitsealale jäävad talumaad, välja arvatud endise Halinga metskonna kvartalid 108 ja 109 ja kvartali 118 eraldised 5 ja 6;

3) Soontagana sihtkaitsevöönd, kuhu kuuluvad:

Pärnu maakonnas Koonga vallas Halinga metskonna maaüksuse 33404:001:0156 kvartali 13 eraldised 87, 88 ja 90 (Soontagana maalinn ja sellest lõuna poole jääv ala);

4) Mangu sihtkaitsevöönd, kuhu kuuluvad Pärnu maakonnas Koonga vallas endise Halinga metskonna kvartalid 108 ja 109 ning kvartali 118 eraldised 1–9;

5) Rumba sihtkaitsevöönd, kuhu kuuluvad:

Rapla maakonnas Vigala vallas talumaad 219, 221, 222, talumaade 89, 90 ja 91 osa, mis jääb välja endisest Avaste turbavõtukohta maast, ning talumaa 230 endisest Avaste turbavõtukohtast lääne poole jääv osa;

6) Maali sihtkaitsevöönd, kuhu kuuluvad:

Rapla maakonnas Vigala vallas maaüksuse 88401:004:0292 ja talumaa 210 kaitsealale jäävad osad.

§ 12. Keelatud tegevus

(1) Sihtkaitsevööndis on keelatud majandustegevus ja loodusvarade kasutamine, välja arvatud §-des 4, 6 ja 13 sätestatud lubatud tegevus.

(2) Lisaks lõikes 1 sätestatule on keelatud:

- 1) Parasmaa ja Mangu sihtkaitsevööndites jahipidamine 15. veebruarist 31. juulini;
- 2) Mangu sihtkaitsevööndis inimeste viibimine 15. veebruarist 31. juulini.

§ 13. Lubatud tegevus

Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud:

- 1) hooldustööd kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks;
- 2) rajatiste rajamine kaitseala tarbeks;
- 3) Parasmaa, Soontagana, Rumba ja Maali sihtkaitsevööndites puu- ja põõsarinde harvendamine vastavalt kaitse eesmärgile, kusjuures kaitseala valitsejal on õigus esitada nõudeid raieaja ja tehnoloogia, metsamaterjali kokku- ja väljaveo ning puistu koosseisu ja täiuse osas.

§ 14. Metsa kaitse sihtkaitsevööndis

(1) Avaste ja Mangu sihtkaitsevööndites on metsa kaitse eesmärk metsaökosüsteemi arengu tagamine üksnes loodusliku protsessina.

(2) Parasmaa, Soontagana, Rumba ja Maali sihtkaitsevööndites on metsa kaitse eesmärk elustiku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.

4. peatükk PIIRANGUVÖÖND

§ 15. Piiranguvööndi kirjeldus

(1) Avaste looduskaitseala piiranguvöönd on kaitseala majanduslikult kasutatav osa, kus majandustegevuses tuleb arvestada «Kaitstavate loodusobjektide seaduse» ning selles määruses kehtestatud tingimusi.

(2) Kaitsealal on Mihkle piiranguvöönd, kuhu kuulub Rapla maakonnas Vigala vallas talude 89, 90, 91, 230, 231, 232, 235, 236 ja 237 maa ning riigimaa osa, mis on piiratud endise Avaste turbavõtukohta piirdekraavidega.

§ 16. Keelatud tegevus

(1) Piiranguvööndis on lisaks §-s 5 loetletud tegevustele keelatud:

- 1) uute maaparandussüsteemide rajamine;
- 2) veekogude veetaseme muutmine ja kallaste kahjustamine;
- 3) maavarade ja maa-ainese kaevandamine, välja arvatud «Maapõueseaduse» §-des 26 ja 62 sätestatud juhtudel kaitseala valitseja nõusolekul ja temaga kooskõlastatud kohtades;
- 4) väetiste ja mürkemikaalide kasutamine metsamaal ja looduslikul rohumaal;
- 5) uuendusraie, välja arvatud turberaie perioodiga vähemalt 40 aastat, kusjuures kaitseala valitsejal on koosluse liigilise ja vanuselise mitmekesisuse säilitamiseks õigus esitada nõudeid turberaie liigi, raieaja, puidu kokku- ja väljaveo, raielangi puhastamise viiside ning puistu koosseisu ja täiuse kohta;
- 6) jäätmete ladustamine, välja arvatud kodumajapidamises tekkinud tavajäätmete ladustamine oma kinnisasja piires kaitseala valitsejaga kooskõlastatud kohtades.

(2) Piiranguvööndis on kaitseala valitseja nõusolekuta keelatud:

1) uute ehitiste püstitamine;

2) uute teede, õhuliinide ja muude kommunikatsioonide rajamine.

§ 17. Metsa kaitse piiranguvööndis

Piiranguvööndi metsa kaitse eesmärk on elustiku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.

¹ Euroopa Ühenduste Nõukogu direktiivid 92/43/EMÜ (EÜT L 206, 21.05.1992) ja 79/409/EMÜ (EÜT L 103, 2.04.1979)

LISA 2. VÄLJAVÕTE HOIUALA MÄÄRUSEST JA LOODUSKAITSESEADUSEST

Hoiualade kaitse alla võtmine Pärnu maakonnas

Vastu võetud 18.05.2007 nr 154

RT I 2007, 38, 274

jõustumine 02.06.2007

Määrus kehtestatakse « Looduskaitse seaduse » § 10 lõike 1 alusel.

§ 1. Pärnu maakonnas kaitse alla võetavad hoiualad ja kaitse alla võtmise eesmärk

(1) Pärnumaal võetakse kaitse alla järgmised hoiualad:

2) Avaste hoiuala, mille kaitse eesmärk on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta I lisas nimetatud elupaigatüüpide – lubjarikkal mullal kuivade niitude (6210*), sinihelmikakoosluste (6410), siirde- ja õõtsiksoode (7140), vanade loodusmetsade (9010*) ning II lisas nimetatud liigi – kauni kuldkinga (*Cypripedium calceolus*) elupaikade kaitse;

Looduskaitse seadus

Vastu võetud 21.04.2004

RT I 2004, 38, 258

jõustumine 10.05.2004

§ 14. Üldised kitsendused

(1) Kaitsealal, hoiualal, püsielupaigas ja kaitstava looduse üksikobjekti kaitsevööndis ei või ilma kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekuta:

1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ega kõlviku sihtotstarvet;

2) koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid;

3) [kehtetu - RT I, 18.04.2013, 1 - jõust. 01.05.2013]

4) [kehtetu - RT I 2007, 25, 131 - jõust. 01.04.2007]

5) kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;

6) anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks;

7) anda projekteerimistingimusi;

8) anda ehitusluba;

9) rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba või nõusolekut väikeehitise ehitamiseks;

[RT I 2007, 25, 131 - jõust. 01.04.2007]

10) jahiulukeid lisasööta.

[RT I, 18.04.2013, 1 - jõust. 01.05.2013]

(2) Kaitstava loodusobjekti valitseja ei kooskõlasta käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tegevust ja muud tegevust, mis vajab kaitse-eeskirja kohaselt kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitstava loodusobjekti kaitse eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit.

(3) Kaitstava loodusobjekti valitseja võib käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tegevuste ja muude tegevuste, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajavad kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekut, kooskõlastamisel kirjalikult seada tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitstava loodusobjekti kaitse eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit.

(4) Kui käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tegevusi ei esitatud kaitstava loodusobjekti valitsejale kooskõlastamiseks või tegevustes ei arvestatud käesoleva paragrahvi lõike 3 alusel seatud tingimusi, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärasest ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas.

(5) Keskkonnaministeeriumil või Keskkonnaametil on keskkonnamõju hindamise järelevalvajana õigus määrata kaitstava loodusobjekti kaitseks keskkonnanõudeid, kui kavandatav tegevus võib kahjustada kaitstava loodusobjekti kaitse eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit.

[RT I 2009, 3, 15 - jõust. 01.02.2009]

§ 31. Piiranguvöönd

(1) Piiranguvöönd on kaitseala maa- või veeala, kus majandustegevus on lubatud, arvestades käesoleva seadusega sätestatud kitsendusi.

(2) Kui kaitse-eeskirjaga ei sätestata teisiti, on piiranguvööndis keelatud:

1) uue maaparandussüsteemi rajamine;

2) veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine;

[RT I 2007, 25, 131 - jõust. 01.04.2007]

3) maavara kaevandamine;

[RT I 2007, 25, 131 - jõust. 01.04.2007]

4) puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine;

5) uuendusraie;

6) maastikukaitseala eritüübina kaitstavates parkides, arboreetumites ja puistutes ning kaitseala piiranguvööndis, mille kaitse eesmärk on kaitsta parki, arboreetumit ja puistut, puuvõrade ja põõsaste kujundamine, puittaimestiku istutamine ja raie ilma kaitseala valitseja nõusolekuta;

[RT I, 18.04.2013, 1 - jõust. 01.05.2013]

7) biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine;

[RT I 2007, 25, 131 - jõust. 01.04.2007]

8) ehitise, kaasa arvatud ajutise ehitise, püstitamine ning rahvuspargis ehitise väliskonstruktsioonide muutmine;

9) jahipidamine ja kalapüük;

10) sõidukiga, maastikusõidukiga või ujuvvahendiga sõitmine, välja arvatud liinirajatiste hooldamiseks vajalikeks töödeks ja maatulundusmaal metsamajandustöödeks või põllumajandustöödeks;

11) telkimine, lõkketegemine ja rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja kaitseala valitseja poolt tähistamata kohas;

12) roo varumine külmumata pinnasel.

§ 32. Hoiuala

(1) Hoiuala moodustatakse loodusliku loomastiku, taimestiku ja seenestiku soodsa seisundi tagamiseks, kui see ei ole tagatud muul käesoleva seadusega sätestatud viisil.

(2) Hoiualal on keelatud nende elupaikade ja kasvukohtade hävitamine ja kahjustamine, mille kaitseks hoiuala moodustati ning kaitstavate liikide oluline häirimine, samuti tegevus, mis seab ohtu elupaikade, kasvukohtade ja kaitstavate liikide soodsa seisundi.

(3) Hoiualal on metsaraie keelatud, kui see võib rikkuda kaitstava elupaiga struktuuri ja funktsioone ning ohustada elupaigale tüüpiliste liikide säilimist.

(4) Metsaseaduse kohase metsateatise menetlemisel tuleb arvestada hoiuala kehtestamise eesmärki. Hoiuala valitseja võib kohustada:

1) tegema kavandatavat metsaraiet kindlaks määratud ajal;

2) kasutama kavandatava raie korral kindlaks määratud tehnoloogiat.

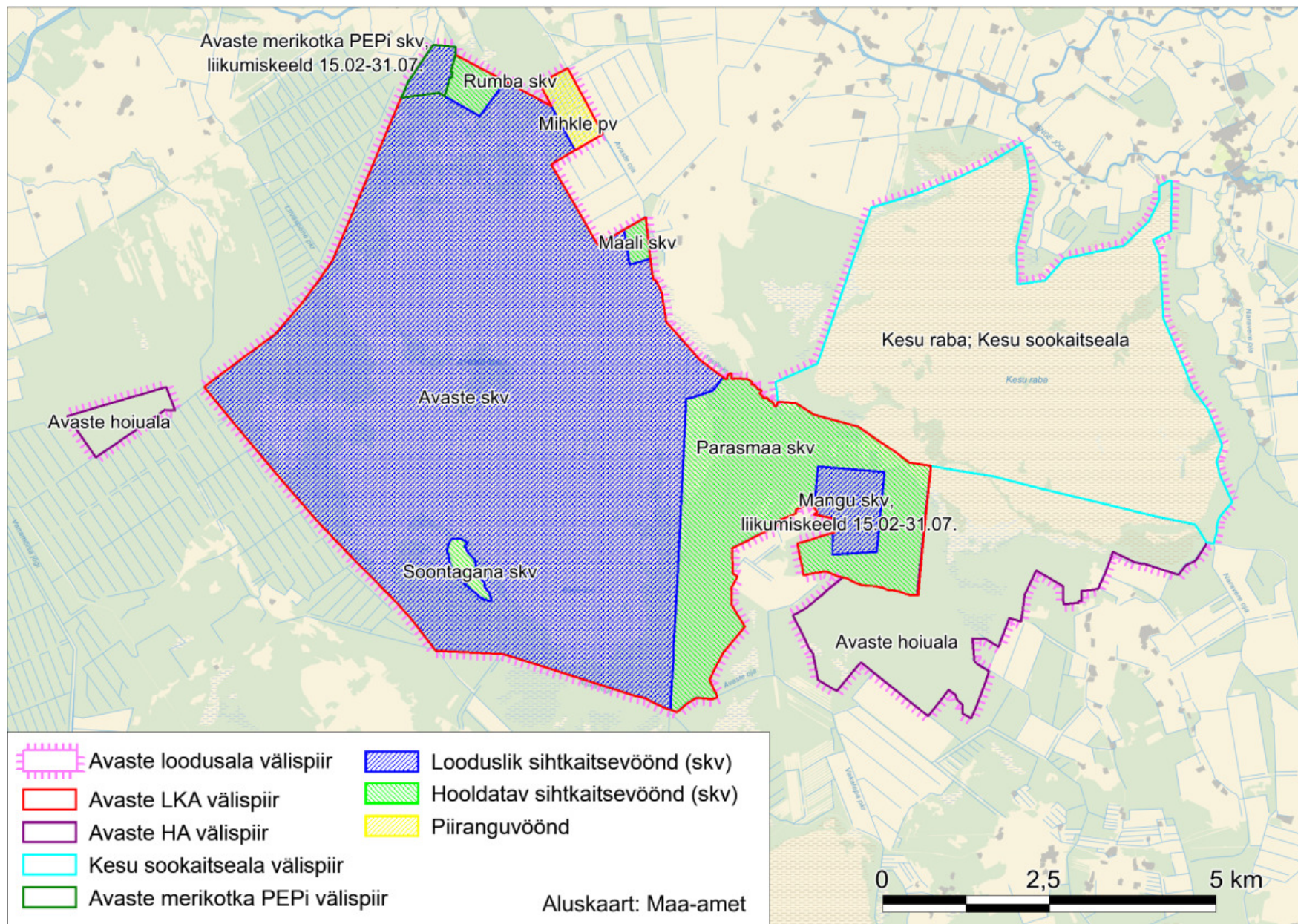
(4¹) Kui kavandatav uuendusraie on kooskõlas käesoleva paragrahvi lõigetega 2 ja 3, on hoiualal lubatud lageraie langi suurus kuni kaks hektarit ja laius kuni 30 meetrit ning

turberaie langi suurus kuni viis hektarit.

[RT I 2009, 53, 359 - jõust. 21.11.2009]

(5) Hoiualal kavandatava tegevuse mõju elupaikade ja liikide seisundile hinnatakse keskkonnamõju hindamise käigus või käesoleva seaduse §-s 33 sätestatud korras.

LISA 3. AVASTE LOODUSALA VÄLISPIIR JA TSONEERING



LISA 4. KAITSEKORRALDUSKAVA 2003-2012 TÄITMISE ANALÜÜS

Avaste looduskaitseala kaitsekorralduskava aastateks 2003-2012 on koostatud Keskkonnaameti (kava koostamise ajal Looduskaitsekeskus) tellimusel. Kava koostajad olid Piret Kiristaja ja Uudo Timm.

Avaste looduskaitseala kaitsekorralduskava aastateks 2003 – 2012 on täidetud 48% mahu. Kaitsekorralduskava täitmise hindamisel analüüsiti 53 tegevuse ja eesmärgi täitmist. Kaitsekorralduskava täitmise analüüsimisel jäeti hindamata kaitsekorralduskavas planeeritud tegevused, mis käsitlesid tegevusi väljaspool kaitseala ning tegevused, mis on seotud piirkonna üldise arenguga – Mihkli salumäe hooldustööd, külastustaristu arendamine väljaspool Avaste loodusala, vanade talukohtade rekonstrueerimine, päästeteenistuse korraldamine jms.

Tabel 1. Avaste looduskaitseala kaitsekorralduskava aastateks 2003-2012 täitmine.

Tegevuse tüüp	Avaste looduskaitseala kaitsekorralduskavaga 2003-2012 planeeritud tegevused	Mõõt	Täidetud osa	Kaitsekorraldusperioodi jooksul teostatud tegevused	Hinnang teostatud tegevustele ja mõju kaitseväärtustele
1.1 Inventuur	Viia läbi kaitstavate liikide ja kaitset vajavate taimekoosluste inventuur, hinnata ohutegureid	1	1	Elupikade inventuurid - 2011 Soode inventuur, 2013 metsade inventuur.	Uuendatud kaitseala elupaikade andmed. Alusandmed uue kaitsekorralduskava koostamiseks.
1.1 Inventuur	Kaitset vajavate haruldaste taimekoosluste ja metsa vääriselupaikade inventuur	1	1	Elupikade inventuurid - 2011 Soode inventuur, 2013 metsade inventuur.	Uuendatud kaitseala elupaikade andmed. Alusandmed uue kaitsekorralduskava koostamiseks.
1.1 Inventuur	Kaitstavate taimeliikide kasvukohtade kaardistamine, nende arvukuse ja seisundi hindamine	1	1	Kaitsealuste taimeliikide kasvukohtade kaardistamine. 2013 a. inventuur.	Andmete täpsustamine ja kaitsekorralduskava koostamine.
1.1 Inventuur	Elupaikade kaardistamine, lindude arvukuse ja seisundi hindamine	1	1	2011 aasta riiklik Madaloo ja rabade haudelinnustiku seire	Uuendatud liigiandmed. Alusandmed uue kaitsekorralduskava koostamiseks.
1.1 Inventuur	Kaitstavate loomaliikide püsielupaikade kaardistamine	1	0	Tegemata	
1.1 Inventuur	Varem niiduna kasutataud alade inventuur hoolduse vajaduse ning otstarbekuse selgitamiseks	1	1	2013 a. elupaikade inventuur.	Uuendatud kaitseala elupaikade andmed. Alusandmed uue kaitsekorralduskava koostamiseks.
1.1 Inventuur	Taimeliikide inventuur, taimekatte kasvukohatüüpide kaardistamine	1	0	Tegemata	Ülesanne on oma aktuaalsuse kaotanud, kuna kaitseala väärtusi hinnatakse elupaikade alusel

Tegevuse tüüp	Avaste looduskaitseala kaitsekorralduskavaga 2003-2012 planeeritud tegevused	Mõõt	Täidetud osa	Kaitsekorraldusperioodi jooksul teostatud tegevused	Hinnang teostatud tegevustele ja mõju kaitseväärtustele
1.3 Riiklik seire	Kaljukotka elupaiga regulaarne seire, nende seisundi ja pesitsusedukuse hindamine	1	1	Riiklik seire	Kaitseala andmete kaasajastamine, kaitse edukuse seire.
1.4 Tulemusseire	Korraldada koosluste perioodiline seire, hinnates koosluste seisundit ja analüüsides nende muutumist ning mõjutavaid tegureid	1	1	2013 a. elupaikade inventuur.	Elupaikade inventuuri käigus analüüsiti koosluste seisundit ja arengusuundi.
1.4 Tulemusseire	Elupaikade regulaarne seire	1	0	Tegemata	Elupaikade seisundit hinnatakse perioodiliselt koos kaitsekorralduskava edukuse hindamisega.
1.4 Tulemusseire	Metsiste elupaikade regulaarne seire, nende arvukuse ja seisundi hindamine	1	1	Metsise riiklik seire	Hinnatakse metsisepopulatsiooni seisundit kaitsealal.
1.4 Tulemusseire	Sookoosluste ja veerežiimi regulaarne seire	1	0	Tegemata	
1.4 Tulemusseire	Kaitstavate liikide ja kaitset vajavate taimekoosluste seire	1	0	Tegemata	Liiga suure üldistustasemega ülesanne.
2.1.1 Probleemliigi tõrje	Metsiste looduslike vaenlaste (rebaste, kährikute ja nugiste) arvukuse regulaarne hinnang ja vajadusel arvukuse reguleerimine	1	0	Tegemata	
2.2.3 Liigi elupaiga hooldustöö	Metsiste elupaiga metsade optimaalse struktuuri tagamine	1	0	Tegemata	Metsise elupaikade säilimine tagatakse loodusliku veerežiimi taastamisega ning metsaelupaikade loodusliku arenguga. Veerežiimi taastamine kavandatud uue kaitsekorralduskavaga.
2.2.3 Liigi elupaiga hooldustöö	Tööd kaitstavate liikide elutingimuste säilitamiseks	0	0	Tegemata	Liiga suure üldistustasemega ülesanne.
2.3.2 Koosluse hooldustöö	Hooldatavates sihtkaitsevööndites vajalike hooldustööde teostamine	0	0	Tegemata	Liiga suure üldistustasemega ülesanne.
2.3.2 Koosluse hooldustöö	Detailsest tegevuskavast tulenevate tegevuste elluviimine (näit. Avaste sool puu- ja põõsarinde harvendamine soo metsastumise pidurdamiseks)	1	0	Tegemata	
2.3.2 Koosluse hooldustöö	Kaitseala ümbritsevate rohumaade taaskasutuselevõtt	0	0		Tegevus on planeeritud väljapoole kaitseala

Tegevuse tüüp	Avaste looduskaitseala kaitsekorralduskavaga 2003-2012 planeeritud tegevused	Mõõt	Täidetud osa	Kaitsekorraldusperioodi jooksul teostatud tegevused	Hinnang teostatud tegevustele ja mõju kaitseväärtustele
2.3.2 Koosluse hooldustöö	Puittaimestiku kujundamine endistel põlisrohumaadel	1	0	Tegemata	
2.3.2 Koosluse hooldustöö	Puude raie kuivenduse mõjul metsastuma hakanud sool	1	0	Tegemata	
2.3.2 Koosluse hooldustöö	Tormiheite koristamine	0	0		Kaitsealal puudub vajadus tormiheite koristamiseks. Tormiheite koristamine on vajalik konkreetse objekti hooldamisel.
2.3.2 Koosluse hooldustöö	Tööd hooldatavates sihtkaitsevööndites	0	0		Liiga suure üldistustasemega ülesanne.
2.3.2 Koosluse hooldustöö	Suuremate väljavoolude sulgemine ja vajadusel teiste kraavide sulgemine loodusliku veerežiimi taastamise eesmärgil	1	0	Tegemata	Loodusliku veerežiimi taastamine on kavandatud uues kaitsekorralduskavas.
2.3.2 Koosluse hooldustöö	Tööd maastikuilme säilitamiseks	1	0,7	Soontagana maalinna ja avanevate maastikuvaadete hooldus, regulaarne niitmine.	Säilitatakse avatud maastiku Soontagana maalinna ümbruses.
2.3.2 Koosluse hooldustöö	Laiavõraliste puude (tamm, mänd) ümbruses soodsate valgustingimuste tagamiseks puude koorimine või langetamine.	1	0	Tegemata	
2.3.2 Koosluse hooldustöö	Koosluste säilitamiseks, taastamiseks teostada vajalikke töid, kooskõlastatult vastavate spetsialistide ja kaitseala valitseja(te)ga	1	0	Tegemata	Kaitsekorralduskavas puudub täpsustus, millisel alal on töö planeeritud.
2.3.2 Koosluse hooldustöö	PLK hooldamine	1	0,5	Osaliselt teostatud	Suures osas kattub maalinna ümbruse maastikuhooldusega. Tegemata alvari ja puisniitude hooldus.
2.3.2 Koosluse hooldustöö	Soo loomuliku veerežiimi taastamine	1	0	Tegemata	Tegevus kavandatud uue kaitsekorralduskavaga.
2.4.2 Maastiku hooldustöö	Mihkli salumäel kultuurpuistute raie vaate avamiseks Avaste soole ja Soontaganast Salumäele	0	0	Mihkli salumägi asub Kurese maastikukaitsealal. (Ei kuulu Avaste loodusala koosseisu).	
2.4.2 Maastiku hooldustöö	Puu- ja põõsarinde harvendamine maastikuilme säilitamiseks	1	0		Korduva tegevuse kirjeldus, hõlmab nii maastike kui poollooduslike

Tegevuse tüüp	Avaste looduskaitseala kaitsekorralduskavaga 2003-2012 planeeritud tegevused	Mõõt	Täidetud osa	Kaitsekorraldusperioodi jooksul teostatud tegevused	Hinnang teostatud tegevustele ja mõju kaitseväärtustele
					koosluste hooldust.
2.4.2 Maastiku hooldustöö	Vaadete avamine loodusväärtuste paremaks eksponeerimiseks	1	0,5	Soontaga linnamäe hooldustööd	Säilitatakse avatud maastiku Soontagana maalinna ümbruses.
2.4.2 Maastiku hooldustöö	Endiste puisrohumaade poolavatud maastike hoidmine Parasmaa küla ümbruses	1	0	Tegemata	
2.4.2 Maastiku hooldustöö	Endiste avatud maastike taastamine ja alvarite metsastumise tõkestamine	1	0,2	Osaliselt	Loopealsete hooldustööd. Suures osas alvarid kasvavad kadakatesse.
2.7.2 Kultuuriväärtuste taastamine/konserveerimine	Soontagana kahe talu varemete konserveerimine ja keldrite korrastamine panipaigaks	1	0	Tegemata	
2.7.2 Kultuuriväärtuste taastamine/konserveerimine	Parasmaa külas varemete korrastamine ja konserveerimine	1	0	Tegemata	
3.1.1 Külastuskoormuse reguleerimine	Puhkemajanduse koordineerimine ja turismitegevuste suunamine kaitseala väärtuste säilitamise eesmärgil	1	1	Külastuse suunamine kaitsealal koostöös RMK-ga.	Külastustegevuse korraldamine kaitsealal. Küllastajate suunamine Soontagana maalinna piirkonda.
3.1.10 Muu taristu hooldamine	Kahe veevõtukohta korrastamine Soontagana-Salumäe marsruudil	1	0,5	Kaevu korrastamine, vaja remontida kaevu kate.	Külastustegevuse korraldamine kaitsealal. Küllastajate suunamine Soontagana maalinna piirkonda.
3.1.2 Radade, külastuskeskuste ja puhkekohtade rajamine	Kaitseala lähiümbruse vaatamisväärsuste väljaehitamine	0	0		Ei ole kaitsekorralduslik ülesanne
3.1.2 Radade, külastuskeskuste ja puhkekohtade rajamine	Laagri paikade ettevalmistamine kaitseala naabruses (lõkkeplatsid, istepingid jne)	0	0		Ei ole kaitsekorralduslik ülesanne
3.1.2 Radade, külastuskeskuste ja puhkekohtade rajamine	Soontagana-Kuresse matkarada (sh. laudtee ja tualeti rajamine)	1	0	Kaitseala külastuskontseptsiooni muutus. Laudtee likvideeritud.	Külastustegevuse korraldamine kaitsealal. Küllastajate suunamine Soontagana maalinna piirkonda.
3.1.2 Radade, külastuskeskuste ja puhkekohtade rajamine	Külastusrajatiste integreeritud kompleksi väljaehitamine	1	1	Külastuse suunamine kaitsealal koostöös RMK-ga.	Külastustegevuse korraldamine kaitsealal. Küllastajate suunamine Soontagana maalinna piirkonda.

Tegevuse tüüp	Avaste looduskaitseala kaitsekorralduskavaga 2003-2012 planeeritud tegevused	Mõõt	Täidetud osa	Kaitsekorraldusperioodi jooksul teostatud tegevused	Hinnang teostatud tegevustele ja mõju kaitseväärtustele
3.1.2 Radade, külastuskeskuste ja puhkekohtade rajamine	Mihkli salumäele vaatlustorni rajamine	0	0	Mihkli salumägi asub Kurese maastikukaitsealal. (Ei kuulu Avaste loodusala koosseisu).	
3.1.2 Radade, külastuskeskuste ja puhkekohtade rajamine	Kaitsealalt lähtuvate taliteede väljaraie ja loodusturismiradadena kasutuselevõtt	1	0	Tegemata	Kaitseala külastuskontseptsiooni kohaselt ei laiendata kaitseala külastatavust. Külastustaristu arendamine piirdub Soontagana linnamäega.
3.1.2 Radade, külastuskeskuste ja puhkekohtade rajamine	Õpperadade rajamine	1	0,5	Tegemata	Kaitseala külastuskontseptsiooni muutus. Hooldatakse metsarada, mis viib Soontagana linnamäele. Täiendavaid radasid ei rajata.
3.1.4 Radade, külastuskeskuste ja puhkekohtade hooldamine	Parasmaa külatee ja talitee korrastamine	1	0	Tegemata	Kaitseala külastuskontseptsiooni muutus. Külastustegevus suunatakse Soontagana linnamäe piirkonda, mujal külastusrajatisi ei rajata.
3.1.5 Infotahvlite rajamine	Maalinna maketi tellimine	0	0		Ei ole kaitsekorralduslik ülesanne
3.1.5 Infotahvlite rajamine	Infotahvlite koostamine ja paigaldamine	1	0,5	Osaliselt	Kaitseala külastajate teavitamine
3.1.7 Infotahvlite hooldamine	Infostendide hooldamine	1	1	Teostatud	
3.2.1 Kaitsealuste objektide tähistamine	Kaitseala välispiiri ja vööndipiiride tähistamine (tähistuse hooldamine)	1	0,5	Osaliselt	Kaitseala piir vajab täiendavat tähistamist. Liikumispiiranguga alade tähistamine. Tegevus kavandatud uues kaitsekorralduskavas.
4.1 Tegevuskava	Detailse tegevuskava koostamine sookoosluste ja veerežiimi taastamiseks/säilimiseks	1	1	Tegevuskava koostatud uue kaitsekorralduskava koostamisel.	Loodusliku veerežiimi taastamine, elupaikade seisundi parandamine.
4.1 Tegevuskava	Kriisiolukordades tegutsemise kava koostamine	1	0	Tegemata	
4.1 Tegevuskava	Metsade majandamise kava	1	0	Tegemata	

Tegevuse tüüp	Avaste looduskaitseala kaitsekorralduskavaga 2003-2012 planeeritud tegevused	Mõõt	Täidetud osa	Kaitsekorraldusperioodi jooksul teostatud tegevused	Hinnang teostatud tegevustele ja mõju kaitseväärtustele
4.1 Tegevuskava	Detailse teadusuuringute ja seire plaani koostamine	1	1	Tegevuskava koostatud uue kaitsekorralduskava koostamisel.	
4.1 Tegevuskava	Puhkemajandusliku arendustegevuse kava koostamine	1	1	Tegevuskava koostatud uue kaitsekorralduskava koostamisel.	
4.2 Kaitsekorra muutmine	Ette valmistada kaitse-eeskirja muudatusettepanek merikotka püsielupaiga liitmiseks kaitsealaga	1	1	Kaitsekorra muutus. Ette valmistatud Avaste looduskaitseala laiendamine loodusala piirides.	Kaitseväärtuste kaitse tagamine.
5.1 Trükiste väljaandmine ja infotahvlite koostamine	Infostendide hooldamine	1	1	Teostatud	Kaitseala külastajate teavitamine
6 Muu	Ebaseadusliku metsaraie ärahoidmiseks järelevalve teostamine	1	1	Teostatud	
6 Muu	Vajadusel liikluskeelu märkide ja teetõkete (tõkkepuu) paigaldamine ning hooldus	1	0,5	Paigaldatud teetõke Soontagana maalinna viiva tee algusesse. Vajalik paigaldada liikumiskeeluga alade tähised. Tegevus kavandatud uues kaitsekorralduskavas.	
6 Muu	Andmebaasi pidev täiendamine uute andmetega (uued leiukohad kaardistada, seireandmete uuendamine)	1	1	Teostatud	
6 Muu	Kaitsekohustusteatiste väljastamine maaomanikele	1	1	Teostatud	
6 Muu	Mootorsõidukitele maalinna pääsu tõkestamine	1	1	Teostatud	
6 Muu	Ekspert hinnangu koostamine soostiku ökoloogilisele seisundile ja veerežiimile	1	1	Koostatud uue kaitsekorralduskava koostamisel.	

LISA 5. VÄÄRTUSTE KOONDTABEL

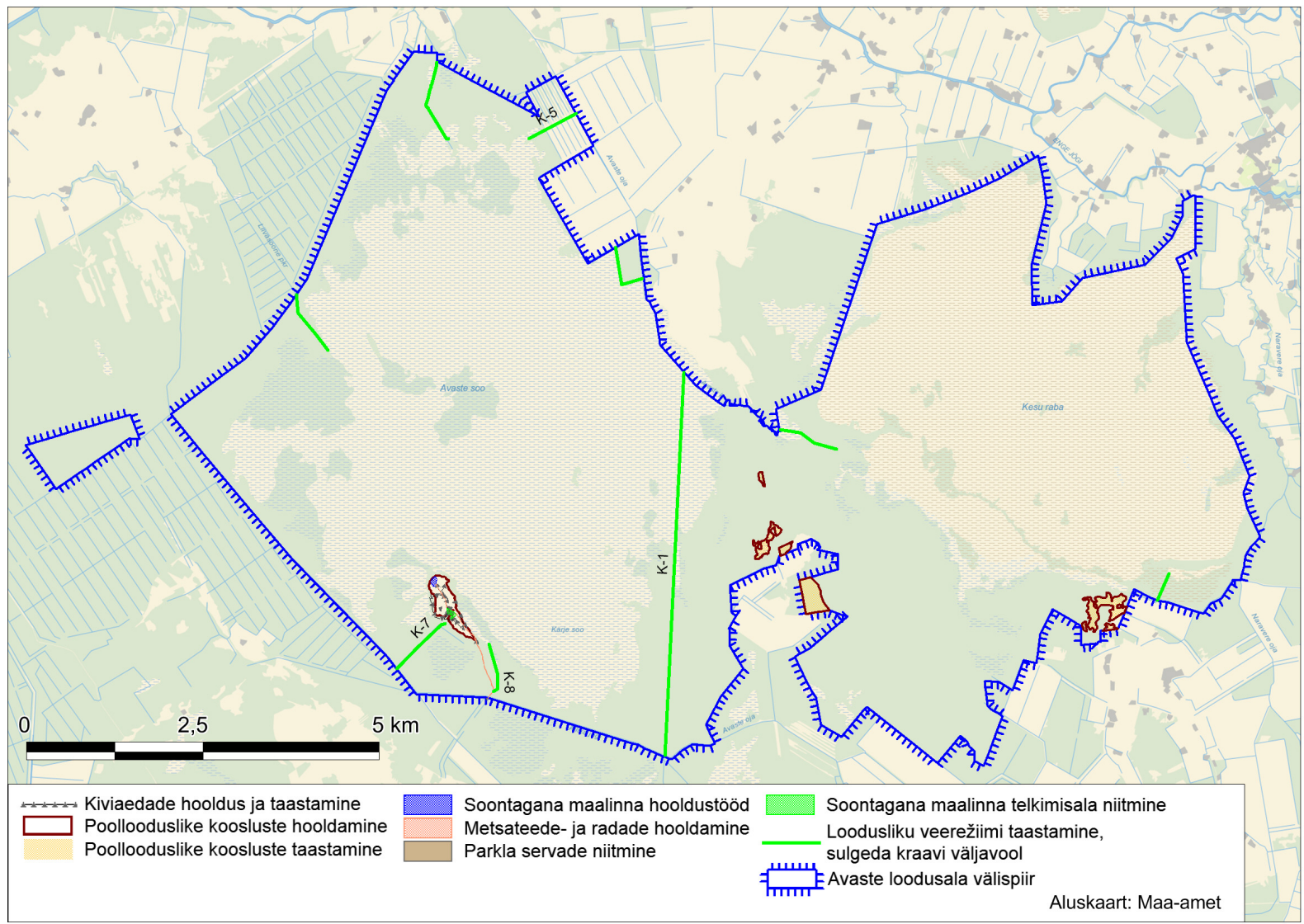
Väärtus	Kaitse eesmärk	Ohutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused
2.1. Elustik				
2.1.1. Taimed				
2.1.1.1. Kaunis kuldking (<i>Cypripedium calceolus</i>)	Liigi arvukus on selgitatud ja leiukohad kaardistatud.	Andmete puudumine	Vii läbi inventuur kauni kuldkinga arvukuse ja leiukohtade seisundi selgitamiseks.	Liigi arvukus on selgitatud ja leiukohad kaardistatud.
2.1.4. Linnustik				
2.1.4.1. Kaljukotkas (<i>Aquila chrysaetos</i>)	Avaste looduslal pesitseb vähemalt 1 paar kaljukotkaid.	Pesitsusaegne häirimine	Liikumispiiranguga alade tähistamine ja tähiste olemasolu kontroll. Kontroll liikumispiirangust kinnipidamise üle. Kaitseala piiri laiendamine ja kaitsekorra kehtestamine pesa kaitse tõhustamiseks.	Avaste looduslal pesitseb vähemalt 1 paar kaljukotkaid.
2.1.4.2. Merikotkas (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	Avaste looduslal pesitseb vähemalt 1 paar merikotkaid.	Pesitsusaegne häirimine	Kontroll liikumispiirangust kinnipidamise üle.	Avaste looduslal pesitseb vähemalt 1 paar merikotkaid.
2.1.4.3. Väikepistrik (<i>Falco columbarius</i>)	Avaste looduslal pesitseb vähemalt üks paar väikepistrikke.	-	-	Avaste looduslal pesitseb vähemalt üks paar väikepistrikke.
2.1.4.4. Teder (<i>Tetrao tetrix</i>)	Avaste looduslal mängib vähemalt 100 tedrekukke.	Elupaikade kvaliteedi langemine piiranguvööndis Liik ei ole nimetatud Avaste looduskaitseala ega Kesu sookaitseala kaitse eesmärgina.	Kesu sookaitseala ja ümbritsevate väärtuslike elupaikade tsonerimine sihtkaitsevööndisse. Tedre nimetamine Avaste looduskaitseala ja Kesu sookaitseala kaitse eesmärgina.	Avaste looduslal mängib vähemalt 100 tedrekukke.
2.1.4.5. Metsis (<i>Tetrao urogallus</i>)	Avaste loodusala metsisemäng on säilinud.	Liik ei ole nimetatud Avaste looduskaitseala kaitse eesmärgina.	Metsise nimetamine Avaste looduskaitseala kaitse eesmärgina.	Avaste loodusala metsisemäng on säilinud.

Väärtus		Kaitse eesmärk	Ohutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused
2.1.4. Linnustik					
2.1.4.6. Teised kaitstavad linnuliigid	mustsaba- vigle	25 paari	-	-	25 paari
	hallõgija	8 paari			8 paari
	mudatilder	15 paari			15 paari
	punajalg- tilder	10 paari			10 paari
	punaselg- õgija	20 paari			20 paari
	rüüt	40 paari			40 paari
	soo-loorkull	10 paari			10 paari
	suur- koovitaja	20 paari			20 paari
	teder	100 kukke			100 kukke
	vööt- põõsalind	15 paari			15 paari
	kiivitaja	15 paari			15 paari
	sookurg	20 paari			20 paari
	roo-loorkull	5 paari			5 paari
	välja-loorkull	2 paari			2 paari
	rohunepp	3 mängivat kukke			3 mängivat kukke
kanakull	1 paari	1 paari			
2.2. Elupaigad					
2.2.1. Kadastikud (5130)	Elupaigatüübi säilimine 14,7 ha-l seisundiga B.	Koosluse kinnikasvamine majandamise puudumisel	Koosluse taastamine ja hooldamine 14,7 ha-l.	Elupaigatüübi säilimine 14,7 ha-l seisundiga B.	

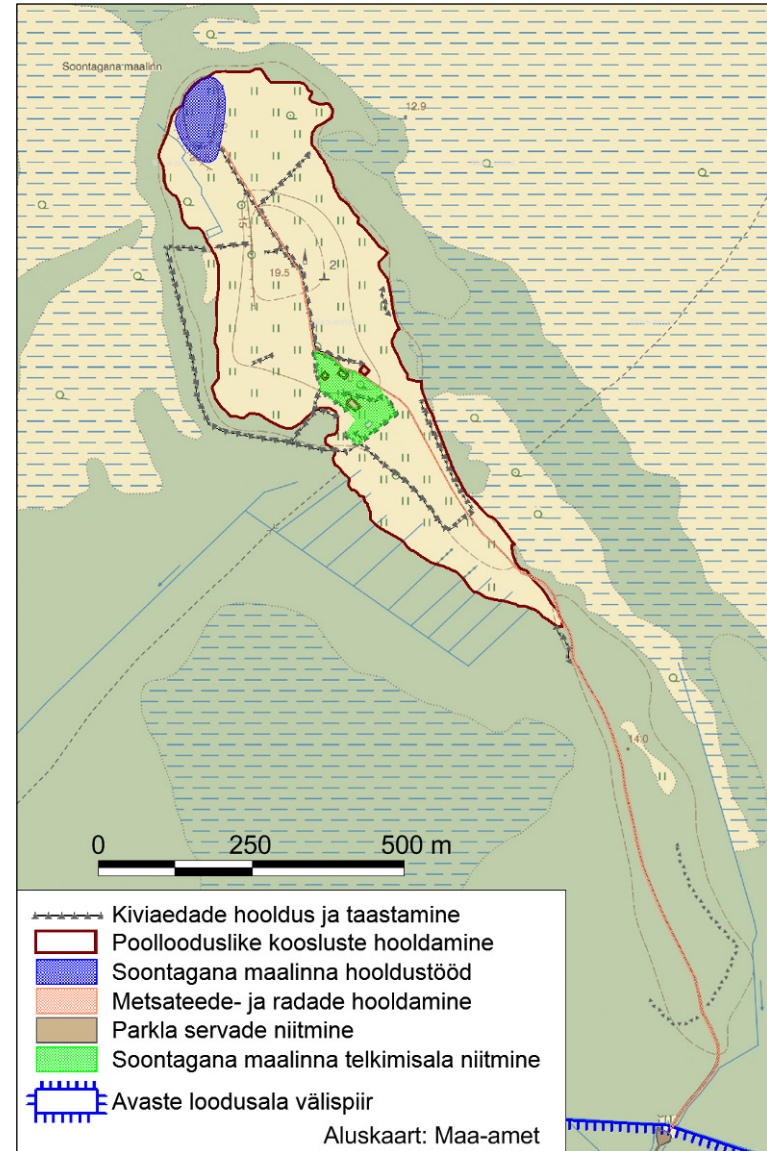
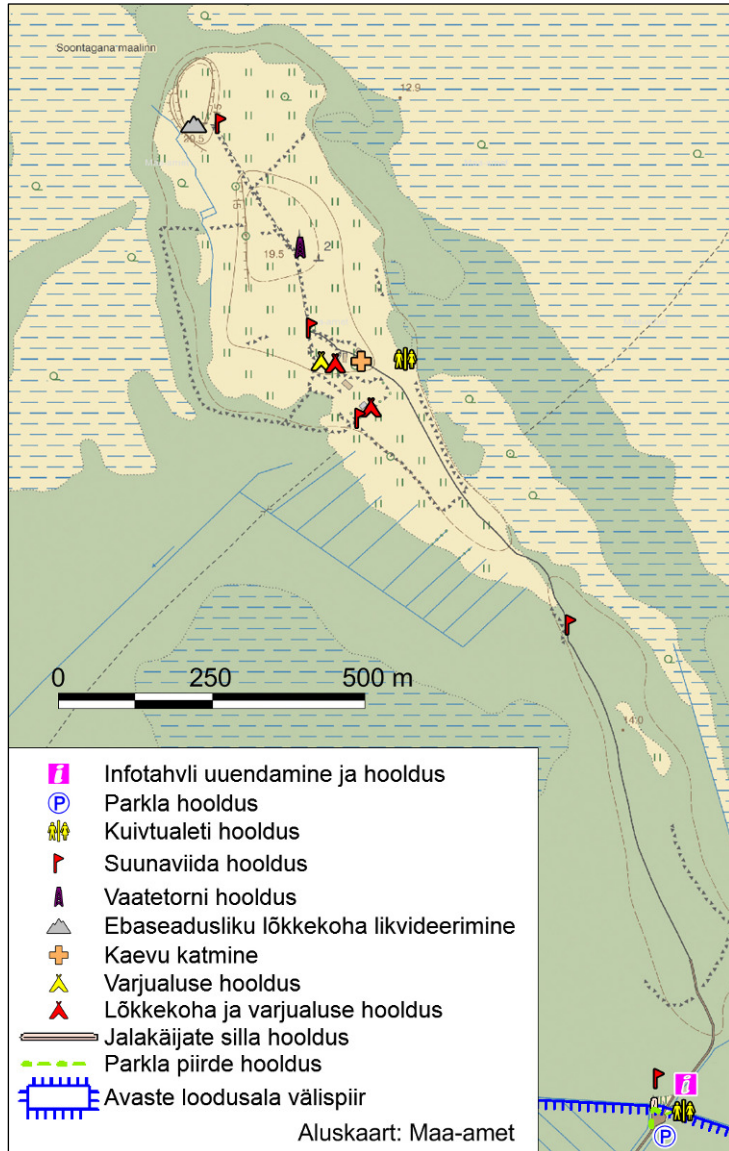
Väärtus	Kaitse eesmärk	Ohutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused
2.2. Elupaigad				
2.2.2. Kuivad niidud lubjarikkal mullal (olulised orhideede kasvualad – 6210*)	Elupaigatüübi säilimine 4,2 ha-l seisundiga B.	Koosluse kinnikasvamine majandamise puudumisel	Koosluse taastamine ja hooldamine 4,2 ha-l.	Elupaigatüübi säilimine 4,2 ha-l seisundiga B.
2.2.5. Rabad (7110*)	Elupaigatüübi säilimine 1949 ha-l, seisundiga A.	Kuivendus	Ala loodusliku veerežiimi taastamine. Uue kaitsekorra kehtestamine, millega raba elupaigatüübi esinemisala määratakse sihtkaitsevööndisse.	Elupaigatüübi säilimine 1949 ha-l, seisundiga A.
2.2.6. Siirde- ja õõtsiksood (7140)	Elupaigatüübi säilimine 850 ha-l, seisundiga vähemalt B.	Kuivendus Puudulikud andmed	Ala loodusliku veerežiimi taastamine. Uue kaitsekorra kehtestamine, millega Kesu raba ümbritsevad siirdesood määratakse sihtkaitsevööndisse. Määrata elupaigatüübi esinduslikkus 190,3 ha-l.	Elupaigatüübi säilimine 850 ha-l, seisundiga vähemalt B.
2.2.8. Liigirikkad madalsood (7230)	Elupaigatüübi säilimine 2661 ha-l, seisundiga vähemalt B.	Kuivendus	Ala loodusliku veerežiimi taastamine.	Elupaigatüübi säilimine 2661 ha-l seisundiga vähemalt B.
2.2.9. Vanad loodusmetsad (9010*)	Elupaigatüübi säilimine 181,0 ha-l, seisundiga vähemalt C.	Metsaraie piiranguvööndis ja hoiuala territooriumil	Määrata elupaigatüübi esinduslikumatest aladest täiendavalt vähemalt 38,8 ha sihtkaitsevööndisse.	Elupaigatüübi säilimine 51,0 ha-l, seisundiga C ning 130,0 ha-l potentsiaalsete elupaikadena.
2.2.10. Vanad laialehised metsad (9020*)	Elupaigatüübi säilimine 54 ha-l, seisundiga vähemalt B.	Metsaraie piiranguvööndis ja hoiuala territooriumil	Määrata elupaigatüübi kõik esinemisalad sihtkaitsevööndisse.	Elupaigatüübi säilimine 54 ha-l, seisundiga vähemalt B.

Väärtus	Kaitse eesmärk	Ohutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused
2.2. Elupaigad				
2.2.11. Soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*)	Elupaigatüübi säilimine 1062 ha-l, seisundiga A.	Kuivendus Metsaraie piiranguvööndi ja hoiuala metsades	Ala loodusliku veerežiimi taastamine. Määrata elupaigatüübi kõik esinemisalad sihtkaitsevööndisse.	Elupaigatüübi säilimine 987 ha-l, seisundiga vähemalt B ning 75 ha-l potentsiaalsete elupaikadena.
2.2.12. Siirdesoo- ja rabametsad (91D0*)	Elupaigatüübi säilimine 134 ha-l, seisundiga vähemalt B.	Kuivendus	Uue kaitsekorra kehtestamine, millega kogu Kesu sookaitseala määratakse sihtkaitsevööndisse. Ala loodusliku veerežiimi taastamine.	Elupaigatüübi säilimine 128 ha-l, seisundiga vähemalt B.
2.3. Muud väärtused				
2.3.1. Muinsuskaitsetelised väärtused	1. Ajalooliselt kujunenud planeeringuga maastik ja maastikuvaated on säilinud vähemalt 19 ha ulatuses. 2. Korrastatud on vähemalt 2 km kiviaedu.	Maastikuvaadete ja linnamäe kinnikasvamine Kiviaedade hävimine ja võsastumine	Pärandkultuurmaastike säilitamine, linnamäe nõlvade niitmine, võsa likvideerimine Kiviaedade puhastamine võsast ja korrastamine Kiviaedade taastamine	1. Ajalooliselt kujunenud planeeringuga maastik ja maastikuvaated on säilinud vähemalt 19 ha ulatuses. 2. Korrastatud on vähemalt 1,5 km kiviaedu.

LISA 6. AVASTE LOODUSALA HOOLDUS- JA TAASTAMISTEGEVUSED



LISA 7. HOOLDUSTÖÖD MAALINNA SOOSAAREL



LISA 8. ETTEPANEK AVASTE LOODUSALA KAITSE EESMÄRKIDE JA NATURA ANDMEBAASI MUUTMISEKS

Loodusala kood	Loodusala nimi	Natura 2000 loodusalade standard-andmebaasi andmestik					Uus andmestik					Põhjendused
		I lisa. Elupaigatüübid		Ala hinnang			I lisa. Elupaigatüübid		Ala hinnang			
		Kood	Katvus [ha]	A B C D	A B C		Katvus [ha]	Andmete kvaliteet	A B C D	A B C		
				Esinduslikkus	Looduskaitseline seisund	Üldhinnang			Esinduslikkus	Looduskaitseline seisund	Üldhinnang	
EE0020338	Avaste loodusala	5130	17,0	B	B	B	14,7	hea	B	B	B	Elupaiga andmete täpsustamisel 2013. aastal selgus, et elupaika esineb 14,7 ha suurusel alal. 2,3 ha-l on tegemist 7230 ja 0-elupaigatüübiga.
		6280*	0	C	C	C	-	hea	-	-	-	2000. aasta kaardistati elupaigatüüp loodusala kaguservas 0,02 ha-l . 2013. aasta inventuuri andmetel jääb see 0-elupaigatüübi alale (tegemist kuni keskealiste esimese põlvkonna lehtpuumetsadega). Seega elupaigatüüpi alal ei esine ning eesmärgina nimetamine ei ole põhjendatud.
		6410	76,5	A	A	A	-	hea				2013 aasta inventuuri andmetel on sinihelmikakoosluste seisund halb, kooslused võsastuvad. Kuna loodusala peamiseks eesmärgiks on sookoosluste kaitse, siis loodusliku veerežiimi taastamisel arenevad sinihelmikakooslused madalsookooslusteks. Puudub otstarbekus sinihelmikakoosluste taastamiseks.
		7110*	0,0	B	B	B	1949	hea	A	B	B	Eesmärgi täpsustamise aluseks on ELFi 2011. aasta inventuur.
		7140	59,5	A	A	B	850	hea	B	A	B	Toimub siirdesoostumise protsess ning pindala on oluliselt suurenenud liigirikaste madalsoode (7230) arvelt. Eesmärgi täpsustamise aluseks on ELFi 2010. ja 2011. aasta inventuurid.
		7150	0	B	B	B	-	hea	-	-	-	Elupaigatüübi eraldi käsitlemine ning eesmärgina nimetamine ei ole põhjendatud – säilib raba elupaiga kaitsega.
		7230	2701,3	B	A	B	2661	hea	B	A	B	Toimub siirdesoostumise protsess ning pindala on oluliselt vähenenud üleminekuga siirde- ja õõtsiksoodeks (7140). Eesmärgi täpsustamise aluseks on ELFi 2010. ja 2011. aasta inventuurid.

Loodusala kood	Loodusala nimi	Natura 2000 loodusalade standard-andmebaasi andmestik					Uus andmestik					Põhjendused
		I lisa. Elupaigatüübid		Ala hinnang			I lisa. Elupaigatüübid		Ala hinnang			
		Kood	Katvus [ha]	A B C D	A B C		Katvus [ha]	Andmete kvaliteet	A B C D	A B C		
				Esinduslikkus	Looduskaitseline seisund	Üldhinnang			Esinduslikkus	Looduskaitseline seisund	Üldhinnang	
EE0020338	Avaste loodusala	9010*	51,0	C	B	C	181	hea	C	B	C	Levikuala täpsustati 2013. aasta inventuuriga. Pindala suurenes 130 ha võrra. Osaliselt on tegemist varem määratud 9080* elupaigatüübiga, kuid suuremas osas on esmakordselt kaardistatud alad (eelkõige hoiuala territooriumil).
		9020*	76,5	A	C	B	54	hea	B	B	B	Elupaiga andmete täpsustamisel 2013. aastal selgus, et elupaika esineb 54,2 ha suurusel alal. Elupaiga pindala vähenes 22,5 ha võrra. Elupaik oli ekslikult määratud ning tegemist on 7230, 9080*, 9010*, 6530* ja 0-elupaikadega.
		9080*	1112,8	B	C	C	1062	hea	A	C	B	Elupaiga andmete täpsustamisel 2013. aastal selgus, et elupaika esineb 987,5 ha suurusel alal, lisaks potentsiaalseid elupaiku 75,8 ha-l. Elupaiga pindala vähenes 50,8 ha võrra. Elupaik oli ekslikult määratud ning tegemist on 9010*, 7230, 6530* ja 0-elupaikadega.
		91D0*	68,0	B	B	B	134	hea	B	C	B	Elupaigatüübi esinemisalasid täpsustati 2013. aasta inventuuriga. Eesmärgiks seatakse sihtkaitsevööndis paiknevate koosluse säilimine, millega pindala suureneb 66,6 ha võrra.

LISA 9. KAITSEKORRALDUSKAVA AVALIKUSTAMISE MATERJALID

Avaste looduskaitseala, Kesu sookaitseala, Avaste hoiuala ja Avaste merikotka püsielupaiga (Avaste loodusala) ning Paadrema looduskaitseala ja Paadrema hoiuala (Paadrema loodusala) kaitsekorralduskava avalikkuse kaasamise koosolek

Pärnu-Viljandi regiooni Keskkonnaameti Pärnu kontor 05.12.2012

PROTOKOLL

Algus kell 15.30 lõpp kell 16.30

Juhataja: Kristo Kiiker

Protokollis: Marii Aksiim

Võtsid osa: (Protokollile lisatud osavõtjate nimekiri registreerimislehel)

1. Meelis Suurkask, sissejuhatus.
2. Kristo Kiiker, ülevaade Avaste ning Paadrema loodusladest.

Mihkel Kalmaru: Külastuskorraldus on meile huvipakkuv teema. Varem olid seal laudteed. Mingi tee läks ka Kuresele, kuhu pidi miskit silla taolist ka tulema. Huvitav on veel see, et kunagi läks üle Avaste soo talitee. Seda võiks kuidagi eksponeerida.

Kristo Kiiker: Kas inimeste huvi Avaste ala külastada on?

Mihkel Kalmaru: Eks ikka huvi on, aga juurdepääsuga tekib probleeme. Maaljasse minev tee on kaunis sopane.

Kristo Kiiker: Kui see jääb kaitseala sisse siis tee hoolduse saaks tegevusena kavasse sisse panna.

Ahti Umbsar: RMK poolt oskan öelda, et me ei tahtnud seda teed rohkemat teha, kui oleks ainult võimalik kasutada käimiseks ja hädapärasteks hooldustöödeks. Kui sinna teha korralik tee, siis hakatakse autodega seal sõitma, millega kaasneb igasugu muid probleeme.

Mihkel Kalmaru: Minu meelest on seal see asi, et KA on lubanud korraldada erinevaid üritusi ning siis oleks normaalne, kui oleks võimalik ka ligi pääseda.

Ahti Umbsar: Sinna tuleks puhkemajanduse osa sisse mõelda ja koostööd teha RMK puhkemajanduse osakonnaga.

Silver Seegar: Puhke osa korraldamine maalinna osas. Ligipääs peaks ikka olema natuke parem.

Ahti Umbsar: Külastusseire kohta on RMK-l info olemas.

Kristo Kiiker: Osakte öelda, kes selle alaga täpsemalt tegeleb.

Ahti Umbsar: Tuleks küsida Karin Grentsi käest, kes on Pärnumaa puhkemajanduse regiooni juhataja. Vaatetorn on alal olemas, aga ta ei ole ametlikult avatud, mõni asi ei ole täpselt projekti järgi tehtud ning seetõttu ei ole kasutusluba antud. Olemas on mõned varikatuse alused ning miskit veel. Kunagi oli seal ka kiik. Alal oli 3 laudteed. Maalinna osas tuleks ühest küljest avada vaadet rabale.

Kristo Kiiker: Kas vaadet on avatud regulaarselt?

Ahti Umbsar: Meie tegime seda viimati 1987. aastal.

Meelis Suurkask: Kes praegu maalinna hooldab?

Mihkel Kalmaru: RMK-l on ühe kohaliku mehega leping tehtud. Ta niidab kord aastas.

Ahti Umbsar: Vanasti oli nii, et me niitsime 2 korda aastas, ning siis nägi kõik seal parem välja, ilus ja puhas. Praegu niidetakse 1 kord aastas ning kõik näeb välja nagu heinamaa. Võib olla oleks KKK-ga võimalik soovitada 2 kordset niitmist.

Meelis Suurkask: Looduskaitsele on kõige parem ikkagi niita 1 kord ja võimalikult hilja. Seda teemat tuleks arutada.

Ahti Umbsar: Seal on ka kiviaiad, mida tuleks hooldada ja kui ei ole korralikult niidetud, siis need ei tule üldse välja.

Katrin Kalmus: Huvi on olnud vaikselt maalinna ja Avaste mäe ühendamise teemadel, ma ei tea kus see vana talitee on aga see oleks päris hea idee.

Meelis Suurkask: Kui otstarbekas see vaatetorn seal on?

Ahti Umbsar: Ta annab üldise pildi rabast ning tekib kujutis kogu ümbruskonnast ja reljeefist. Arvan, et see on seal väga otstarbekas ning on magnetiks. Vaade on väga hea.

Mihkel Kalmaru: Tornis võiks olla suunaviidad.

Kristo Kiiker: Avaste looduslal on peamine külastushuvi maalinna juures?

Ahti Umbsar: Jah.

Kristo Kiiker: Kas eramaa omanikel on aladel mingid ootused või on nad pigem leppinud sellega, et tegu on kaitsealaga?

Mihkel Kalmaru: Tundub, et inimesed on asjaga leppinud ning nad võtavad Natura metsatoetust.

Ahti Umbsar: Kas tuleb kõne alla ka kaitseala piiride laiendamine?

Kristo Kiiker: See peab olema väga hästi põhjendatud. Avaste puhul on pigem teemaks see, et loodusala koosneb kõrvuti asetsevatest erinevate kaitsekordadega aladest ning me teeme ilmselt ettepaneku need liita.

Juhataja: Kristo Kiiker

Protokollija: Marii Aksiim



Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond



Eesti tuleviku heaks

Keskkonnaamet Pärnu-Viljandi regiooni Pärnu kontor 05.12.2012

AVASTE JA PAADREMA LOODUSALADE KAITSEKORRALDUSKAVADE AVALIKKUSE KAASAMISE KOOSOLEK

Jrk	Nimi	Asutus (seos alaga)	Kontakt	Allkiri
1.	MARI AKSIM	CONSULTARE OÜ	MARI@CONSULTARE.EE	
2.	Illeto Gurovskaja	Herkonnamet	mali.murkandi@herkonnamet.ee	
3.	Illeto Kalmaru	KOOGI Viljandi maakond	4473745	
4.	Silve Seega	Looga Viljandi maakond	Silve.Seega@ecy.gov.ee 5258768	
5.	Ahti Mõnster	Arukmäe m.a.	Ahti@aruk.ee 5050392	
6.	Katrin Lalam	Vigala Viljandi maakond	katrin@vigala.ee	
7.	Rita Reppo	Halinga Vallavõr	rita.r@halingavald.ee 55629522	
8.	Jana Galadi	herkonnamet	jana.galadi@herkonnamet.ee	
9.	KRISTO KIIRBE	OÜ CONSULTARE	KRISTO@CONSULTARE	
10.				
11.				
12.				
13.				
14.				
15.				
16.				
17.				
18.				
19.				
20.				



KESKKONNAAMET



AVASTE LOODUSALA **kaitsekorralduskava avalikkuse kaasamise koosolek**

Keskkonnaamet teatab, et on valminud Avaste loodusala (Avaste looduskaitseala, Kesu sookaitseala, Avaste hoiuala ja Avaste merikotka püsielupaiga) kaitsekorralduskava. Kaitsekorralduskavaga kirjeldatakse ala eesmärgiks olevaid loodusväärtusi, nende mõjutegureid ja kaitsemeetmeid ning koostatakse tegevuste tabel, kus vajalikud tegevused on määratletud koos tõenäolise läbiviimise aja ning maksumusega. Kaitsekorralduskava koostaja on Consultare OÜ.

Avaste loodusala kaitsekorralduskava on avalikul arutelul 8. juulist 21. juulini 2013. Kavaga saab tutvuda Keskkonnaameti kodulehel www.keskkonnaamet.ee. Vastuväiteid ja parandusettepanekuid kaitsekorralduskava kohta saab esitada kirjalikult kuni 22. juulini Keskkonnaameti Pärnu-Viljandi regioonile aadressil Paala tee 4, 71014 Viljandi või e-posti aadressil viljandi@keskkonnaamet.ee, märgusõnaga «Avaste».

Kaitsekorralduskava koostamisprotsessi raames toimub avalikkuse kaasamise koosolek

- **23. juulil kell 12 Koonga vallamaja saalis.**

Kohale on oodatud maaomanikud, kohalikud elanikud, ettevõtjad ja teised asjast huvitatud.

Lisainfo:

Consultare OÜ – Mari Raidla, e-post mari@consultare.ee, tel 5349 3039

Keskkonnaamet – Meelis Suurkask, e-post meelis.suurkask@keskkonnaamet.ee, tel 516 4997

**Avaste looduskaitseala, Kesu sookaitseala, Avaste hoiuala ja Avaste merikotka püsielupaiga
(Avaste loodusala) kaitsekorralduskava avalikkuse kaasamise koosolek**

PROTOKOLL

Koonga vallamaja
23.07.2013

Algus kell 12.05 lõpp kell 12.55

Juhataja: Meelis Suurkask (Keskkonnaamet)

Protokollis: Mari Raidla (Consultare OÜ)

Protokollile on lisatud osavõtjate nimekiri registreerimislehel (lisa 1)

Päevakord:

1. Meelis Suurkask – koosoleku sissejuhatus.
2. Mari Raidla – ülevaade Avaste loodusalast, selle kaitse-eesmärkidest, väärtustest, ning kaitsekorraldusperioodil planeeritavatest tegevustest.
3. Kohalolijate küsimused ja ettepanekud.

Koosolekul esitati järgnevad küsimused ja ettepanekud:

Meelis Suurkask: Soosaare hooldustöid tuleb kavas täpsemalt kirjeldada, samuti kirjeldada soosaarele viiva tee hooldustingimused.

Riho Männik (RMK): Kultuuripärandi- ja puhkekohtade osas ei tohiks olla ajalisi piiranguid, kuna küllastajatelt tuleb kaebusi, et juuni lõpus on kõik hooldamata.

Meelis Suurkask: Teede ja lõkkeplatside juures trimmeriga niitmine ei ole probleem. Ajaline piirang on seatud ikkagi niidu hooldamisele traktoriga. Kui külastajaid sinna suunata, siis peab objekt olema hooldatud, samuti teed peab olema võimalik hooldada ning teeääri koristada poole metsa kõrguse ulatuses. Kavas tuleks kaardikihile kanda külustusrajatiste hooldamine, samuti võiks kiviaiad hoida avatuna.

Mihkel Kalmaru (Koonga VV): Niidutehnikaga soosaarele küll pääseb, kuid suuremate ürituste korral on niiskemal ajal teel läbipääsmatuid kohti ning sõidetakse mööda heinamaad.

Meelis Suurkask: Looduskaitsele on oluline, et sõidetaks ikkagi mööda teed, seega tuleb vastavalt vajadusele teha tee hooldustöid. Kavas võiks nimetada ka mõned suuremad üritused, mida on alal korraldatud.

Riho Männik: Küsimust tekitavad eesmärgiks seatud linnuliigid.

Mari Raidla: Kavas analüüsime kõiki eesmärgiks püstitatud liike ning teeme ettepanekud eesmärkide muutmiseks, kuna mitmed liigid ei ole haruldased ega ohustatud ning nende nimetamine kaitse-eesmärkides ei ole põhjendatud.

Meelis Suurkask: Kotkastele tehispesade rajamise vajadust ei ole vaja meetmena nimetada, seda tehakse sõltumata kaitsekorralduskavast.

Mari Raidla: Nõus, võtan meetmetest maha.

(allkirjastatud digitaalselt)

Meelis Suurkask
Koosoleku juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Mari Raidla
Protokollija

**Avaste loodusala (Avaste looduskaitseala, Kesu sookaitseala,
Avaste hoiuala ja Avaste merikotka püsielupaiga)
kaitsekorralduskava 2014-2023
avalikkuse kaasamise koosselek**

23. juuli 2013. a. kell 12.00
Koonga vallamaja

Jrk	Nimi	Asutus	Kontakt	Allkiri
1.	Uadi RAIOLA	CONSELTARE OÜ	mail@consultare.ee	Uadi R
2.	Mecus GRIKAS	Keskharidusamet	meelis.grikas@kharidus.ee	Mecus G
3.	Riho MÄMMI	RIIKL. Loodusmuuseum	riho.mammi@riikl.ee	Riho M
4.	Mihkel KALMINE	Koonga V	4473745	Mihkel K
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
11.				
12.				
13.				
14.				
15.				
16.				
17.				
18.				
19.				
20.				
21.				
22.				



LISA 10. FOTOD



Foto 1. Soontagana maalinn (fotode autor Mari Raidla)



Foto 2. Maalinna soosaar



Foto 3. Kiviaiad



Foto 4. Kiviaiad



Foto 5. Maalinna suunav viit



Foto 6. Looduskaitseala piiritähis



Foto 7. Infotahvel



Foto 8. Kurese külla viiv laudtee



Foto 9. Lukustatav piire Allika jõel

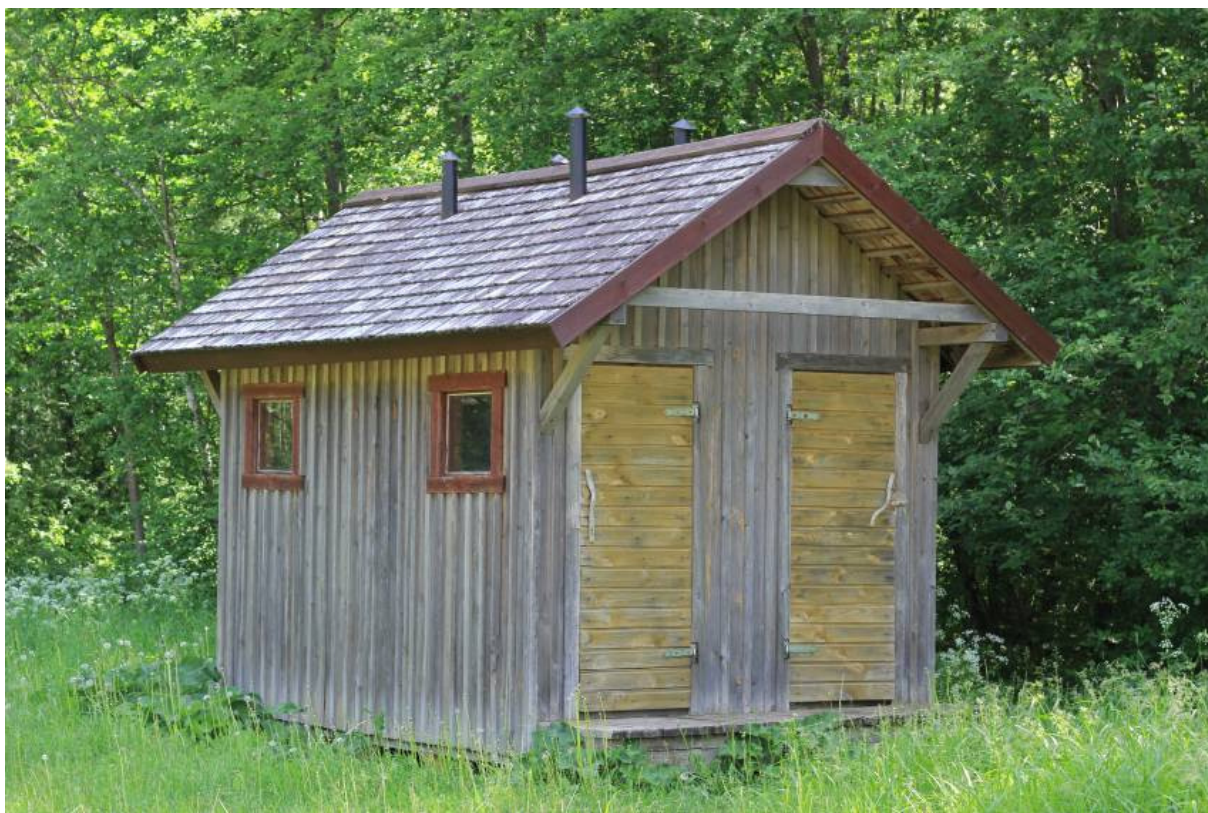


Foto 10. Kuivtualett telkimisala parklas



Foto 11. Soosaarele viiv tee



Foto 12. Metsaonn



Foto 13. Varjualusega puhkekoht



Foto 14. Suunaviit



Foto 15. Vaatetorn